

E.3

ΚΥΚΛΟΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ

ΚΥΚΛΟΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΠΡΩΤΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ
2. ΓΕΝΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ
 - 2.1 ΕΙΔΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΧΕΙΡΙΣΜΟ ΤΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
 - 2.2 ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ ΑΚΡΑΙΑΣ ΚΑΚΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΜΕ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
 - 2.3 Ο ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΣΤΟΝ ΚΥΚΛΟ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ: ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ ΣΤΗΝ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑΣ
 - 2.3.1 Η μέριμνα του Συνηγόρου του Πολίτη για την αποκατάσταση της νομιμότητας
 - 2.3.2 Η κρισιμότητα των πορισμάτων
 - 2.3.3 Πειθαρχικός και εισαγγελικός έλεγχος
 - 2.3.4 Η συμβολή του Συνηγόρου του Πολίτη στο έργο της δικαιοσύνης: Η αξιοποίηση πορισμάτων και εγγράφων της Αρχής από το Συμβούλιο της Επικρατείας
 - 2.4 Η ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΣΤΗ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΝ ΕΛΕΓΧΟ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΣΥΝΗΓΟΡΟ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
 - 2.4.1 Θετικές εξελίξεις από τις ενέργειες του Κύκλου Ποιότητας Ζωής
 - 2.4.2 Σημαντικές υποθέσεις κακοδιοίκησης προηγούμενων ετών για τις οποίες δεν αποκαταστάθηκε η νομιμότητα
 - 2.5 Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΥΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΑΡΧΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
 - 2.6 ΣΥΣΚΕΨΕΙΣ ΜΕ ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ
 - 2.7 ΟΙ ΣΥΝΗΓΟΡΟΙ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
3. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ
 - 3.1 ΑΔΕΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΟΤΑ
 - 3.1.1 Ηχορύπανση από τη λειτουργία νυχτερινού κέντρου
 - 3.1.2 Λειτουργία συνεργείων επισκευής ΙΧ οχημάτων και δικύκλων χωρίς άδεια
 - 3.1.3 Αλλαγή θέσης περιπτέρου
 - 3.2 ΑΙΓΙΑΛΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΛΙΑ
 - 3.2.1 Οικοδομικές εργασίες σε ζώνη παραλίας
 - 3.3 ΟΙΚΙΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
 - 3.3.1 Δόμηση σε οικόπεδο τεμνόμενο από το όριο παραδοσιακού οικισμού
 - 3.3.2 Καθυστέρηση καταβολής αμοιβής για παράδοση αρχαίων και υπόδειξη αρχαιολογικού χώρου
 - 3.4 ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΕΣ ΑΔΕΙΕΣ - ΑΥΘΑΙΡΕΤΑ
 - 3.4.1 Εξαίρεση αυθαίρετης οικοδομής από κατεδάφιση
 - 3.4.2 Καταγγελίες για υπέρβαση οικοδομικής άδειας και δυσλειτουργίες πολεοδομικού γραφείου
 - 3.4.3 Αυθαίρετη κατασκευή σε κοινόχρηστο χώρο
 - 3.4.4 Οικοδομικές παραβάσεις μέσα στην ευρύτερη περιοχική προστασίας του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου στη Ζάκυνθο
 - 3.4.5 Αυθαίρετη παραβίαση νόμιμων χρήσεων γης από δημοτική αρχή
 - 3.4.6 Παράνομες οικοδομικές εργασίες και μη ολοκλήρωση διαδικασίας κατεδάφισης αυθαιρέτων

- 3.5 ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
 - 3.5.1 Ταφή τοξικών αποβλήτων και ρύπανση του περιβάλλοντος από τη λειτουργία εγκαταστάσεων αποθήκευσης υγρών καυσίμων
 - 3.5.2 Ρύπανση περιβάλλοντος από βιομηχανική μονάδα που λειτουργεί χωρίς άδεια
 - 3.5.3 Λειτουργία βιοτεχνίας επεξεργασίας ξύλου μέσα σε περιοχή γενικής κατοικίας
 - 3.5.4 Προστασία υγροτόπου
 - 3.5.5 Διενέργεια παράνομων εκσκαφικών εργασιών
 - 3.5.6 Διάθεση βιομηχανικών αποβλήτων
- 3.6 ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΔΑΣΩΝ
 - 3.6.1 Κοπή δένδρων για τη διαπλάτυνση λεωφόρου
 - 3.6.2 Χαρακτηρισμοί εκτάσεων ως δασικών ή μη σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 14 του Ν. 998/1979
- 3.7 ΣΧΕΔΙΑ ΠΟΛΕΩΝ - ΖΩΝΕΣ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ
 - 3.7.1 Διάνοιξη δρόμου
 - 3.7.2 Μερική ανάκληση απόφασης περί μερικής κύρωσης πράξης εφαρμογής
- 3.8 ΡΕΜΑΤΑ
 - 3.8.1 Αυθαίρετες επεμβάσεις σε κοίτη ρέματος
- 3.9 ΑΛΛΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ
 - 3.9.1 Εκτεταμένη λαθροθηρία και έκδοση απαγορευτικής διάταξης θήρας

1. ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΠΡΩΤΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ

Το θεματικό αντικείμενο του Κύκλου Ποιότητας Ζωής αφορά κατ' εξοχήν στο υπό ευρεία έννοια φυσικό, οικιστικό και πολιτιστικό περιβάλλον, όπως εξειδικεύεται στην παράγραφο 1 του άρθρου 2 του ΠΔ 273/1999 «περί Κανονισμού Λειτουργίας του Συνηγόρου του Πολίτη».

Κατά το έτος 2001 περιήλθαν στον Κύκλο Ποιότητας Ζωής 2256 αναφορές, που αντιστοιχούν στο 23,92% του συνόλου των αναφορών που δέχθηκε ο Συνήγορος του Πολίτη κατά την ίδια χρονική περίοδο, ποσοστό ανάλογο με εκείνο του προηγούμενου έτους. Το γεγονός της σταθερής εισροής αναφορών καταδεικνύει την παγιοποίηση πλέον του ρόλου της Αρχής στη συνείδηση των πολιτών.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των αναφορών, εκτός από αυτές που υποβλήθηκαν από την Αττική και τη Θεσσαλονίκη, προέρχεται από τη Νότια και τη Δυτική Ελλάδα (από το Νότιο Αιγαίο 6,5% και από την ευρύτερη Δυτική Ελλάδα 6,5%). Αξιοσημείωτο είναι ακόμη το ποσοστό θετικής έκβασης των υποθέσεων που ερευνήθηκαν και διεκπεραιώθηκαν μέσα στο 2001, το οποίο ανέρχεται στο 39,64%, και κρίνεται ως κατ' αρχήν ικανοποιητικό, δεδομένου ότι σεβαστός αριθμός αναφορών παραμένει εκκρεμής για μεγάλο χρονικό διάστημα, λόγω της περιπλοκής φύσης των υποθέσεων με τις οποίες ασχολείται ο Κύκλος. Πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη ότι ο Κύκλος Ποιότητας Ζωής:

α) είναι αποδέκτης υψηλού ποσοστού αναφορών που βρίσκονται εκτός της αρμοδιότητάς του (26,8%), και

β) έχει τον μεγαλύτερο αριθμό υποθέσεων με επιγενόμενη αναρμοδιότητα, καθώς και υψηλό ποσοστό υποθέσεων επίλυσης χωρίς προηγούμενες ενέργειες του Συνηγόρου του Πολίτη.

Η δεύτερη περίπτωση μπορεί να εκληφθεί ως θετική εξέλιξη, καθώς καθιστά εύλογη την υπόθεση ότι η προσφυγή ενός πολίτη στην Αρχή και η πιθανότητα διαμεσολάβησης και έρευνας από πλευράς της λειτουργεί ως κίνη-

τρο που ωθεί τους αρμόδιους να επιλύσουν το πρόβλημα που απασχολεί τον πολίτη. Στην πρώτη περίπτωση φαίνεται πως ο πολίτης τελικά επιλέγει τη δικαστική οδό ενάντια στο αρμόδιο διοικητικό όργανο, στηριζόμενος συχνά στα πορίσματα και τις διαπιστώσεις του Συνηγόρου του Πολίτη.

Επίσης, ο Κύκλος εμφανίζει μεγάλο αριθμό εκκρεμών υποθέσεων και σχετικά μικρό ποσοστό αναφορών που διεκπεραιώθηκαν μέσα στο έτος. Το στοιχείο αυτό καταδεικνύει εν μέρει τη μη έγκαιρη ανταπόκριση των εμπλεκόμενων υπηρεσιών, κυρίως όμως παραπέμπει στη ρητή ή σιωπηρή άρνηση ουσιαστικής συνεργασίας ορισμένων υπηρεσιών με την Αρχή και, σε κάθε περίπτωση, στη δυσκολία που επιδεικνύουν να συμμορφωθούν με τις προτάσεις του Κύκλου και με τη νομιμότητα εν γένει. Η διαπίστωση αυτή ισχύει όχι μόνο για υποθέσεις εξ ορισμού «δύσκολες», όπως αυτές που αφορούν στα αυθαίρετα κτίσματα, αλλά και για περιπτώσεις όπου ο Κύκλος ζητά τη διακοπή λειτουργίας επιχειρήσεων, τη λήψη μέτρων προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος, την απάντηση σε αιτήματα των πολιτών μέσα στις νόμιμες προθεσμίες ή ακόμη και τη συμμόρφωση με αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας και των άλλων διοικητικών δικαστηρίων. Τονίζεται, πάντως, ότι ο Συνήγορος του Πολίτη, προκειμένου να οδηγήσει μια υπόθεση σε επίλυση, σε πολλές περιπτώσεις επιλέγει να ασκεί πίεση προς τις αρμόδιες δημόσιες υπηρεσίες και πέραν του έτους, επανερχόμενος συνεχώς με έγγραφες υπομνήσεις. Χαρακτηριστικά αναφέρεται υπόθεση που αφορούσε σε νόμιμο αίτημα για παράταση οικονομικής άδειας (υπόθεση 81/1998), για την οποία ο Κύκλος Ποιότητας Ζωής απέστειλε συνολικά 19 έγγραφα στις αρμόδιες υπηρεσίες της ΝΑ Λάρισας, προτού υπάρξει ανταπόκριση και επιτευχθεί τελικά η θετική επίλυση της υπόθεσης μέσα στο 2001.

Ισχυρή αριθμητική εκπροσώπηση έχουν οι αναφορές που αφορούν ειδικά στο φυσικό περιβάλλον: ανέρχονται σε ποσοστό 14,2% επί του συνόλου των υποθέσεων που απασχόλησαν τον Κύκλο κατά το έτος 2001. Σε αυτές κυριαρχούν υποθέσεις σχετικά με παραβάσεις που παρατηρήθηκαν κατά τις διαδικασίες για την προέγκριση χωροθέτησης και την έγκριση των μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων, καθώς και υποθέσεις

που θίγουν περιπτώσεις ρύπανσης του φυσικού περιβάλλοντος από κερδοσκοπικές δραστηριότητες και από τη διαχείριση αποβλήτων. Πρέπει, ωστόσο, να σημειωθεί ότι όλες σχεδόν οι αναφορές του Κύκλου συναρτώνται με το περιβάλλον, σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό. Η τάση αυτή αποτυπώνεται ιδίως στον μεγάλο αριθμό υποθέσεων, μεγαλύτερο μάλιστα από κάθε άλλο Κύκλο, όπου η κακοδιοίκηση λαμβάνει τη μορφή της παράβασης νόμου και των ελλειπών μέτρων προστασίας συλλογικών αγαθών. Επισημαίνεται ότι το διαμεσολαβητικό έργο της Αρχής για την προστασία της νομιμότητας στο συγκεκριμένο θέμα διευρύνθηκε μετά την πρόσφατη αναθεώρηση του άρθρου 24 του Συντάγματος, ιδίως δε με τη ρητή κατοχύρωση του ατομικού δικαιώματος στην προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος (άρθρο 24, παράγρ. 1), όπως επίσης και με τη συνταγματική πλέον υποχρέωση του κράτους για τη σύνταξη δασολογίου και εθνικού κτηματολογίου (άρθρο 24, παράγρ. 1 και 2 αντίστοιχα). Ακόμη, η συνταγματική κατοχύρωση της αρχής της αειφορίας συνιστά πρόσθετο κριτήριο που μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τον Κύκλο Ποιότητας Ζωής κατά την έρευνα και τη διαμεσολάβηση σε υποθέσεις που αφορούν στη νομική και ουσιαστική προστασία του περιβάλλοντος, το οποίο άλλωστε, με βάση τον ιδρυτικό νόμο του Συνηγόρου του Πολίτη (άρθρο 4, παράγρ. 2 του Ν. 2477/1997), αποτελεί αντικείμενο ιδιαίτερης μέριμνας της Αρχής.

Η συσσωρευμένη εμπειρία του Συνηγόρου του Πολίτη οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το περιβάλλον της χώρας συστηματικά υποβαθμίζεται, για τους εξής κυρίως λόγους:

α) Η κρατική πολιτική και η διοικητική πρακτική δεν λαμβάνουν συστηματικά υπόψη ότι κάθε απόφαση και δραστηριότητα πρέπει να υλοποιείται με γνώμονα τόσο την προστασία του περιβάλλοντος προς όφελος της σημερινής και των μελλοντικών γενεών, όσο και τη βιώσιμη ανάπτυξη και την αρχή της αειφορίας, που πρέπει να αναχθεί σε αρχή ισοδύναμη με αυτήν της αξίας του ανθρώπου.

β) Το σχετικό νομοθετικό πλαίσιο κρίνεται ανεπαρκές, εν όψει των νέων περιβαλλοντικών προβλημάτων που δημιουργεί η ανθρωπογενής ρύπανση και η μη ορθολογική διαχείριση των πόρων.

γ) Συχνά η κοινοτική νομοθεσία προστασίας του περιβάλλοντος δεν εφαρμόζεται ορθώς ή παρακάμπτεται.

δ) Η νομοθεσία για την προστασία του περιβάλλοντος παραβιάζεται συστηματικά και με την ανοχή της διοίκησης, λόγω της ανεξέλεγκτης δραστηριότητας ιδιωτών και επιχειρήσεων που δεν διαθέτουν περιβαλλοντική συνείδηση και προσπαθούν με κάθε τρόπο, νόμιμο ή μη, να αποκομίσουν οικονομικά οφέλη επιβαρύνοντας το περιβάλλον. Η ανεπάρκεια του νομοθετικού πλαισίου για το περιβάλλον καθίσταται πλέον εμφανής, τόσο λόγω των μεταβολών στο κοινοτικό δίκαιο όσο και της ρητής πλέον καθιέρωσης της αρχής της αειφορίας στο άρθρο 24 (παράγρ. 1) του αναθεωρημένου Συντάγματος. Οι εξελίξεις αυτές καθιστούν πλέον απαραίτητη την αντίστοιχη εναρμόνιση της εθνικής νομοθεσίας.

2. ΓΕΝΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ

2.1 ΕΙΔΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΧΕΙΡΙΣΜΟ ΤΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

Έπειτα από τρία και πλέον χρόνια λειτουργίας, ο Κύκλος Ποιότητας Ζωής έχει συσσωρεύσει επαρκή εμπειρία στον χώρο των δραστηριοτήτων του, ενώ παράλληλα έχει συστηματοποιήσει τους κανόνες διερεύνησης και διαμεσολάβησης που προσιδιάζουν στο έργο του. Ωστόσο, η εμπειρία αυτή δεν συνεπάγεται απαραίτητως και ταχύτερη διεκπεραίωση των υποθέσεων, εφόσον αυτή συναρτάται άμεσα με ποικίλους παράγοντες, όπως:

α) τον αμείωτο ρυθμό εισροής των αναφορών και τον αυξανόμενο όγκο υποθέσεων, β) τη συχνά αρνητική ανταπόκριση των εμπλεκόμενων δημόσιων υπηρεσιών, η οποία κυμαίνεται από τη μικρή καθυστέρηση έως την πλήρη έλλειψη ανταπόκρισης, γ) την ιδιομορφία των υποθέσεων, οι οποίες κατά κανόνα απαιτούν εμπειριστατωμένη διερεύνηση και διαπίστωση πραγματικών γεγονότων, συνήθως με τη διενέργεια αυτοψιών και επιτόπιων ελέγχων. Οι έλεγχοι αυτοί διενεργούνται και αιφνιδιαστικά, σε πε-

ριπτώσεις διαπιστωμένης άρνησης συνεργασίας της διοίκησης. Η διαδικασία αυτή κρίνεται απαραίτητη λόγω των κατά κανόνα σύνθετων τεχνικών στοιχείων αλλά και των παραπλανητικών πληροφοριών που ενίοτε δέχεται ο Συνήγορος του Πολίτη από πολίτες και αρμόδιες υπηρεσίες, καθώς και λόγω των μακροχρόνιων διαδικασιών που επιβάλλει ο πολύπλοκος χαρακτήρας των πολεοδομικών και των περιβαλλοντικών ζητημάτων. Τέλος, δ) τον αυξημένο αριθμό σημαντικών υποθέσεων που κρατούνται σε εκκρεμότητα εξ ιδίας πρωτοβουλίας, προκειμένου να εξευρεθεί οριστική λύση από τη διοίκηση.

2.2 ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ ΑΚΡΑΙΑΣ ΚΑΚΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΜΕ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Όπως ήδη αναφέρθηκε, το ποσοστό θετικής έκβασης των υποθέσεων του Κύκλου για το έτος 2001 κρίνεται ικανοποιητικό. Μέλημα όμως του Συνηγόρου του Πολίτη δεν αποτελεί μόνον η θετική έκβαση όσο το δυνατόν περισσότερων υποθέσεων, αλλά και ο προβληματισμός για τις ασφαλώς λιγότερες περιπτώσεις, όπου η διαμεσολάβησή του δεν απέδωσε τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα. Ως σταθερές παράμετροι κακοδιοίκησης, πέρα από τις συνειδητές και εσκεμμένες παρανομίες, πρέπει επίσης να αναφερθούν: οι δυσμενείς εργασιακές συνθήκες των δημοσίων υπαλλήλων, η πολυνομία και το πλήθος των εγκυκλίων που οδηγούν σε αντιφατικές πρακτικές, η μόνιμη δικαιολογία για έλλειψη οικονομικών πόρων και, τέλος, οι αποφάσεις που έχουν ληφθεί με πολιτικά κριτήρια.

Με αυτό το πνεύμα, στην παρούσα ετήσια έκθεση προβάλλονται κάποιες χαρακτηριστικές ακραίες περιπτώσεις κακοδιοίκησης, επειδή προς την εξάλειψη αυτών ακριβώς κατατείνουν οι προσπάθειες της Αρχής. Εξάλλου, η επίλυση αυτών των ακραίων περιπτώσεων δεν στοχεύει απλώς στην ικανοποίηση των αιτημάτων των πολιτών, αλλά είναι συνυφασμένη με ευρύτερες επιδιώξεις, όπως είναι η βελτίωση των διοικητικών πρακτικών, η επανεξέταση του ισχύοντος νομικού πλαισίου, η αναβάθμιση του πολεοδομικού γίγνεσθαι, η προστασία και η ανάδειξη του φυσικού και του παραδοσιακού

κιτριάκου πλούτου της χώρας, η υποβοήθηση του έργου της δικαιοσύνης κ.ά.

Οι υποθέσεις που ακολουθούν αποτελούν χαρακτηριστικά παραδείγματα των συνηθέστερων μορφών ακραίας κακοδιοίκησης που απασχόλησαν τον Κύκλο Ποιότητας Ζωής.

α) Παραβιάσεις της πολεοδομικής νομιμότητας. Στην κατηγορία αυτή, η οποία αντιπροσωπεύει ποσοστό 23,5% του συνόλου των υποθέσεων που περιήλθαν στον Κύκλο κατά το έτος 2001, εντάσσονται περιπτώσεις όπως η σωρεία υπερβάσεων οικοδομικών αδειών, οι αυθαίρετες κατασκευές σε κοινόχρηστους ή άλλους χώρους και η άρνηση κατεδάφισής τους με μόνιμες δικαιολογίες τον μεγάλο αριθμό εκκρεμών κατεδαφίσεων ή την ανεπάρκεια πόρων, συνεργειών, υπαλλήλων, χρόνου κ.λπ. Χαρακτηριστικά αναφέρεται η λειτουργία νυχτερινού κέντρου σε κοινόχρηστο χώρο δίπλα σε ιερό ναό, το οποίο προκαλούσε έντονη νυχτορύπανση, στον Προφήτη Ηλία Δήμου Αρταίων (υπόθεση 11210/2000). Αν και το κέντρο κρίθηκε κατεδαφιστέο από την οικεία Πολεοδομία, εξαιρέθηκε από την κατεδάφιση με απόφαση του αρμόδιου νομάρχη. Επίσης ενδεικτική είναι η πολυετής καθυστέρηση συζήτησης ενστάσεων περί αυθαιρέτων στα Πολεοδομικά Γραφεία Άργους και Κρανιδίου (υπόθεση 10558/2000).

Σημαντικές ως προς τις δυσμενείς, άμεσες αλλά και μακροπρόθεσμες συνέπειές τους είναι οι οικοδομικές παραβάσεις σε προστατευόμενες περιοχές, οι οποίες έχουν περιληφθεί στον εθνικό κατάλογο προτεινόμενων περιοχών για ένταξη στο Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο Natura 2000 (Οδηγία 92/43 ΕΟΚ). Περίπτωση ιδιαίτερης βαρύτητας που εντάσσεται σε αυτή την κατηγορία αποτελεί η ανέγερση οικοδομής στην ευρύτερη περιοχή προστασίας του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου του κόλπου Λαγανά Ζακύνθου (υπόθεση 8780/2000). Παρόμοια περίπτωση κακοδιοίκησης συνιστά επίσης η υπόθεση κατασκευής ξενοδοχειακής μονάδας 1800 τ.μ. σε ζώνη οικιστικού ελέγχου απόλυτης προστασίας του υγροτόπου της Αλυκής στην Κω, ο οποίος έχει περιληφθεί στο Δίκτυο Natura 2000 (υπόθεση 6806/2001). Για την υπόθεση αυτή εκδόθηκε απόφαση σφράγισης, μετά την παρέμβαση του Συνηγόρου του Πολίτη, η οποία όμως δεν είχε εκτελεστεί έως τις 31.12.2001.

β) Ρύπανση του φυσικού περιβάλλοντος. Η κατηγορία αυτή, που καλύπτει το 14,2% του συνόλου των υποθέσεων του Κύκλου για το έτος 2001, περιλαμβάνει περιπτώσεις όπως η λειτουργία εγκαταστάσεων αποθήκευσης υγρών καυσίμων στη Μυτιλήνη (που συνδέεται από την ταφή τοξικών αποβλήτων), παρά τη σχετική ακυρωτική απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, την οποία η διοίκηση επιμένει να μην εφαρμόζει, χωρίς όμως και να αναλαμβάνει κάποια πρωτοβουλία για την επείγουσα μεταφορά των εγκαταστάσεων σε άλλη θέση (υπόθεση 781/2000). Επίσης, χαρακτηριστική είναι η περίπτωση απαγόρευσης λειτουργίας μονάδων επεξεργασίας γεωργικών προϊόντων στη Σκύδρα Πέλλας λόγω της συγκέντρωσης υψηλού φορτίου ακατέργαστων λυμάτων στα νερά της Τάφρου 66, η οποία επί δύο δεκαετίες δέχεται τα υγρά βιομηχανικά απόβλητα όλης της περιοχής (υπόθεση 11914/2000). Σε ορισμένες εποχές του χρόνου, η κατάσταση αυτή εγκυμονεί μείζονες κινδύνους για τη δημόσια υγεία, ενώ είναι εμφανές ότι εν προκειμένω έχει ατονήσει πλήρως η κύρωση του διοικητικού προστίμου.

γ) Λειτουργία επιχειρήσεων που αδειοδοτούνται παράνομα από τους ΟΤΑ και άρνηση σφράγισης των παράνομων εγκαταστάσεων. Ενδεικτική περίπτωση της κατηγορίας αυτής, που καταλαμβάνει ποσοστό 8,9% επί του συνόλου, αποτελεί εργοστάσιο παραγωγής έντυπου υλικού στην Παλλήνη (υπόθεση 4528/2001), το οποίο λειτουργεί πάνω από δέκα χρόνια χωρίς άδεια και χωρίς έγκριση περιβαλλοντικών όρων. Η σχετική απόφαση σφράγισης, που εκδόθηκε ήδη από τις αρχές του 1999, δεν εκτελείται λόγω συνεχών αναβολών και αναστολών. Εξίσου σημαντική είναι η περίπτωση λειτουργίας μεγάλου αριθμού συνεργείων επισκευής αυτοκινήτων και δικύκλων στη Νάξο χωρίς άδεια και προφανώς χωρίς έγκριση περιβαλλοντικών όρων (υπόθεση 3752/2000).

δ) Προβλήματα που προκύπτουν σχετικά με τα σχέδια πόλεων. Η κατηγορία αυτή καταλαμβάνει το 8,7% του συνόλου των αναφορών του Κύκλου για το έτος 2001 και αφορά ιδιαίτερα σε παραβιάσεις νόμιμων χρήσεων γης, όπως της λειτουργίας βιοτεχνίας επεξεργασίας ξύλου μέσα στην περιοχή γενικής κατοικίας στον Βροντάδο Χίου. Η βιοτεχνία χαρακτηρίζεται στην άδεια ως επαγγελματικό

εργαστήριο, ενώ σύμφωνα με τον νόμο είναι βιοτεχνία-βιομηχανία (υπόθεση 10650/2000). Χαρακτηριστική επίσης είναι η περίπτωση του Δήμου Γλυκών Νερών Αττικής, ο οποίος, παρά την αντίθεση των υπηρεσιών της Περιφέρειας Αττικής, προέβη σε μια σειρά ενεργειών με σκοπό την άρση του κοινόχρηστου χαρακτήρα οικοδομικού τετραγώνου και την εγκατάσταση παρεκκλησίου (υπόθεση 3648/2001).

ε) Προσβολές του οικιστικού και του πολιτιστικού περιβάλλοντος. Χαρακτηριστική περίπτωση που εντάσσεται στην κατηγορία αυτή (2,2% επί του συνόλου) αποτελεί η έκδοση οικοδομικής άδειας και άδειας αναθεώρησης για την ανέγερση κατασκευών επί οικοπέδου στη Θήρα, το οποίο τέμνεται από το όριο παραδοσιακού οικισμού σε σημείο του οικοπέδου που βρίσκεται σε περιοχή αποδεδειγμένα γεωλογικώς ακατάλληλη και μη δομήσιμη (υποθέσεις 8649/1999, 11339/1999, 15143/2000).

στ) Περιπτώσεις κακοδιοίκησης που αφορούν στην προστασία δασών. Στην κατηγορία αυτή (3,8% του συνόλου) ξεχωρίζουν κυρίως οι υπέρμετρες καθυστερήσεις που παρατηρούνται στην έκδοση αποφάσεων των προσωρινών επιτροπών επίλυσης δασικών αμφισβητήσεων σχετικά με πράξεις χαρακτηρισμού (υποθέσεις 1207/2001 και 2810/2001). Δεδομένης και της ανυπαρξίας δασολογίου στη χώρα, η σύνταξη του οποίου συνιστά πλέον συνταγματική υποχρέωση του κράτους, οι καθυστερήσεις αυτές έχουν ως αποτέλεσμα την ανεπαρκέστατη προστασία των δασών.

2.3 Ο ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΣΤΟΝ ΚΥΚΛΟ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ: ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ ΣΤΗΝ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑΣ

2.3.1 Η μέριμνα του Συνηγόρου του Πολίτη για την αποκατάσταση της νομιμότητας

Ο Κύκλος Ποιότητας Ζωής είναι ο τομέας δραστηριότητας του Συνηγόρου του Πολίτη ο οποίος, λόγω του αντικειμένου του, των ειδικών συνθηκών της ελληνικής κοινωνίας και της σχετικής διοικητικής πρακτικής συχνά αντιμετωπίζει τετελεσμένες παραβιάσεις της νομιμότητας αλλά και των κανόνων της τεχνικής, τόσο από δημόσιες υπηρεσίες όσο

και από ιδιώτες. Αντιμετωπίζει δε κατά κανόνα και τη σύγκρουση των δικαιωμάτων στην ιδιοκτησία και στο περιβάλλον. Η στάθμιση των δύο αυτών δικαιωμάτων από τις αρμόδιες υπηρεσίες είναι συχνά προβληματική, συνήθως δε αποβαίνει σε βάρος του φυσικού και οικιστικού περιβάλλοντος. Σε ορισμένες όμως περιπτώσεις δεν γίνεται καν στάθμιση, λόγω πιέσεων από τοπικά συμφέροντα ή λόγω κεντρικών πολιτικών επιλογών ή ακόμη και λόγω ελλιπούς τεχνικής και οικονομικής υποστήριξης των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και ανεπαρκούς επιμόρφωσης του προσωπικού τους, το οποίο μάλιστα ως επί το πολύ δεν επαρκεί ούτε καν για την έγκαιρη διεκπεραίωση των τρεχουσών υποθέσεων.

Με βάση τον ιδρυτικό του νόμο, ο Συνήγορος του Πολίτη έχει ως αποστολή τη διαμεσολάβηση μεταξύ πολιτών και δημόσιων υπηρεσιών, με σκοπό τον εντοπισμό της κακοδιοίκησης και της ελλιπούς προστασίας των δικαιωμάτων του πολίτη αλλά και με την αυτόνομη μέριμνα για την υπόδειξη των νόμιμων λύσεων και την αποκατάσταση της νομιμότητας. Η συμμόρφωση των υπηρεσιών προς τις επιταγές του νομοθέτη και του Συντάγματος επιζητείται μέσω της υποβολής των προτάσεων της Αρχής, πρώτον με επιστολές προς τις αρμόδιες υπηρεσίες, στη συνέχεια με τα σχετικά πορίσματα που απευθύνει στους αρμόδιους υπουργούς και, τέλος, μέσω της διαδικασίας αναζήτησης πειθαρχικών ευθυνών, όταν η Αρχή διαπιστώσει άρνηση συνεργασίας (στην τελευταία αυτή κατηγορία εντάσσονται περισσότερες από 20 υποθέσεις). Επίσης, σε περίπτωση διαπίστωσης αποχρωσών ενδείξεων για τέλεση αξιόποινης πράξης, ο Συνήγορος του Πολίτη έχει εκ του νόμου την υποχρέωση να ενημερώσει και τον αρμόδιο εισαγγελέα. Τη δυνατότητα αυτή την έχει αξιοποιήσει σε περισσότερες από 40 υποθέσεις. Τέλος, ίδιον μέσον του ελεγκτικού ρόλου του Συνηγόρου του Πολίτη αποτελεί η δυνατότητα της δημοσιοποίησης, σε ειδική αιτιολογημένη έκθεση, της άρνησης της διοίκησης να αποδεχθεί τις προτάσεις του.

Οι δύο ειδικές εκθέσεις, τα 50 εμπειρισταμένα πορίσματα του Κύκλου, τα αιτήματα για άσκηση πειθαρχικού ελέγχου (περισσότερα από 20) και οι παραπομπές υποθέσεων στον αρμόδιο εισαγγελέα (περισσότερες από 40) κατά τα τρία χρόνια λειτουργίας της Αρχής καταγράφουν λεπτομερώς τη συχνά άκαμπτη

στάση της διοίκησης σε ζητήματα μείζονος σημασίας, όπως είναι η προσβολή του φυσικού και του πολιτιστικού περιβάλλοντος από παράνομη δόμηση και λειτουργία επιχειρήσεων αλλά και η προσβολή του δικαιώματος της ιδιοκτησίας λόγω καθυστέρησης στην καταβολή αποζημίωσης από απαλλοτριώσεις. Στα αντίστοιχα κείμενα αποτυπώνεται και η προσπάθεια του Κύκλου να συμβάλει στην επίλυση των υποθέσεων, διατυπώνοντας τεκμηριωμένες προτάσεις προς τη διοίκηση.

2.3.2 Η κρισιμότητα των πορισμάτων

Κατά τα τρία έτη λειτουργίας της Αρχής, ο Κύκλος Ποιότητας Ζωής έχει εκδώσει 50 εκτενή και λεπτομερή πορίσματα που αφορούν σε ισάριθμες σημαντικές υποθέσεις. Τα 19 από αυτά συντάχθηκαν μέσα στο 2001 και συνδέονταν με αναφορές που είχαν υποβληθεί από το 1998 έως το 2001. Τα περισσότερα από τα πορίσματα αυτά αφορούν σε παράνομη-αυθαίρετη δόμηση, ιδίως επί του αιγιαλού, σε δασικές εκτάσεις και σε αρχαιολογικούς χώρους. Σημαντικός είναι και ο αριθμός των πορισμάτων που αφορούν σε παράνομη λειτουργία επιχειρήσεων, για τις οποίες συχνά είτε δίνεται από τους ΟΤΑ παράταση λειτουργίας, ακόμη και αν δεν υφίσταται καν άδεια, ή δεν εκτελείται απόφαση σφράγισης. Αξιοσημείωτος είναι και ο αριθμός των πορισμάτων σχετικά με την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος από δραστηριότητες όπως η κτηνοτροφία, η διαχείριση αποβλήτων, η παραγωγή ενέργειας κ.ά. Μείζονα προβλήματα δημιουργούν επίσης οι αμφισβητούμενες οριοθετήσεις οικισμών και η συστηματικά πλημμελής λειτουργία ορισμένων πολεοδομικών γραφείων ή η συμπεριφορά τοπικών αρχόντων που όχι απλώς δεν συμμορφώνονται με τις συστάσεις του Συνηγόρου του Πολίτη, αλλά αρνούνται να εκτελέσουν ακόμη και αποφάσεις του ΣτΕ και των διοικητικών δικαστηρίων. Η υποβολή τέτοιων εκτενών πορισμάτων προκαλεί συνήθως την απάντηση της διοίκησης, η οποία αναπτύσσει τις θέσεις της με κάποια επιχειρηματολογία. Είναι όμως αρκετές οι περιπτώσεις όπου ο Συνήγορος του Πολίτη αντιμετωπίζει άρνηση συνεργασίας, ρητή ή σιωπηρή, και ανατιολόγητη εμμονή σε παρανομίες. Σε τέτοιες περιπτώσεις, η Αρχή είναι υποχρεωμένη να προσφύγει στον ιεραρχικά προϊστάμενο της εμπλεκόμενης

υπηρεσίας με αίτημα τον πειθαρχικό έλεγχο ή να παραπέμψει τον σχετικό φάκελο στον αρμόδιο εισαγγελέα.

Ειδικότερα, στα περισσότερα πορίσματα του έτους 2001 γίνεται συστηματική ερμηνεία του βασικού για το περιβάλλον Ν. 1650/1986 και επιχειρείται η ανάδειξη περιπτώσεων που παρουσιάζουν ιδιαίτερο νομικό ενδιαφέρον και έχουν γενικότερη σημασία, πλην όμως δεν φαίνεται να έχουν απασχολήσει επαρκώς τις αρμόδιες δημόσιες υπηρεσίες. Στη συνέχεια παρουσιάζονται συνοπτικά οι κυριότερες από τις περιπτώσεις αυτές.

1) Στο πόρισμα της υπόθεσης 8231/2001 για τις επιπτώσεις στο περιβάλλον που προκύπτουν από παρεμβάσεις δόμησης σε ζώνη παραλίας στην περιοχή Σπατών Κεφαλονιάς αναπτύσσονται διεξοδικά οι περιορισμοί στη δόμηση που αφορούν στη ζώνη παραλίας και γίνεται εκτενής αναφορά στη σχετική νομολογία του ΣτΕ, ειδικά για την απαγόρευση περιφραγής παραλιακών οικοπέδων.

2) Στο πόρισμα της υπόθεσης 6223/1999 σχετικά με την οικοδόμηση σε «ανοικτά» οικοδομικά τετράγωνα, ιδιοκτήτης των οποίων φέρεται οικοδομικός συνεταιρισμός, διευκρινίζεται, με λεπτομερή ερμηνεία της κρίσιμης νομοθεσίας, ότι:

α) το σχέδιο πόλεως δεν επεκτείνεται εκτός των ακραίων ρυμοτομικών γραμμών, ακόμη και όταν πρόκειται για εκτάσεις κυριότητας οικοδομικού συνεταιρισμού, και

β) δεν οικοδομούνται με εντός σχεδίου όρους δόμησης εκτάσεις που ανήκουν σε οικοδομικούς συνεταιρισμούς και πριν από την εφαρμογή του ΓΟΚ 85 βρίσκονταν εκτός σχεδίου.

3) Στο πόρισμα της υπόθεσης 4792/2000 για την εγκατάσταση βουστασίων σε λίμνη της περιοχής Νέστου αναπτύσσονται, με ειδική αναφορά στο κοινοτικό δίκαιο περιβάλλοντος, ο λόγος για τον οποίο τέτοιες εγκαταστάσεις ανήκουν στην κατηγορία ΑΙΙ της ΚΥΑ 69269/1990 και οι συνέπειες που έχει η ένταξη αυτή στη διαδικασία έγκρισης της οικείας μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Συναφώς αναπτύσσονται και οι σχετικές αποφάσεις του ΣτΕ για την προστασία λιμνών και υγροβιοτόπων.

2.3.3 Πειθαρχικός και εισαγγελικός έλεγχος

Κατά το έτος 2001 χρειάστηκε σε τρεις περιπτώσεις να ζητηθεί ο πειθαρχικός έλεγχος δημοσίων υπαλλήλων ή λειτουργών λό-

γω της άρνησής τους να συνεργαστούν με τον Συνήγορο του Πολίτη. Τα σχετικά αιτήματα αφορούσαν στον Δήμαρχο Υδρας, στον προϊστάμενο του Πολεοδομικού Γραφείου Ξυλοκάστρου και σε προϊστάμενο τμήματος της Διεύθυνσης Πολεοδομίας του Τομέα Ανατολικής Αθήνας της Νομαρχίας Αθηνών. Σε όλες τις περιπτώσεις παρατηρήθηκε άρνηση συνεργασίας με την Αρχή παρά τις επανειλημμένες επιστολές και αιτήσεις του Συνηγόρου του Πολίτη για την επίλυση των σχετικών υποθέσεων. Στην πρώτη περίπτωση (υπόθεση 11189/2000), η οποία αφορούσε στην πλημμελή και επιλεκτική συλλογή απορριμμάτων στην Υδρα, δεν υπήρξε καμία ενημέρωση της Αρχής από την Περιφέρεια Αττικής για την κίνηση πειθαρχικής διαδικασίας έως το τέλος του 2001. Στη δεύτερη περίπτωση (υπόθεση 2549/2000), που αφορούσε στη χάραξη κοινοτικού δρόμου και για την οποία δεν υπήρξε καμία σχετική ενημέρωση από την πλευρά της αρμόδιας πολεοδομίας, η Περιφέρεια Πελοποννήσου ανταποκρίθηκε, εν μέρει θετικά, στο αίτημα για διενέργεια πειθαρχικού ελέγχου (βλ. παρακάτω 2.4.1). Στην τρίτη περίπτωση (υπόθεση 8078/2000), η οποία αφορούσε σε προβλήματα που προέκυψαν από την κατασκευή μαντρότοιχου αντιστήριξης, η αρμόδια Νομαρχία Αθηνών αποδέχθηκε στις αρχές Ιανουαρίου 2002 το αίτημα του Συνηγόρου του Πολίτη και προχώρησε, μετά την απόφαση της Νομάρχου Αθηνών, σε διενέργεια ένορκης διοικητικής εξέτασης. Με αφορμή τις τρεις αυτές υποθέσεις επισημαίνεται ότι σε όλες τις άλλες περιπτώσεις για τις οποίες ο Κύκλος Ποιότητας Ζωής έχει ζητήσει πειθαρχικό έλεγχο δεν είχε κινηθεί η πειθαρχική διαδικασία έως τις 31.12.2001 (σύμφωνα τουλάχιστον με την επίσημη σχετική ενημέρωση που διαθέτει η Αρχή). Με τη στάση αυτή εκτίθενται και οι πειθαρχικά προϊστάμενοι των ελεγχόμενων υπηρεσιών, οι οποίοι δεν εφαρμόζουν τις κείμενες διατάξεις.

Πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι, εκτός από λίγες εξαιρέσεις, οι Γενικοί Γραμματείς των περιφερειών δεν ανταποκρίνονται στις υποδείξεις του Συνηγόρου του Πολίτη για την τήρηση της νομιμότητας και τον ουσιαστικό έλεγχο των ΟΤΑ, αν και από το σύνολο των υποθέσεων κακοδιοίκησης που περιήλθαν στον Κύκλο κατά το 2001, υψηλότατο

ποσοστό αφορά σε Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α΄ και Β΄ βαθμού, στους οποίους ανήκουν, μεταξύ άλλων, και οι πολεοδομικές αρμοδιότητες. Με τον τρόπο αυτόν, όμως, εμπεδώνεται στους παρανομούντες η πεποίθηση ότι μπορούν να παραμένουν ανεξέλεγκτοι, χωρίς να λογοδοτούν και χωρίς να φοβούνται καμία παρέμβαση από τους πειθαρχικά προϊσταμένους τους. Η σοβαρή αυτή απραξία, η οποία έχει επισημανθεί και στις τρεις προηγούμενες ετήσιες εκθέσεις της Αρχής, είναι βλαπτική για τον θεσμό της διοικητικής αποκέντρωσης, συντελεί στην επίταση της κακοδιοίκησης και δημιουργεί συνθήκες ευνοϊκές για την ανάπτυξη πρακτικών και συμπεριφορών που είτε έμμεσα είτε άμεσα προάγουν τη διαφθορά. Εξάλλου, η άρνηση συνεργασίας με τον Συνήγορο του Πολίτη σε συνδυασμό με τα στοιχεία του οικείου φακέλου αποτελεί επίσης λόγο προσφυγής στην αρμόδια εισαγγελική αρχή. Από την έναρξη λειτουργίας της Αρχής και ύστερα από μακρόχρονες προσπάθειες επίλυσής τους, ο Κύκλος Ποιότητας Ζωής έχει αποστείλει πάνω από 40 υποθέσεις στην εισαγγελική αρχή, από τις οποίες 25 μέσα στο 2001. Πολλές από τις υποθέσεις που προαναφέρθηκαν αφορούν στην παράνομη λειτουργία καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος αλλά και άλλων επιχειρήσεων σε περιβαλλοντικά κρίσιμους και ευαίσθητους χώρους. Σε αρκετές περιπτώσεις όμως έχουν παρατηρηθεί πρακτικές ή συμπεριφορές οι οποίες υποδηλώνουν ανοχή, ακόμη, θα έλεγε κανείς, και ενθάρρυνση των αρμοδίων, ιδίως των τοπικών υπηρεσιών, στην προσβολή στοιχειωδών δικαιωμάτων των πολιτών. Ενδεικτικά παραδείγματα τέτοιων συμπεριφορών ή πρακτικών αποτελούν η απώλεια φακέλου άδειας, η άρνηση διενέργειας αυτοψίας, η χορήγηση παράνομων αδειών από την ίδια υπηρεσία, η απόκρυψη στοιχείων, η άρνηση απάντησης κ.ά.

Ο Συνήγορος του Πολίτη, με δική του πρωτοβουλία, επικοινωνήσε κατά τους τελευταίους μήνες εγγράφως και τηλεφωνικώς με τις αρμόδιες εισαγγελικές αρχές, προκειμένου να ενημερωθεί για την έκβαση των εν λόγω υποθέσεων. Για αρκετές από αυτές, η Αρχή δεν είχε ενημερωθεί πλήρως για την εξέλιξη ή την έκβαση των ενεργειών της εισαγγελικής αρχής έως τις 31.12.2001. Η

καθυστέρηση αυτή οφείλεται είτε σε φόρτο εργασίας των αρμόδιων εισαγγελέων είτε διότι σε ορισμένες περιπτώσεις ζητήθηκε εκ νέου η αποστολή στοιχείων από τους φακέλους των υποθέσεων.

Παρά ταύτα, έως το τέλος του 2001 είχε υπάρξει αξιοσημείωτη εξέλιξη σε 22 υποθέσεις προς τη μια ή την άλλη κατεύθυνση, ενώ τρεις υποθέσεις τέθηκαν στο αρχείο της αρμόδιας εισαγγελίας μετά τη σχετική έρευνα. Συγκεκριμένα:

α) Σε 10 υποθέσεις, η εισαγγελική αρχή σε συνεργασία με τον αρμόδιο πταιματοδίκη διενεργεί προκαταρκτική εξέταση, σε τέσσερις δε από αυτές ελήφθη κατάθεση από επιστήμονες του Κύκλου ή ζητήθηκαν πρόσθετα στοιχεία.

β) Σε τρεις υποθέσεις υπήρξε θετική έκβαση μετά την παραπομπή στον εισαγγελέα.

γ) Τρεις υποθέσεις τέθηκαν στο αρχείο μετά την ολοκλήρωση της προκαταρκτικής εξέτασης, διότι κρίθηκε ότι δεν υφίστανται οι προϋποθέσεις για την άσκηση ποινικής δίωξης, με βάση το άρθρο 43 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Από την άλλη πλευρά, υπογραμμίζεται ότι έχει ήδη ασκηθεί ποινική δίωξη σε εννέα υποθέσεις για παράβαση καθήκοντος και για άλλα αδικήματα. Συγκεκριμένα:

α) Η υπόθεση παράνομης συνέχισης οικοδομικών εργασιών σε κτίσμα στη Λαμία, όπου είχε εντοπιστεί σωρεία παραβιάσεων του ΓΟΚ (υπόθεση 1817/1999), εκδικάστηκε πρωτοδίκως στις 7.9.2001 και επιβλήθηκαν ποινές φυλάκισης 10 μηνών σε όλους τους υπαλλήλους της εμπλεκόμενης υπηρεσίας της Πολεοδομίας.

β) Σχετικά με την κατασκευή περιφερειακού δρόμου τριών χιλιομέτρων στον Δήμο Ευπαλίου (περιοχή Τρίκορφο) του Νομού Φωκίδας, η οποία έγινε μετά την άρση της απόφασης αναδάσωσης και χωρίς καμία μελέτη και προέγκριση χωροθέτησης, ασκήθηκε ποινική δίωξη και προσδιορίστηκε δικάσιμος για το 2002 (υπόθεση 8354/2001).

γ) Στην ιδιαίτερα σοβαρή υπόθεση της εγκατάστασης βουστασιών στην περιοχή της λίμνης Αλατζάγκιολα Νέστου του Νομού Καβάλας (υπόθεση 4792/2000) ασκήθηκε δίωξη κατά παντός υπευθύνου.

δ) Στην υπόθεση 1034/1999, που αφορά στην άρνηση διενέργειας αυτοψίας στην Άμφισσα με σκοπό τη διαπίστωση της στατι-

κής επάρκειας κτιρίου, ασκήθηκε δίωξη, εκδόθηκε βούλευμα του αρμόδιου Συμβουλίου Πλημμελειοδικών και ορίστηκε δικάσιμος για το 2002.

ε) Στην ιδιαίτερα σοβαρή υπόθεση 4252/1999, που αφορά στις παράνομες επιδοτήσεις αγροτουριστικών εγκαταστάσεων στη Νάξο, στις σχετικές παραποιημένες βεβαιώσεις της κοινότητας και στην παράνομη «αναστολή» από τον Έπαρχο Νάξου του χαρακτηρισμού κτίσματος ως αυθαίρετου, ασκήθηκε δίωξη και ορίστηκε δικάσιμος μέσα στο 2002 για σωρεία αδικημάτων. Κατηγορούμενοι είναι υπάλληλοι αλλά και ιδιώτες για ψευδή βεβαίωση κατ' εξακολούθηση, νόθευση εγγράφου, παράβαση καθήκοντος κατ' εξακολούθηση και ηθική αυτουργία στις παραπάνω πράξεις.

στ) Οι υποθέσεις 1836/1999, 4993/1999, 4385/1999, 12135/2001 αφορούν σε παράνομες ενέργειες του Πολεοδομικού Γραφείου Νομαρχίας Φθιώτιδας, όπως παράνομη έκδοση οικοδομικών αδειών, παράνομη έκδοση σήματος διακοπής οικοδομικών εργασιών κ.ά., για τις οποίες ασκήθηκε δίωξη για παράβαση καθήκοντος και ορίστηκε δικάσιμος μέσα στο 2002.

Για την εξέλιξη των υπόλοιπων υποθέσεων που έχουν διαβιβαστεί στην εισαγγελική αρχή δεν υπήρξε σχετική πληροφόρηση έως τη στιγμή της σύνταξης της έκθεσης. Πρέπει, ωστόσο, να τονιστεί ότι κατά κανόνα η εισαγγελική έρευνα εκτείνεται σε μεγάλο χρονικό διάστημα.

2.3.4 Η συμβολή του Συνηγόρου του Πολίτη στο έργο της δικαιοσύνης: η αξιοποίηση πορισμάτων και εγγράφων της Αρχής από το Συμβούλιο της Επικρατείας

Ιδιαίτερα σημαντική είναι η αξιοποίηση των πορισμάτων και των εγγράφων του Κύκλου από το Συμβούλιο της Επικρατείας στο πλαίσιο εκδίκασης αιτήσεων ακύρωσης και αναστολής, ύστερα από προσφυγές πολιτών που είχαν υποβάλει προηγουμένως αναφορά στον Συνήγορο του Πολίτη. Η αξιοποίηση αυτή, η οποία εκφράζει μια έμμεση πλην σαφή αποδοχή της νομικής και τεχνικής αρτιότητας των πορισμάτων και των εκθέσεων της Αρχής, αναδεικνύει τη συμπληρωματική σχέση της Αρχής ως εξωδικαστικού μηχανισμού επίλυσης διαφορών με τη δικαστική εξουσία και διευρύνει εκ των πραγμάτων τις δυνατότητες

διενέργειας αποτελεσματικού και ενδεδειγμένου ελέγχου των αυθαιρεσιών της διοίκησης.

Επισημαίνονται σχετικά δύο σημαντικές υποθέσεις που αφορούν στην προστασία του περιβάλλοντος σε ευαίσθητους βιοτόπους: η παράνομη εγκατάσταση βουσασιών στη λίμνη Αλατζάγκιολα κοντά στην Καβάλα (βλ. παραπάνω) και η διάνοιξη δρόμου για την εγκατάσταση ανεμογεννητριών σε περιοχή της Σύρου (υπόθεση 19758/1999). Για τις υποθέσεις αυτές εκδόθηκαν αποφάσεις της Επιτροπής Αναστολών του ΣτΕ (αρ. 225/2000 και 354/2001 αντίστοιχα), οι οποίες επιβάλλουν την αναστολή εκτέλεσης των προσβαλλόμενων διοικητικών πράξεων, τις οποίες ο Συνήγορος του Πολίτη είχε ήδη κρίνει αντίθετες προς τη νομοθεσία, επισημαίνοντας παράλληλα και τη σπουδαιότητα των εν λόγω οικοτόπων. Οι παραπάνω αποφάσεις του ΣτΕ κάνουν μάλιστα ειδική μνεία στα έγγραφα του Συνηγόρου του Πολίτη τόσο ως μέρος της δικαιολογίας της απόφασης. Η πρώτη επισημαίνει ότι «όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου ... και το από 15.1.2001 σχετικό με την υπόθεση πόρισμα του Συνηγόρου του Πολίτη οι ως άνω ... εγκαταστάσεις ευρίσκονται σε μικρή απόσταση ... από την προμνημονευθείσα παραποτάμια λίμνη ... η δε ανέγερση και λειτουργία τους απειλεί να διαταράξει ουσιαστικά το οικοσύστημα αυτό, που θεωρείται αξιόλογο». Η δεύτερη αναφέρει για την περιοχή ότι «θεωρείται ως οικότοπος με οικολογική και αισθητική αξία και συγκεντρώνει ορνιθοπανίδα με ιδιαίτερη σημασία ... έχει προταθεί αρμοδίως προς ένταξη στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο NATURA 2000, η σημασία δε του χαρακτηρισμού αυτού εξαιρείται στα σχετικά με την υπόθεση ... έγγραφα του Συνηγόρου του Πολίτη».

Αντίστοιχα παραδείγματα εμφανίζονται και σε υποθέσεις που χειρίζεται η αστική και η ποινική δικαιοσύνη.

2.4 Η ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΣΤΗ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΝ ΕΛΕΓΧΟ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΣΥΝΗΓΟΡΟ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

2.4.1 Θετικές εξελίξεις από τις ενέργειες του Κύκλου Ποιότητας Ζωής

Παρά τις εγγενείς δυσκολίες στην καταπολέμηση της κακοδιοίκησης, η χρήση των

μέσων παρατεταμένης πίεσης που ασκεί ο Συνήγορος του Πολίτη οδηγεί συχνά στην εκ των υστέρων συμμόρφωση, μερική ή πλήρη, των δημόσιων υπηρεσιών με τη νομιμότητα, σύμφωνα με τις προτάσεις και τις υποδείξεις της Αρχής. Σε ό,τι αφορά τα πορίσματα του Κύκλου, η ενημέρωση του Συνηγόρου του Πολίτη από την πλευρά της διοίκησης μπορεί να χαρακτηριστεί μάλλον φειδωλή. Έτσι, στις περισσότερες περιπτώσεις δεν δίνεται σαφής απάντηση ή δεν διατυπώνεται κατά τρόπο ρητό η άρνηση της διοίκησης να υιοθετηθεί το πόρισμα που έχει εκπονήσει ο Συνήγορος του Πολίτη. Αυτή η στάση υποδηλώνει συνήθως την εμμονή της διοίκησης στις υπό κρίση πράξεις και ενέργειές της. Από τις περιπτώσεις επιτυχούς έκβασης υποθέσεων, για τις οποίες έχει εκδοθεί πόρισμα από τον Κύκλο Ποιότητας Ζωής, ξεχωρίζει η υπόθεση 1052/1998 σχετικά με τον Χώρο Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων του Νομού Καρδίτσας, στην οποία ο Συνήγορος του Πολίτη είχε ζητήσει τη ματαίωση της διαδικασίας επιλογής του χώρου, όπως και εν τέλει έγινε.

Στις αρχές του 2002 περιήλθαν στην Αρχή έγγραφα του ΥΠΕΧΩΔΕ με απαντήσεις και σχολιασμό επί ορισμένων νομοθετικών και οργανωτικών προτάσεων του Κύκλου που περιέχονται στις ετήσιες εκθέσεις του 1999 και του 2000. Οι απαντήσεις του υπουργείου σχολιάζονται ειδικότερα στο κεφάλαιο ΣΤ'. Πρέπει, ωστόσο, να υπογραμμιστεί η θετική ανταπόκριση που συναντά η πρόταση του Συνηγόρου του Πολίτη για τον επανακαθορισμό του ανοικτού των επιταγμένων ακινήτων με βάση το ποσοστό του τρέχοντος πληθωρισμού (βλ. Ετήσια έκθεση 1999, σ. 223), για την οποία το ΥΠΕΧΩΔΕ δεσμεύεται ρητά να εξετάσει αρμοδίως «ενδεχόμενη νομοθετική ρύθμιση». Επίσης, θετική εξέλιξη είχε μέσα στο 2001 η υπόθεση 10174/1999, που αφορούσε στη μεταφορά των μαθητών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σε σχολεία μακριά από τον τόπο κατοικίας τους. Με πόρισμα και με ειδική πρόταση νομοθετικής ρύθμισης, ο Συνήγορος του Πολίτη είχε εισηγηθεί την ανάληψη της κάλυψης των εξόδων συνοδείας των μαθητών από την υπηρεσία που έχει αναλάβει τη μίσθωση των μεταφορικών μέσων. Στην από 3.12.2001 επιστολή του, ο Υπουργός Εθνικής Παιδείας διαβεβαίωσε την Αρχή ότι επανεξετάζεται το οικείο νομο-

θετικό πλαίσιο, επισημαίνοντας παράλληλα ότι «στη διαδικασία αυτή θα ληφθεί ιδιαίτερα υπόψη και το Πόρισμα σας».

Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει στο έγγραφο του Υπουργείου Γεωργίας αρ. 392500/5.12.01 με τον εύγλωττο τίτλο «Υποχρέωση των υπηρεσιών να απαντούν στον Συνήγορο του Πολίτη», το οποίο απευθύνεται σε όλες τις υπηρεσίες του υπουργείου. Όπως αναφέρεται στο έγγραφο, η έκδοσή του έγινε «με αφορμή αναφορά του Συνηγόρου του Πολίτη» για ζητήματα κακοδιοίκησης των κεντρικών υπηρεσιών του υπουργείου αλλά και υπηρεσιών κάθε περιφέρειας (ιδίως Διευθύνσεις Δασών), στις οποίες επίσης κοινοποιείται το εν λόγω έγγραφο. Σε αυτό τονίζεται με ιδιαίτερη έμφαση η υποχρέωση των εν λόγω υπηρεσιών να απαντούν άμεσα και αιτιολογημένα στα αιτήματα των πολιτών. «όσο και κατά μείζονα λόγο στον Συνήγορο του Πολίτη».

Επίσης, το Υπουργείο Γεωργίας απάντησε με αναλυτικό έγγραφο στην από 6.9.2001 επιστολή του Συνηγόρου του Πολίτη σχετικά με γενικότερα ζητήματα κακοδιοίκησης και με ορισμένες σημαντικές υποθέσεις του Κύκλου Ποιότητας Ζωής. Συγκεκριμένα, το υπουργείο με το από 27.3.2001 έγγραφο του κατέθεσε τις απόψεις του για τις μεγάλες καθυστερήσεις που παρατηρούνται στα δασαρχεία (ιδίως πράξεις χαρακτηρισμού και γενικότερα θέματα της διαδικασίας του άρθρου 14 του Ν. 998/1979) και έδωσε αναλυτικές απαντήσεις για υποθέσεις που απασχόλησαν τον Κύκλο. Ως προς το ζήτημα των δασαρχείων, στο εν λόγω έγγραφο διατυπώνεται η άποψη ότι τα κρίσιμα θέματα εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των περιφερειών και επομένως του ΥΠΕΣΔΔΑ. Ωστόσο, η άποψη αυτή μεταβλήθηκε εν μέρει στο προαναφερθέν νεότερο έγγραφο της 5.12.2001, όπου ορθώς επισημαίνεται ότι οι πράξεις χαρακτηρισμού εκτάσεων ως δασικών ή μη και η κρίση των σχετικών ενστάσεων πρέπει να διεκπεραιώνονται έγκαιρα από τα δασαρχεία και τις Διευθύνσεις Δασών. Σε ό,τι αφορά τις υποθέσεις του Κύκλου, πρέπει οπωσδήποτε να μνημονευθεί η υιοθέτηση των θέσεων της Αρχής στην υπόθεση 5128/1999, που αφορά στη χορήγηση οικοδομικής άδειας και άδειας υλοτόμησης στον Άγιο Στέφανο Αττικής. Στην περίπτωση αυτή το Υπουργείο Γεωργίας αποδέχθηκε την άποψη του Συνηγόρου του Πολί-

τη για την ύπαρξη δασικών εκτάσεων στην επίμαχη περιοχή, καθώς και την ανάγκη ανάκλησης της διοικητικής πράξης. Στην υπόθεση 13424/2000 σχετικά με την αποπληρωμή της μελέτης του έργου «Κέντρο Γενετικής Βελτίωσης Ζώων Ιωαννίνων», θετική ήταν η συμβολή του υπουργείου στην επιτυχή περάτωση της υπόθεσης με τη μορφή εισηγήσεων προς το Υπουργείο Οικονομικών, ώστε να προχωρήσει η αποπληρωμή του αναδόχου της μελέτης. Για τις περισσότερες από τις υπόλοιπες υποθέσεις, το Υπουργείο Γεωργίας παρέπεμψε στις αρμοδιότητες των περιφερειών και του ΥΠΕΣΔΔΑ, εγείροντας με τον τρόπο αυτόν ζήτημα συναρμοδιότητας, το οποίο έχει ήδη θέσει ο Κύκλος Ποιότητας Ζωής με επιστολές του προς τα υπουργεία Γεωργίας και Εσωτερικών. Αναμένονται οι οριστικές θέσεις των υπουργείων.

Μέσα στο 2001 επιβλήθηκε για πρώτη φορά πειθαρχική ποινή σε υπάλληλο ύστερα από αίτημα του Κύκλου Ποιότητας Ζωής. Η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Κορινθίας επέβαλε την ποινή της έγγραφης επίπληξης στον προϊστάμενο του Πολεοδομικού Γραφείου Ξυλοκάστρου για το πειθαρχικό παράπτωμα της παράβασης καθήκοντος. Παρ' ότι πρόκειται για την ελάχιστη ποινή, που προφανώς δεν ανταποκρίνεται στην άρνηση του τιμωρηθέντος υπαλλήλου να συνεργαστεί με τον Συνήγορο του Πολίτη, εν τούτοις κρίνεται ως ένα πρώτο μικρό βήμα προς την κατεύθυνση της συνεργασίας των υπηρεσιών με την Αρχή, η οποία άλλωστε αποτελεί νόμιμη υποχρέωσή τους.

Ως προς τις υποθέσεις όπου μετά την παρέμβαση και τις προτάσεις της Αρχής η διοίκηση προέβη στις επιβεβλημένες διοικητικές ενέργειες και στην έκδοση διοικητικών πράξεων που αποκαθιστούν τη νομιμότητα, επισημαίνονται οι ακόλουθες περιπτώσεις ως ενδεικτικά παραδείγματα της ευρύτερης αυτής κατηγορίας:

α) Έγκαιρη καταβολή αμοιβής, με ενέργειες των αρμόδιων υπηρεσιών του Υπουργείου Πολιτισμού, σε πολίτη που βρήκε και παρέδωσε αρχαιότητες και υπέδειξε νέα θέση με αρχαιολογικά ευρήματα (βλ. παρακάτω 3.3.2).
β) Κατεδάφιση, ύστερα από ενέργειες των αρμόδιων υπηρεσιών του Δήμου Αρταίων, αυθαίρετου κτίσματος που λειτουργούσε ως ντισκοτέκ κοντά σε ναό και σε νοσοκομείο (βλ. παρακάτω 3.4.3).

γ) Διάνοιξη απαλλοτριωθέντος δρόμου που εξυπηρετεί τη διέλευση μαθητών δημοτικού σχολείου και νηπιαγωγείου στην Κοινότητα Εξαμιλίων. Η διάνοιξη έγινε ύστερα από ενέργειες των αρμόδιων υπηρεσιών του Δήμου Κορινθίων.

δ) Ανάκληση απόφασης του Νομάρχη Λάρισας σχετικά με πράξη εφαρμογής, για την οποία δεν είχαν ληφθεί ορθώς υπόψη οι αλλαγές στο ιδιοκτησιακό καθεστώς και δεν είχε λάβει χώρα δικαστική αναγνώριση των δικαιούχων.

ε) Έκδοση δεκαετούς δασικής απαγορευτικής διάταξης θήρας από το Δασαρχείο Πεοντέλης και την Περιφέρεια Αττικής, που αφορά στη δυτική πλευρά του Υμηττού, όπου είχε παρατηρηθεί έντονη λαθροθηρία.

2.4.2 Σημαντικές υποθέσεις κακοδιοίκησης προηγούμενων ετών για τις οποίες δεν αποκαταστάθηκε η νομιμότητα

Στη συνέχεια παρατίθενται τρία χαρακτηριστικά παραδείγματα ακραίας κακοδιοίκησης, για τα οποία ο Κύκλος έχει συντάξει αντίστοιχα πορίσματα και έχει εκτενώς αναφερθεί στις δύο προηγούμενες ετήσιες εκθέσεις του (1999 και 2000). Σε καμία από τις τρεις περιπτώσεις δεν αποκαταστάθηκε η νομιμότητα, παρά τα συνεχή διαβήματα του Συνηγόρου του Πολίτη προς τις αρμόδιες υπηρεσίες και τα καθ' ύλην αρμόδια υπουργεία Εσωτερικών και ΠΕΧΩΔΕ. Τουναντίον, διαπιστώνεται ως επί το πλείστον αδράνεια, ελλιπής ενημέρωση και αρνητική διάθεση από τις αρμόδιες υπηρεσίες των ΟΤΑ και των εμπλεκόμενων περιφερειών και έλλειψη ενεργοποίησης από πλευράς των εμπλεκόμενων υπουργείων.

1) Στον Νομό Φωκίδας έχουν διαπιστωθεί σοβαρές αυθαιρεσίες (υποθέσεις 145/1998 και 2119/1999) σε ό,τι αφορά:

α) τη ρύπανση του περιβάλλοντος από την ανεξέλεγκτη διάθεση απορριμμάτων σε θέση της Κοινότητας Γραβιάς, και
β) τη σωρεία ρυμοτομικών και οικοδομικών αυθαιρεσιών, καθώς και την καταπάτηση δημόσιας έκτασης στο Μοναστηράκι Δωριδας.

Στην πρώτη μάλιστα περίπτωση, ο Νομάρχης Φωκίδας αρνείται ρητά να συμμορφωθεί με ακυρωτική απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας. Το αίτημα της Αρχής για άσκηση πειθαρχικού ελέγχου από τον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας Στερεάς Ελλά-

δας κατά του Νομάρχη Φωκίδας και του προϊσταμένου της Πολεοδομίας Άμφισσας δεν έχει γίνει δεκτό μέχρι σήμερα.

2) Σε περιοχή της Νέας Πεντέλης σημειώνεται καταπάτηση από ιδιώτη μέρους οικοδομικού τετραγώνου που προβλέπεται ως «χώρος πρασίνου» από το ισχύον ρυμοτομικό σχέδιο (υπόθεση 12460/1999). Ενώ η διαδικασία απαλλοτρίωσης του χώρου εκκρεμεί από το 1956, ο καταπατητής έχει κατασκευάσει, με την de facto ανοχή των αρμόδιων αρχών, αυθαίρετη κατοικία, έχει γεμίσει με μπάζα τη γύρω περιοχή και έχει προβεί και σε άλλες αυθαιρέσεις. Η κατοικία μάλιστα ηλεκτροδοτείται παράνομα από κοινοτικό πυλώνα φωτισμού και η ύδρευσή της γίνεται από παρακείμενο δημοτικό κρουνοί. Παρά το πλήθος των αυθαιρειών, ο πρόεδρος της κοινότητας αδρανει, καταστρατηγώντας έτσι τη νομοθεσία περί αυθαιρέτων. Ο Συνήγορος του Πολίτη, ύστερα από συνεννοήσεις με τον Γενικό Γραμματέα του ΥΠΕΧΩΔΕ, ενημέρωσε τη Νομαρχία Αθηνών ότι το υπουργείο έχει τη δυνατότητα να διαθέσει κονδύλια για την κατεδάφιση. Ωστόσο, η αρμόδια Πολεοδομία Ανατολικής Αθήνας δεν είχε πραγματοποιήσει αυτοψία στον χώρο έως τις 31.12.2001, παρ' ότι στο παρελθόν είχαν προσδιοριστεί ημερομηνίες αυτοψιών, οι οποίες αναβλήθηκαν επανειλημμένα.

3) Στον αρχαιολογικό χώρο Φαλάσαρνας Χανίων λειτουργεί από το 1992 ξενοδοχείο που έχει ανεγερθεί αυθαίρετα. Το 1997 ο Νομάρχης Χανίων εξέδωσε απόφαση κατεδάφισής του, η οποία όμως παραμένει ανεκτέλεστη (υπόθεση 14/2000). Η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Χανίων δεν εκτελεί την απόφαση, επικαλούμενη αδυναμία συγκρότησης συνεργείων κατεδάφισης. Ταυτόχρονα, η Περιφέρεια Κρήτης δεν έχει μέχρι στιγμής ασκήσει την εκ του νόμου (ΠΔ 267/1998) υποχρέωσή της να συνδράμει στις κατεδαφίσεις.

2.5 Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΥΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΑΡΧΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Η κρισιμότητα των βλαπτικών ενεργειών και επιδράσεων της ανθρώπινης δραστηριότητας στο περιβάλλον είναι πλέον εμφανής. Το γεγονός ότι σχεδόν κάθε ενέργεια δεν έχει μόνο σημειακές επιπτώσεις αλλά λειτουργεί σωρευτικά, καθώς οι επιδράσεις της διαχέονται στον ευρύτερο χώρο και αυξάνονται με

το πέρασμα του χρόνου, καταδεικνύει την αναγκαιότητα της προστασίας του περιβάλλοντος μέσω της τήρησης ορισμένων θεμελιωδών αρχών.

Πριν από την αναθεώρηση του 2001, η πρώτη παράγραφος του άρθρου 24 του Συντάγματος του 1975/1986 όριζε ότι: «η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του κράτους. Για τη διαφύλαξη του το κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα. ... Απαγορεύεται η μεταβολή του προορισμού των δημόσιων δασών και των δημόσιων δασικών εκτάσεων...». Με την πρόσφατη αναθεώρηση, η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί, εκτός από υποχρέωση του κράτους, και «δικαίωμα του καθενός». «Για τη διαφύλαξη του το κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας ... απαγορεύεται η μεταβολή του προορισμού των δασών και των δασικών εκτάσεων...». Επιπλέον, καθιερώνεται η υποχρέωση του κράτους για σύνταξη δασολογίου και εθνικού κτηματολογίου, ενώ προσδιορίζεται και η έννοια του δάσους.

Από τα παραπάνω είναι εμφανής η προσπάθεια του αναθεωρητικού νομοθέτη να προστατεύσει αποτελεσματικότερα το περιβάλλον και ιδιαίτερα τα δάση, δημόσια και ιδιωτικά, καθώς και να κατευθύνει τον κοινό νομοθέτη, τον δικαστή και τη διοίκηση στο πλαίσιο αυτό. Η διοίκηση, ειδικότερα, καλείται πλέον να λαμβάνει αποφάσεις και να υιοθετεί ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα με βάση την αρχή της αειφορίας, ενώ η αναγωγή του δικαιώματος στο περιβάλλον σε ατομικό δικαίωμα τονίζει την εκ μέρους της υποχρέωση για διασφάλιση της ανεμπόδιστης και αποτελεσματικής άσκησής του.

Το συμπέρασμα που προκύπτει από την εξέλιξη αυτή είναι ότι οι αρχές της πρόληψης, της προφύλαξης και της επανόρθωσης των καταστροφών του περιβάλλοντος πρέπει να αποτελούν κεντρικό άξονα τόσο του πολιτικού σχεδιασμού όσο και της καθημερινής πρακτικής της διοίκησης. Η τήρηση των αρχών αυτών στόχο έχει την εξασφάλιση της αειφορίας και την αντιμετώπιση των πολλαπλών προβλημάτων που συσσωρεύονται από την ανθρώπινη δραστηριότητα, μεταξύ άλλων λόγω και της εκμετάλλευσης των φυσικών

πόρων σε βαθμό που ξεπερνά την ικανότητα αυτοανανέωσής τους.

Όλη αυτή η προσπάθεια πρέπει να ενταχθεί στο ευρύτερο πλαίσιο της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το περιβάλλον, όπως αυτή προκύπτει από την ιδρυτική συνθήκη των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και συγκεκριμένα από τα άρθρα 2 και 6 που επιτάσσουν την αρμονική, ισόρροπη και αειφόρο ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων και την προώθηση ενός υψηλού επιπέδου προστασίας και βελτίωσης της ποιότητας του περιβάλλοντος, καθώς και την ένταξη των απαιτήσεων της περιβαλλοντικής προστασίας στον καθορισμό και στην εφαρμογή των κοινοτικών πολιτικών και δράσεων. Με δεδομένη μάλιστα την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, η οποία δεν αναγνωρίζει στα κράτη-μέλη τη δυνατότητα να επικαλούνται εσωτερικές καταστάσεις προκειμένου να δικαιολογήσουν τη μη τήρηση υποχρεώσεων και προθεσμιών που απορρέουν από το κοινοτικό δίκαιο, η εναρμόνιση του εθνικού δικαίου περιβάλλοντος με το κοινοτικό και η προσαρμογή των πρακτικών της διοίκησης στη νομική αυτή πραγματικότητα αποτελεί θεμελιώδη προτεραιότητα της εσωτερικής έννομης τάξης.

Συγκεκριμένα, η διοικητική πρακτική καλείται να εναρμονιστεί με μια δυναμική και όχι στατική αντιμετώπιση των θεμάτων στα οποία εμπλέκεται το περιβάλλον, τηρώντας το οικείο νομοθετικό πλαίσιο και σεβόμενη το πνεύμα του αναθεωρητικού νομοθέτη, όπου το γράμμα του νόμου αφήνει περιθώρια ερμηνείας. Η παρακολούθηση, για παράδειγμα, των περιβαλλοντικών όρων πρέπει να γίνεται σε μόνιμη βάση και οι έλεγχοι να διενεργούνται συστηματικά, χωρίς προσφυγή στο (συχνά προσχηματικό) επιχείρημα ότι η διοίκηση δεν διαθέτει τα μέσα για την παρακολούθηση των περιβαλλοντικών συνθηκών. Για να καταστεί αποτελεσματική η προσέγγιση αυτή είναι απαραίτητη η υιοθέτηση μιας ισόρροπης πολιτικής ανάπτυξης, η οποία να σταθμίζει τις ανάγκες κατασκευών και δραστηριοτήτων που προτάσσουν μονομερώς την οικονομική διάσταση της ανάπτυξης με την επαρκή αξιολόγηση των συνεπειών τους για τη βιωσιμότητα της ανάπτυξης.

Τα ζητήματα που ανακύπτουν από την προσπάθεια για ταυτόχρονη ικανοποίηση των επιταγών της οικονομικής ανάπτυξης και της

προστασίας του περιβάλλοντος αναδεικνύονται με ιδιαίτερη ενάργεια στην περίπτωση του ΥΠΕΧΩΔΕ, όπου η συνένωση υπό την ίδια στέγη ποικίλων αρμοδιοτήτων, όπως η χωροταξία, τα δημόσια έργα και το περιβάλλον, οδηγεί σε λειτουργική σύγχυση, η οποία, εν όψει και της συχνής ανεπάρκειας του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου, αποβαίνει συχνά σε βάρος της προστασίας του περιβάλλοντος. Παρά ταύτα, ως φορέας αρμόδιος για την υλοποίηση δημόσιων πολιτικών που αφορούν στη χωροταξία, τα δημόσια έργα και το περιβάλλον, το ΥΠΕΧΩΔΕ καλείται, σχεδόν σε καθημερινή βάση και με ύπατο γνώμονα την εξυπηρέτηση του δημόσιου συμφέροντος, να αναζητήσει τη χρυσή τομή της ισόρροπης προαγωγής των γενικότερων αρχών που εκφράζουν αυτές οι επιταγές.

2.6 ΣΥΣΚΕΨΕΙΣ ΜΕ ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ

Στο πλαίσιο των γενικότερων επαφών του Συνηγόρου του Πολίτη με τη διοίκηση και με γνώμονα την καλύτερη πραγμάτωση της διαμεσολαβητικής του αποστολής, ο Συνήγορος του Πολίτη ανέλαβε τον Σεπτέμβριο του 2001 την πρωτοβουλία οργάνωσης ευρείας σύσκεψης στο ΥΠΕΧΩΔΕ, στην οποία συμμετείχαν ο Γενικός Γραμματέας του και εκπρόσωποι των διευθύνσεων του υπουργείου. Σκοπός της σύσκεψης αυτής ήταν αφενός η συζήτηση και η αλληλοενημέρωση, που προάγουν την πληρέστερη κατανόηση των προβλημάτων τα οποία αντιμετωπίζει κάθε πλευρά αλλά και αποσαφηνίζουν τον ρόλο του Συνηγόρου του Πολίτη και του Κύκλου Ποιότητας Ζωής, και αφετέρου η προώθηση της επίλυσης των εκκρεμών υποθέσεων και η διερεύνηση των θέσεων του υπουργείου σε προτάσεις που περιέχονται σε πορίσματα της Αρχής, τα οποία παραμένουν αναπάντητα. Κατά τη διάρκεια της συνάντησης συμφωνήθηκε να υπάρξει περαιτέρω επικοινωνία με τις αρμόδιες διευθύνσεις για τη διευθέτηση επιμέρους θεμάτων. Έως τις 31.12.2001 δεν υπήρξε σχετική εξέλιξη. Πλην όμως, οι σχετικές προσπάθειες θα εξακολουθήσουν και κατά το έτος 2002.

2.7 ΟΙ ΣΥΝΗΓΟΡΟΙ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Στο πλαίσιο των συγκεκριμένων επιταγών του ιδρυτικού νόμου της Αρχής, ο Κύκλος Ποιότητας Ζωής αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στο

περιβάλλον. Εκτός από τη συμμετοχή μελών του σε διάφορες σχετικές εκδηλώσεις (συνέδρια, ημερίδες, διαλέξεις κ.ά.), ο Κύκλος δραστηριοποιήθηκε κατά το 2001 και στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, διοργανώνοντας στην Αθήνα συνάντηση εργασίας στις 18 και 19 Μαΐου 2001 με θέμα τον ρόλο του Ombudsman σε θέματα προστασίας περιβάλλοντος. Στη συνάντηση αυτή συμμετείχαν Συνήγοροι του Πολίτη από κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και στελέχη τους αρμόδια για το περιβάλλον. Στη συνάντηση προσκλήθηκαν επίσης και εκπρόσωποι των υποψήφιων κρατών για ένταξη στο πλαίσιο της λεγόμενης «πρώτης διεύρυνσης» της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και εκπρόσωποι της Γενικής Διεύθυνσης Περιβάλλοντος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Ευρωπαίου Συνήγορου του Πολίτη.

Πέρα από την αμοιβαία ενημέρωση ως προς τις αρμοδιότητες του Συνηγόρου του Πολίτη κάθε κράτους στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος, το κύριο αποτέλεσμα της διημερίδας ήταν η πρόταση από τους εκπροσώπους της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη δημιουργία ενός «δικτύου», με έδρα την Αθήνα, στο οποίο θα καταγράφονται:

- α) το νομικό πλαίσιο κάθε κράτους σε σχέση με το περιβάλλον,
- β) οι σχετικές αρμοδιότητες των υπηρεσιών του Συνηγόρου του Πολίτη,
- γ) οι βέλτιστες πρακτικές επέμβασης, και
- δ) η ανάπτυξη μηχανισμών διακρατικής συνεργασίας σε θέματα προστασίας περιβάλλοντος.

Τέλος, επισημάνθηκε η αναγκαιότητα της θέσπισης ενός άτυπου πυρήνα από εκπροσώπους των συμμετεχόντων κρατών, με σκοπό την ανά τακτά χρονικά διαστήματα συνάντηση και ανταλλαγή απόψεων, ώστε να ενημερώνεται η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τις οδηγίες που πρέπει να θεσπιστούν και για την εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών σε σχέση με την προστασία του περιβάλλοντος. Σε συνέχεια αυτής της συνάντησης εργασίας, ο Συνήγορος του Πολίτη κατέθεσε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρόταση χρηματοδότησης για τη δημιουργία δικτύου με την επωνυμία «The Athens Network of the Ombudsmen for the Protection of the Environment», στην οποία περιλαμβάνεται και η δημιουργία ιστοσελίδας, με σκοπό τη συστηματική διάχυση πληροφοριών σχετικά

με τις δραστηριότητες των Συνηγόρων του Πολίτη που συμμετέχουν στο δίκτυο, ιδρυτικές χώρες-μέλη του οποίου είναι η Αυστρία, η Γαλλία, η Δανία, η Εσθονία, η Ιρλανδία, η Ολλανδία και η Σουηδία. Η πρόταση έγινε αποδεκτή και η επόμενη συνάντηση ορίστηκε για τον Απρίλιο του 2002.

3. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ

3.1 ΑΔΕΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΟΤΑ

3.1.1 Ηχορύπανση από τη λειτουργία νυχτερινού κέντρου

Φορείς: Πολεοδομικό Γραφείο Μήλου - Δήμος Σίφνου - ΝΑ Κυκλάδων

Από τη λειτουργία νυχτερινού κέντρου στον οικισμό Κάστρο της Σίφνου προκαλούνται σοβαρά προβλήματα ηχορύπανσης, τα οποία πρωτοεμφανίστηκαν το 1993 και έκτοτε επαναλαμβάνονται εποχιακά τους θερινούς μήνες, με ιδιαίτερη ένταση κατά τις βραδινές ώρες κοινής ησυχίας. Η έντονη όχληση επιδρά αρνητικά τόσο στους κατοίκους όσο και στις τουριστικές μονάδες (ενοικιαζόμενα δωμάτια) της γύρω περιοχής, με συνέπεια να ακυρώνεται μεγάλο μέρος των κρατήσεών τους (υπόθεση 8718/2001).

Ο Συνήγορος του Πολίτη επικοινωνήσε με την Αστυνομία Σίφνου, την Πολεοδομία Μήλου και τον Δήμο Σίφνου. Στο πλαίσιο της διμεσολαβητικής του αρμοδιότητας, γνώρισε στους αρμοδίους πρόσφατη απόφαση του Αρείου Πάγου (718/2001) σχετικά με την ηχορύπανση από τη λειτουργία τέτοιων επιχειρήσεων, η οποία αναφέρει ότι «η εκπομπή θορύβου από ακίνητο που παραβιάζει σημαντικά τη χρήση άλλου ακινήτου από τον κύριο τούτου... είναι πράξη παράνομη...». Από τις απαντήσεις και τα νεότερα έγγραφα που κατατέθηκαν προέκυψε πλήθος αιταρσιών εκ μέρους του συγκεκριμένου καταστήματος. Ειδικότερα:

- α) Το κέντρο είχε οικοδομηθεί χωρίς την απαραίτητη άδεια της αρμόδιας Αρχαιολογικής Υπηρεσίας μέσα στον χώρο των ιστορικών ανεμόμυλων του παραδοσιακού οικισμού, που έχει κηρυχθεί διατηρητέος.
- β) Το κέντρο δεν πληρούσε τις προϋποθέ-

σεις που προβλέπονται από τον ΓΟΚ για τους χώρους κύριας χρήσης.

γ) Η χωροθέτηση του κέντρου δεν πληρούσε βασικές διατάξεις (ελάχιστες αποστάσεις από κατοικημένη ζώνη, από ιερούς ναούς και από μνημεία). Σημειώνεται ότι δύο μύλοι και ένας ιερός ναός είναι όμοροι της επιχείρησης.

δ) Παρ' ότι η Πολεοδομία Μήλου, σε απάντηση ερωτήματος που τέθηκε από την Εισαγγελία Πρωτοδικών Σύρου, χαρακτήρισε τις εγκαταστάσεις ως αυθαίρετες/κατεδαφιστέες, ο Νομάρχης Κυκλάδων με νεότερη απόφασή του [2247/6.7.00] τις εξαιρέσε από την κατεδάφιση. Ο Συνήγορος του Πολίτη ζήτησε από τη Νομαρχία να αιτιολογήσει την απόφαση αυτή.

ε) Η άδεια λειτουργίας και χρήσης μουσικής στο κέντρο, που εκδίδεται από τον Δήμο Σίφνου, στηριζόταν –εν γνώσει της δημοτικής αρχής– σε παντελώς ανακριβείς συνθήκες ως προς τα κτηριοδομικά χαρακτηριστικά του κέντρου.

στ) Ύστερα από καταγγελίες πολιτών, η λειτουργία του κέντρου ανεστάλη πολλές φορές από την Αστυνομία του νησιού. Η δημοτική αρχή όμως με περισσή σπουδή φρόντιζε πάντα για την άμεση επαναλειτουργία του, αδιαφορώντας για τις επιπτώσεις στους περιοίκους.

Η υπόθεση είναι αντιπροσωπευτική μεγάλου αριθμού αναφορών με παρόμοιο περιεχόμενο και καταδεικνύει το μέγεθος του προβλήματος της ηχορύπανσης που συνδέεται με καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος. Η υπόθεση εκκρεμεί.

3.1.2 Λειτουργία συνεργείων επισκευής ΙΧ οχημάτων και δικύκλων χωρίς άδεια

Φορείς: Γραφείο Μεταφορών Επαρχείου Νάξου - Επαρχείο Νάξου

Στη Νάξο λειτουργεί μεγάλος αριθμός συνεργείων επισκευής αυτοκινήτων και δικύκλων, κατά παράβαση των διατάξεων του ΠΔ 78/1988, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. Το Επαρχείο Νάξου έχει ενημερωθεί για τη χωρίς άδεια λειτουργία των επιχειρήσεων, ύστερα από ενέργειες του Συνηγόρου του Πολίτη και των ενδιαφερόμενων πολιτών (υπόθεση 3752/2000).

Η κατάσταση αυτή συνιστά παραβίαση της σχετικής νομοθεσίας σχετικά με την ασφάλεια των εργαζομένων και των περιοίκων, την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, τις

επιτρεπόμενες χρήσεις γης, την προστασία του περιβάλλοντος κ.λπ. Σε ό,τι αφορά την προστασία του περιβάλλοντος επισημαίνεται ότι, με βάση τη νομοθεσία (Ν. 1650/ 1986, ΚΥΑ 69269/5387/1990, ΠΔ 38/1996), αφενός μεν οι επιχειρήσεις αυτού του είδους υποχρεούνται να συντάσσουν μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων για την απόκτηση άδειας λειτουργίας, αφετέρου δε η αρμόδια υπηρεσία έχει την ευθύνη της παρακολούθησης της τήρησης συγκεκριμένων περιβαλλοντικών όρων κατά τη διάρκεια της λειτουργίας τους. Επισημαίνεται ότι, μεταξύ των κύριων προβλημάτων που παράγονται από επιχειρήσεις αυτής της κατηγορίας, συμπεριλαμβάνονται τα χρησιμοποιημένα ορυκτέλαια, τα οποία, κατά το ισχύον κοινοτικό δίκαιο, συνιστούν επικίνδυνα απόβλητα που χρήζουν μάλιστα ειδικής διαχείρισης. Αποτέλεσμα της παράνομης λειτουργίας των συνεργείων αυτών είναι να μην εξασφαλίζεται η ενημέρωση των ιδιοκτητών τους για τους σοβαρούς κινδύνους που συνεπάγεται η ανεξέλεγκτη διάθεση των χρησιμοποιημένων ορυκτελαίων, αλλά και η πλήρης αδυναμία της πολιτείας να ελέγχει τον τρόπο διάθεσής τους.

Λόγω της σοβαρότητας του προβλήματος, ο Συνήγορος του Πολίτη έθεσε το ζήτημα υπόψη της αρμόδιας υπηρεσίας της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Κυκλάδων. Ωστόσο, η τελευταία δήλωσε αδυναμία ελέγχου της τήρησης των συνθηκών λειτουργίας των παραπάνω επιχειρήσεων, «διότι δεν διαθέτει περιβαλλοντολόγο, ενώ ο υπάλληλος ο οποίος ασχολείται με την έκδοση απόφασης περιβαλλοντικών όρων Β' κατηγορίας έχει την ειδικότητα του αρχιτέκτονα μηχανικού και η απασχόλησή του με το θέμα αυτό είναι περιστασιακή». Κατόπιν τούτου, ο Συνήγορος του Πολίτη επισήμανε ότι το επιχείρημα αυτό δεν συνιστά νόμιμο λόγο μη συμμόρφωσης με το ισχύον δίκαιο, το οποίο εν προκειμένω έχει τεθεί σε κοινοτικό επίπεδο, αφού «...κατά πάγια νομολογία, τα κράτη μέλη δεν μπορούν να επικαλούνται εσωτερικές καταστάσεις, όπως είναι οι δυσχέρειες που ανακύπτουν στο στάδιο της εκτελέσεως ορισμένης κοινοτικής πράξεως, προκειμένου να δικαιολογήσουν τη μη τήρηση των υποχρεώσεων και προθεσμιών που απορρέουν από το κοινοτικό δίκαιο...» [σκέψη 19 της απόφασης του ΔΕΚ της 4.7.2000, υπόθεση C-387/1997 «Επιτροπή κατά Ελλάδα - υπόθεση Κουρουπητού»].

Με αφορμή την υπόθεση αυτή, ο Συνήγορος του Πολίτη ζήτησε από τις αρμόδιες υπηρεσίες των περιφερειών πληροφορίες σχετικά με την εφαρμογή της νομοθεσίας για τη διαχείριση των χρησιμοποιημένων ορυκτελαίων από τις υπηρεσίες που εποπτεύονται από αυτές. Από τις απαντήσεις που ελήφθησαν προέκυψε ότι ο βαθμός εφαρμογής της σχετικής νομοθεσίας ποικίλλει σημαντικά από περιφέρεια σε περιφέρεια. Το μεγαλύτερο πρόβλημα εντοπίζεται στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, η οποία, στο αρ. 4903/26.3.01 έγγραφο της, αναφέρεται σε «ελλιπή έως ανύπαρκτο ελεγκτικό μηχανισμό» και σε ανεξέλεγκτη διάθεση των επικίνδυνων αυτών αποβλήτων. Αμφιβολίες ως προς την τήρηση των προβλεπόμενων στη σχετική νομοθεσία εκφράζει η ΝΑ Δωδεκανήσου (έγγραφο 193/18.1.01) για όλα τα νησιά του συμπλέγματος, πλην της Ρόδου. Ο Συνήγορος του Πολίτη παρέπεμψε τον φάκελο της υπόθεσης στον αρμόδιο εισαγγελέα για την αναζήτηση ποινικών ευθυνών των αρμόδιων υπαλλήλων και του Επάρχου Νάξου.

3.1.3 Αλλαγή θέσης περιπτέρου

Φορείς: Δήμος Κομοτηνής - ΝΑ Ροδόπης - Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης

Περίπτερο είχε εγκατασταθεί και λειτουργούσε χωρίς άδεια σε κεντρικό δρόμο της Κομοτηνής, καταλαμβάνοντας τμήμα ξένου ακινήτου. Θέλοντας να περιφράξει την ιδιοκτησία του, ο ιδιοκτήτης του ακινήτου αυτού ζήτησε τη μετακίνηση του περιπτέρου (υπόθεση 13903/2000). Η νέα θέση του περιπτέρου καλύπτει σχεδόν όλο το πεζοδρόμιο, χωρίς να αφήνει τον προβλεπόμενο ελεύθερο χώρο που κατά νόμο απαιτείται προκειμένου να διασφαλιστεί η άνετη χρήση του, ο δε ιδιοκτήτης του ακινήτου δεν δύναται να κατασκευάσει χώρο στάθμευσης του οχήματός του. Ο ιδιοκτήτης προσέφυγε αρχικά στις αρμόδιες υπηρεσίες (δήμο, νομαρχιακή αυτοδιοίκηση, περιφέρεια). Η εκδοθείσα άδεια λειτουργίας του περιπτέρου (απόφαση Νομάρχης αρ. 2906/2000) ακυρώθηκε με την αρ. 7265/2000 απόφαση του Γενικού Γραμματέα της περιφέρειας. Το περίπτερο εξακολουθούσε να λειτουργεί έως τον Δεκέμβριο του 2001, λόγω της κωλυσιεργίας της ΝΑ κατά τη διαδικασία εφαρμογής της απόφασης του Γενικού Γραμματέα της περιφέρειας.

Συγκεκριμένα, η ΝΑ κίνησε μεν τη διαδικασία αλλαγής θέσης αλλά δεν την ολοκλήρωσε, επειδή αναμένει τη γνωμοδότηση του δήμου για τη νέα θέση. Η γνωμοδότηση όμως αυτή είναι μόνο συμβουλευτική και δεν αποτελεί προϋπόθεση για την έκδοση της απόφασης του Νομάρχη για τη (νέα) άδεια λειτουργίας. Με έγγραφο του Συνηγόρου του Πολίτη και ύστερα από την παρέμβαση της περιφέρειας, προωθήθηκε μεν η διαδικασία, αλλά στη συνέχεια ορίστηκε από τον Νομάρχη Ροδόπης ότι η μετακίνηση του περιπτέρου θα γίνει με έξοδα του αναφερόμενου πολίτη και χωρίς να προσδιορίζεται χρονικά η μετακίνηση αυτή. Όμως, η ενέργεια αυτή είναι παράνομη, διότι έχει ως αποτέλεσμα να μην λειτουργεί νόμιμα το περίπτερο. Ο Συνήγορος του Πολίτη με νέο έγγραφο έχει ζητήσει την ανάκληση αυτού του όρου και τον σαφή χρονικό προσδιορισμό της μετακίνησης. Η υπόθεση εκκρεμεί.

3.2 ΑΙΓΙΑΛΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΛΙΑ

3.2.1 Οικοδομικές εργασίες σε ζώνη παραλίας

Φορείς: Δήμος Λειβαθούς - Πολεοδομία ΝΑ Κεφαλληνίας - Κτηματική Υπηρεσία ΝΑ Κεφαλληνίας - ΥΠΕΧΩΔΕ

Στην περιοχή Σπαρτιά Κεφαλονιάς διαπιστώνονται παρεμβάσεις (οικοδομικές δραστηριότητες διαμόρφωσης επιφάνειας του εδάφους κ.ά.) επί της καθορισθείσας ζώνης παραλίας (υπόθεση 8231/2001). Η Πολεοδομία Κεφαλληνίας δεν επιλήφθηκε του θέματος διότι, όπως ισχυρίστηκε, είχε εκδώσει την αρ. 13/2001 οικοδομική άδεια.

Ειδικοί επιστήμονες του Συνηγόρου του Πολίτη πραγματοποίησαν αυτοψία τον Αύγουστο του 2001, κατά την οποία διαπίστωσαν ότι εκτελούνταν οικοδομικές εργασίες επί της ζώνης παραλίας. Συγκεκριμένα, παρατηρήθηκε ότι ήταν υπό κατασκευή «κλιμακωτό τοιχίο» (αναβαθμίδες) και διενεργούνταν εκτεταμένες εργασίες επίκωψης της ζώνης παραλίας. Το κατασκευαζόμενο τοιχίο παρεμποδίζει την απευθείας πρόσβαση στη ζώνη παραλίας και, σε κάθε περίπτωση, οι εν λόγω εργασίες μεταβάλλουν ουσιαστικά τη φυσική μορφή της.

Ο Συνήγορος του Πολίτη ενημέρωσε την Πολεοδομία Κεφαλληνίας-Ιθάκης και τον Δήμο Λειβαθούς ότι οι εκτελούμενες εργα-

σίες στη ζώνη παραλίας πρέπει να διακοπούν άμεσα. Η Πολεοδομία απάντησε στον Συνήγορο του Πολίτη ότι ύστερα από «εντολή» του διακόπτει τις οικοδομικές εργασίες, σημειώνοντας πάντως ότι οι ενέργειές της έγιναν σύμφωνα με τις ισχύουσες πολεοδομικές διατάξεις (εγκύκλιος 26/1990). Στη συνέχεια, ο Συνήγορος του Πολίτη ζήτησε από την Πολεοδομία Κεφαλληνίας-Ιθάκης να αναφέρει τους ακριβείς λόγους και την αιτιολογία διακοπής των οικοδομικών εργασιών, δεδομένου ότι η αναφορά σε «εντολή» του είναι εσφαλμένη. Η Πολεοδομία απάντησε ότι «...δεν γίνονται κατανοητοί οι λόγοι για τους οποίους οι εκτελούμενες εργασίες πρέπει να διακοπούν άμεσα και ότι ... δεν είναι προφανής από πλευράς μας ο λόγος που συντρέχει για τη διακοπή των εν λόγω οικοδομικών εργασιών».

Στη συνέχεια, ο Συνήγορος του Πολίτη συνέταξε πόρισμα όπου διαπιστώνει ότι η σχετική εγκύκλιος του ΥΠΕΧΩΔΕ (26/1990) αντίκειται στις διατάξεις του Ν. 1337/1983, διότι δεν διευκρινίζεται επαρκώς το καθεστώς έκδοσης οικοδομικών αδειών σε ζώνη παραλίας. Επισημαίνεται ότι με το άρθρο 23 του Ν. 1337/1983 τροποποιήθηκε η παράγραφος 1 του άρθρου 5 του Ν. 2344/1940, έτσι ώστε «όπου ο αιγιαλός δεν μπορεί λόγω της φύσεως της συνεχόμενης ξηράς να εξυπηρετήσει τον σκοπό που αναφέρεται στο άρθρο 7 του νόμου αυτού, επιτρέπεται η διαπλάτυνσή του με την πρόσθεση λωρίδας γης που δεν επιτρέπεται να οικοδομηθεί από την παρακείμενη ξηρά μέχρι πλάτους 50 μέτρων, που αρχίζει από το προς την ξηρά όριο του αιγιαλού». Ο Συνήγορος του Πολίτη ζητεί την κατάργηση της σχετικής εγκυκλίου του ΥΠΕΧΩΔΕ και την εφαρμογή της νομολογίας του ΣΤΕ και των προβλέψεων του Ν. 1650/1986 που επιτάσσουν:

α) την προστασία του εδάφους, των επιφανειακών και υπόγειων νερών, τα οποία θεωρούνται οικοσυστήματα, την προστασία της ατμόσφαιρας, την προστασία και τη διατήρηση της φύσης και του τοπίου περιοχών με βιολογική, οικολογική, αισθητική ή γεωμορφολογική αξία, καθώς και την προστασία των ακτών των θαλασσών, των ακτών των ποταμών, των λιμνών, και

β) την αξιοποίηση της «καλύτερης διαθέσιμης και οικονομικά εφικτής τεχνολογίας» για την προστασία του περιβάλλοντος. Η υπόθεση εκκρεμεί.

3.3 ΟΙΚΙΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

3.3.1 Δόμηση σε οικόπεδο τεμνόμενο από το όριο παραδοσιακού οικισμού

Φορείς: Πολεοδομικό Γραφείο Θήρας - ΝΑ Κυκλάδων - Υπουργείο Αιγαίου - ΥΠΕΧΩΔΕ

Με αναφορές τους, πολίτες αμφισβήτησαν τη νομιμότητα της έκδοσης από το Πολεοδομικό Γραφείο Θήρας της αρ. 430/1992 οικοδομικής άδειας και της αρ. 42/1996 αναθεώρησής της, που αφορούν σε ακίνητο στην Οία Σαντορίνης (υποθέσεις 8649/1999, 11339/1999 και 15143/2000). Η αρχική επίμαχη άδεια εκδόθηκε το 1992, ενώ είχε ήδη εκπονηθεί από το ΥΠΕΧΩΔΕ τεχνικογεωλογική μελέτη, η οποία είχε ληφθεί υπόψη από τα αρμόδια διοικητικά όργανα κατά τη φάση οριοθέτησης του οικισμού της Οίας και εξακολουθεί να ισχύει έως τη σύνταξη της παρούσας έκθεσης. Τα όρια του οικισμού, που καθορίστηκαν με απόφαση του Νομάρχη Κυκλάδων (αρ. ΤΠ 5486/91/6.2.92, ΦΕΚ 275/Δ/1992) και ισχύουν ακόμη σήμερα, απέκλειαν, ήδη κατά την εποχή της έκδοσης της επίμαχης άδειας, ορισμένα τμήματα γης της περιοχής της Οίας προς την πλευρά της Καλντέρας, διότι δεν υπήρχε «...η εγγύηση ότι μπορούν να δεχτούν είτε λόγω κλίσεων είτε λόγω φύσης του υπεδάφους οποιαδήποτε οικοδομική δραστηριότητα, ούτε και την ελάχιστη...»¹. Με την πράξη αυτή του Νομάρχη, μέρος του επίμαχου οικοπέδου τέθηκε εκτός των ορίων του οικισμού. Η ένσταση του ιδιοκτήτη του εν λόγω οικοπέδου για την επανεξέταση του ορίου του οικισμού που έτεμνε το συγκεκριμένο οικόπεδο απορρίφθηκε από το ΥΠΕΧΩΔΕ, λόγω της γεωλογικής ακαταλληλότητας του εδάφους, όπως τεκμηριώνεται από την παραπάνω μελέτη της αρμόδιας υπηρεσίας. Στη συνέχεια υποβλήθηκε αίτηση για οικοδομική άδεια στο ίδιο οικόπεδο, η οποία εκδόθηκε από το Πολεοδομικό Γραφείο Θήρας (αρ. 430/1992) και αναθεωρήθηκε αργότερα (αρ. 42/1996).

Η θέση της διοίκησης σχετικά με τις παραπάνω οικοδομικές άδειες, η οποία είχε εκφραστεί κυρίως μέσω του ΥΠΕΧΩΔΕ, ήταν ότι αυτές είχαν εκδοθεί νόμιμα. Μετά τη διερεύνηση της υπόθεσης, ο Συνήγορος του Πολίτη προέβη στη σύνταξη του από 11.9.2001 πορίσματος, με το οποίο διαπίστωσε ότι αφενός η αρχική οικοδομική άδεια εκδόθηκε παράνομα, διότι επέτρεπε την ανέγερση κτι-

¹ Αιτιολογική έκθεση της Διεύθυνσης Πολεοδομικού Σχεδιασμού του ΥΠΕΧΩΔΕ της 24.10.1991.

² ΠΔ 24.4.1985: «Τρόπος καθορισμού ορίων οικισμών της χώρας μέχρι 2000 κατοίκους, κατηγορίες αυτών και καθορισμός όρων και περιορισμών δόμησης τους» (ΦΕΚ 81/Δ/3.5.1985), όπως τροποποιήθηκε με το ΠΔ 14.2.1987 (ΦΕΚ 133/Δ/23.2.1987).

σμάτων στην εκτός οικισμού γεωλογικώς ακατάλληλη περιοχή, και αφετέρου, για τον ίδιο λόγο, δεν ήταν δυνατή η αναθεώρησή της. Στο ίδιο πόρισμα επιστημάνθηκε ότι η αρ. 42/1996 αναθεώρηση της αρ. 430/1992 οικοδομικής άδειας δεν πραγματοποιήθηκε νόμιμα και για λόγους ανεξάρτητους από αυτούς που αφορούν στη νομιμότητα έκδοσης της αρ. 430/1992 οικοδομικής άδειας, λόγω του ότι ουδέποτε δόθηκε η εκ του νόμου απαιτούμενη έγκριση του αρμόδιου οργάνου (Επιτροπή Πολεοδομικού και Αρχιτεκτονικού Ελέγχου). Με βάση αυτό το σκεπτικό, ο Συνήγορος του Πολίτη πρότεινε την ανάκληση της οικοδομικής άδειας 430/1992 και της αρ. 42/1996 αναθεώρησής της ως διοικητικών πράξεων που έχουν εκδοθεί παράνομα και έθεσε προθεσμία στις αρμόδιες αρχές (ΥΠΕΧΩΔΕ, Υπουργείο Αιγαίου, Πολεοδομικό Γραφείο Θήρας) να του απαντήσουν εάν αποδέχονται ή όχι το εν λόγω πόρισμα. Στην απάντησή τους, το ΥΠΕΧΩΔΕ και το Πολεοδομικό Γραφείο Θήρας θεώρησαν ότι η αρ. 430/1992 οικοδομική άδεια έχει ως νόμιμο έρεισμα τη διάταξη του άρθρου 7, παράγρ. 1 του ΠΔ της 24.4.1985² περί πλασματικής συμπλήρωσης της αρτιότητας οικοπέδων που τέμνονται από το όριο του οικισμού, με βάση την οποία «θεωρείται ότι εντός του ορίου περιλαμβάνεται τμήμα της ιδιοκτησίας μεγέθους που αντιστοιχεί στην αρτιότητα αυτή».

Ο Συνήγορος του Πολίτη αντέκρουσε αναλυτικά τις απόψεις του ΥΠΕΧΩΔΕ στο από 30.10.2001 έγγραφό του, όπου διατυπώνονται οι θέσεις της Αρχής για τη νομιμότητα της επίμαχης άδειας. Παράλληλα, επέμεινε στη διαπίστωση του πορίσματος του ότι η άδεια αυτή εκδόθηκε παράνομα και επισήμανε ότι είναι αλυσιτελής εν προκειμένω η επίκληση της πλασματικής συμπλήρωσης της αρτιότητας, διότι αυτή δεν συνεπάγεται άνευ ετέρου την οικοδομησιμότητα του οικοπέδου.

Ο Συνήγορος του Πολίτη επισήμανε επιπλέον ότι η προβαλλόμενη από τη διοίκηση ερμηνεία του άρθρου 7, παράγρ. 1 πρέπει να θεωρηθεί προδήλως αντίθετη στις διατάξεις του άρθρου 24, παράγρ. 1 και 2 του Συντάγματος περί προστασίας του περιβάλλοντος και διασφάλισης της ορθολογικότητας στην οικιστική ανάπτυξη. Μια τέτοια ερμηνεία του άρθρου 7, παράγρ. 1, χωρίς να περιέχει κανενός είδους περιορισμό είτε ως προς το

ελάχιστο απαιτούμενο εμβαδόν είτε ως προς την ακριβή θέση της κατασκευής στο ακίνητο, θα οδηγούσε στην άνευ όρων και ορίων επέκταση του οικισμού κατά τρόπο εμφανώς βλαπτικό για το περιβάλλον και την ασφάλεια του αστικού πληθυσμού.

Ακόμη, ο Συνήγορος του Πολίτη έκρινε ότι η συστηματική ερμηνεία των διατάξεων του ΠΔ της 24.4.1985 οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η ειδική εφαρμοστέα διάταξη εν προκειμένω δεν ήταν το άρθρο 7, παράγρ. 1 αλλά το άρθρο 4, παράγρ. 2Α, σημείο στ του ίδιου ΠΔ, το οποίο με απόλυτη διατύπωση αποκλείει από τον οικισμό «περιοχές γεωλογικώς ή εδαφοτεχνικώς ακατάλληλες για δόμηση». Στη διάταξη αυτή εντάσσονται επίσης δάση, μνημεία ιστορικής ή φυσικής κληρονομιάς κ.ά. Σκοπός της συγκεκριμένης ρύθμισης είναι η διαφύλαξη του φυσικού και του πολιτιστικού περιβάλλοντος. Εξάλλου, με το σημείο στ του παραπάνω άρθρου 4 προστατεύονται ειδικότερα η ασφάλεια, η ζωή και η σωματική ακεραιότητα των πολιτών. Στην περίπτωση της Καλντέρας της Οίας συντρέχουν ειδικοί λόγοι για τη διαφύλαξη του παραδοσιακού χαρακτήρα του οικισμού, σε περιοχή που έχει χαρακτηριστεί «ιδιαιτέρου φυσικού κάλλους» (άρθρο 24, παράγρ. 1 και 2, άρθρο 5, παράγρ. 2 σε συνδυασμό με το άρθρο 25, παράγρ. 1 του Συντάγματος). Η δόμηση στις περιοχές οι οποίες ορίζονται στο άρθρο 4, παράγρ. 2Α είναι δυνατή μόνον εκεί όπου ειδικές διατάξεις το επιτρέπουν, προβλέποντας παράλληλα συγκεκριμένους όρους και προϋποθέσεις που διαφυλάσσουν τελικά το δημόσιο συμφέρον, στην προστασία του οποίου αποσκοπεί η διάταξη αυτή. Ωστόσο, τέτοιες ειδικές διατάξεις για ανέγερση οικοδομών σε «γεωλογικώς ή εδαφοτεχνικώς ακατάλληλες» περιοχές δεν υφίστανται. Αντίθετα με την άποψη του ΥΠΕΧΩΔΕ, η γενική πρόβλεψη του Κτιριοδομικού Κανονισμού (άρθρο 5, παράγρ. 4) περί μελέτης και ευθύνης του επιβλέποντος μηχανικού για την κατασκευή των κτιρίων δεν συνιστά τέτοια ειδική εξαίρεση από το άρθρο 4, παράγρ. 2Α, σημείο στ. Η διάταξη του Κτιριοδομικού Κανονισμού αποτελεί γενικό κανόνα με διαφορετικό ρυθμιστικό αντικείμενο, δηλαδή την ασφαλή κατασκευή κτιρίων, ο οποίος ισχύει για όλες γενικά τις κατασκευές, με την αυτονόητη προϋπόθεση του επιτρεπτού της

ανέγερσης κτιρίων στις συγκεκριμένες περιοχές. Κατά συνέπεια, η άποψη του ΥΠΕΧΩΔΕ θα οδηγούσε στην ελεύθερη ανέγερση κτιρίων με ατομική ευθύνη του επιβλέποντος μηχανικού σε περιοχές που η πολιτεία έχει κρίνει ακατάλληλες για δόμηση, λόγω των γεωλογικών χαρακτηριστικών του εδάφους. Είναι σαφές ότι στην περίπτωση αυτή υπερτερεί το δημόσιο συμφέρον για την προστασία της ζωής και της ασφάλειας του πληθυσμού έναντι του δικαιώματος της ιδιοκτησίας.

Για τους παραπάνω λόγους, ο Συνήγορος του Πολίτη ενέμεινε στη θέση που είχε διατυπώσει στο από 11.9.2001 πόρισμά του σχετικά με τη νομιμότητα των παραπάνω οικοδομικών αδειών και, εφαρμόζοντας τις σχετικές διατάξεις του ιδρυτικού του νόμου, προέβη στη δημοσιοποίηση της άρνησης της διοίκησης να αποδεχθεί τις προτάσεις του.

3.3.2 Καθυστέρηση καταβολής αμοιβής για παράδοση αρχαίων και υπόδειξη αρχαιολογικού χώρου

Φορέας: Υπουργείο Πολιτισμού

Τον Ιανουάριο του έτους 1997 βρέθηκαν στην τοποθεσία Ριβάρι της Μήλου τέσσερα πρωτοκυκλαδικά αγγεία, τα οποία και παραδόθηκαν στο αρχαιολογικό μουσείο της Μήλου (υπόθεση 1877/2000). Για την παράδοση των αρχαίων ευρημάτων και για την υπόδειξη της νέας αρχαιολογικής θέσης στη Φατούρενα Ριβαρίου Μήλου, το Τοπικό Συμβούλιο Μνημείων Νήσων γνωμοδότησε υπέρ της χορήγησης της νόμιμης αμοιβής στον ευρόντα. Η παραπάνω γνωμοδότηση επικυρώθηκε με την ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α2/Φ44/36779/17.7.98 υπουργική απόφαση, η οποία όμως, όπως προκύπτει και από την αλληλογραφία του Υπουργείου Πολιτισμού (Διεύθυνση Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, Τμήμα Μουσείων) με τον ευρόντα, αλλά και με τον Συνήγορο του Πολίτη, θα υλοποιούνταν κατά προτεραιότητα αμέσως μετά τη διάθεση των κρατικών πιστώσεων, οι οποίες συνήθως δεν επαρκούν. Για τον λόγο αυτόν βρίσκεται σε εκκρεμότητα μεγάλος αριθμός ανάλογων υποθέσεων.

Ο Συνήγορος του Πολίτη απηύθυνε τρία έγγραφα στην αρμόδια υπηρεσία του ΥΠΠΟ, με εκπροσώπους της οποίας είχε επιπλέον δύο συναντήσεις. Από τις επαφές αυτές κα-

τέστη σαφές ότι η αδυναμία άμεσης εξόφλησης του συγκεκριμένου δικαιούχου οφειλόταν αποκλειστικά στις χαμηλές πιστώσεις που προβλέπονται κατ' έτος στον κρατικό προϋπολογισμό για τον σκοπό αυτόν. Γενικότερα όμως η αδυναμία άμεσης εξόφλησης συχνά συναρτάται και με την αμέλεια των δικαιούχων να υποβάλουν τα απαραίτητα δικαιολογητικά στις αρμόδιες εφορείες αρχαιοτήτων.

Εν τέλει, μετά τις διαμεσολαβητικές προσπάθειες του Συνηγόρου του Πολίτη και την ενεργοποίηση του ΥΠΠΟ για την εξασφάλιση επαρκών κονδυλίων για τέτοιου είδους εκκρεμότητες, καταβλήθηκε τον Ιούνιο του 2001 στον δικαιούχο η αμοιβή για παράδοση αρχαίων και υπόδειξη νέας αρχαιολογικής θέσης.

3.4 ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΕΣ ΑΔΕΙΕΣ - ΑΥΘΑΙΡΕΤΑ

3.4.1 Εξαίρεση αυθαίρετης οικοδομής από κατεδάφιση

Φορέας: ΝΑ Καβάλας

Με την αρ. 2412/1999 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας ακυρώθηκε η απόφαση αρ. 12/1204/9.2.98 του Νομάρχη Καβάλας, που αφορούσε στην τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου Καβάλας (υπόθεση 9584/2000). Ομοίως, με τη νεότερη απόφαση 3916/1999 του ΣτΕ, ακυρώθηκε η οικοδομική άδεια αρ. 169/9.10.98, η οποία είχε εκδοθεί από την Πολεοδομική Υπηρεσία Καβάλας, κατ' επίκληση και κατ' εφαρμογή της προαναφερθείσας νομαρχιακής απόφασης που ακυρώθηκε. Ακολούθως, διακόπηκαν οι οικοδομικές εργασίες στην εν λόγω οικοδομή, η οποία παραμένει ημιτελής, ενώ έχει χαρακτηριστεί αυθαίρετη και κατεδαφιστέα.

Παρά τις παραπάνω αμετάκλητες αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας, με τη νεότερη αρ. 12/4368/18.5.00 απόφαση του Νομάρχη Καβάλας επιχειρήθηκε αφενός η εξαίρεση της συγκεκριμένης οικοδομής από την κατεδάφιση και αφετέρου η συνέχιση των οικοδομικών εργασιών με σκοπό την αποπεράτωσή τους. Η έκδοση της απόφασης αυτής έγινε κατ' επίκληση των διατάξεων των άρθρων 15 και 16 του Ν. 1337/1983, όπως ισχύουν μετά την τροποποίηση και τη συμπλήρωσή τους από το άρθρο 8 του Ν. 1512/1985 και έχουν ερμηνευθεί στην αρ. 3105/1990 απόφαση του Συμβουλίου της

Επικρατείας, σε συνδυασμό με την αρ. 3/25/συν.8/8.5.00 σύμφωνη γνώμοδότηση του Συμβουλίου Χωροταξίας Οικισμού και Περιβάλλοντος (ΣΧΟΠ) του Νομού Καβάλας. Με το άρθρο 15 του Ν. 1337/1983, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με το άρθρο 8 του Ν. 1512/1985, προβλέπεται η αναστολή της κατεδάφισης αυθαίρετου κτίσματος το οποίο έχει ανεγερθεί έως τις 31.1.1983, με την προϋπόθεση υποβολής ειδικής δήλωσης. Υπό αυτήν την προϋπόθεση, η αναστολή της κατεδάφισης του αυθαίρετου ισχύει μέχρις ότου κριθεί, κατά την προβλεπόμενη διοικητική διαδικασία (σύμφωνη γνώμη του ΣΧΟΠ και απόφαση νομάρχη), η οριστική διατήρηση ή μη του κτίσματος, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 16 του Ν. 1337/1983.

Σύμφωνα με το τελευταίο εδάφιο της παραγράφου 1 του άρθρου 15 του Ν. 1337/1983, που προστέθηκε με το άρθρο 8, παράγρ. 7 του Ν. 1512/1985, σε περίπτωση που το κτίσμα έχει ανεγερθεί με βάση οικοδομική άδεια, η οποία ανακλήθηκε μεταγενέστερα για λόγο μη αναγόμενο σε υποβολή ανακριβών στοιχείων ή ανακριβούς αποτύπωσης της υπάρχουσας πραγματικής κατάστασης, επιτρέπεται η ανάκληση της οικοδομικής άδειας μέχρις ότου κριθεί κατά την προαναφερθείσα διοικητική διαδικασία η οριστική διατήρηση του κτίσματος, ασχέτως του χρόνου ανέγερσής του. Η διοίκηση επικαλέστηκε την αρ. 3105/1990 απόφαση του ΣΤΕ, το οποίο έκρινε ότι για την «ταυτότητα του νομοθετικού λόγου, η τελευταία αυτή ρύθμιση καταλαμβάνει πέραν της περιπτώσεως της ανακλήσεως υπό της διοικήσεως της οικοδομικής άδειας και την περίπτωση της ακυρώσεως αυτής δι' αποφάσεως του Συμβουλίου της Επικρατείας».

Η ως άνω κρίση του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου έχει ανατραπεί με νεότερη απόφασή του (αρ. 3210/1998), η οποία ορίζει ότι οι κρίσιμες ρυθμίσεις του Ν. 1337/1983 αναφέρονται μόνο σε κτίσματα που έχουν ανεγερθεί έως τις 31.1.1983. Αντίθετα, όσες κατασκευές πραγματοποιήθηκαν μετά την ημερομηνία αυτή και είναι αυθαίρετες δεν είναι δυνατόν να εξαιρεθούν από την κατεδάφιση, κατ' επίκληση της παραγράφου 7 του άρθρου 8 του Ν. 1337/1983. Με άλλα λόγια, η αρ. 3210/1998 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας δημιουργεί μια νέα νομολογιακή γραμμή, την οποία οφείλει να ακολουθεί

κάθε φορέας της δημόσιας διοίκησης (άρθρο 95, παράγρ. 5 του Συντάγματος).

Με βάση αυτά τα δεδομένα, η απόφαση του Νομάρχη Καβάλας για εξαίρεση της συγκεκριμένης οικοδομής από την κατεδάφιση είναι παράνομη, λόγω της αντίθεσής της προς την παραπάνω συνταγματική επιταγή, καθώς και προς τις αρχές της χρηστής διοίκησης και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικουμένου. Ο Συνήγορος του Πολίτη ζήτησε από τον Νομάρχη Καβάλας την επανεξέταση του θέματος, καθώς και τη συμμόρφωσή του με την παραπάνω πρόσφατη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας. Στη συνέχεια όμως πληροφορήθηκε ότι έχουν επιληφθεί τα αρμόδια δικαστήρια και διέκοψε τη διερεύνηση της υπόθεσης, λόγω επιγενόμενης αναρμοδιότητας (εκκρεμοδικίας).

3.4.2 Καταγγελίες για υπέρβαση οικοδομικής άδειας και δυσλειτουργίες πολεοδομικού γραφείου

Φορέας: Πολεοδομικό Γραφείο Άργους

Ο Συνήγορος του Πολίτη διαπίστωσε αδράνεια του Πολεοδομικού Γραφείου Άργους σε πλήθος καταγγελιών σχετικά με υπέρβαση οικοδομικής άδειας νεοαναγειρόμενης οικοδομής (υπόθεση 10558/2000).

Από τη διερεύνηση της υπόθεσης διαπιστώθηκε ότι στις 28.4.1999 κατατέθηκε η πρώτη αίτηση για έλεγχο υπέρβασης της άδειας. Η αρμόδια υπηρεσία διενήργησε τότε αυτοψία και διαπιστώθηκαν παρανομίες. Έως και τον Μάρτιο του 2000 δεν είχε γίνει καμία νεότερη ενέργεια από το Πολεοδομικό Γραφείο Άργους. Στις 2.8.2000 συντάχθηκε έκθεση αυτοψίας των αυθαίρετων κατασκευών και στις 10.8.2000 κατατέθηκε ένσταση από τον ιδιοκτήτη του αυθαίρετου.

Τον Μάρτιο του 2001 η Πολεοδομία Ναυπλίου γνωστοποίησε στον Συνήγορο του Πολίτη ότι δεν υπάρχει επιτροπή συζήτησης ενστάσεων, αλλά ότι στις 27.4.1998, με εισήγηση της ίδιας, «αποφασίστηκε η σύσταση της Επιτροπής Κρίσης Ενστάσεων νέων αυθαίρετων στη Διεύθυνση ΧΩΠΟΠΕ, με αρμοδιότητα εκδίκασης των ενστάσεων αυθαίρετων όλου του νομού, λόγω έλλειψης προσωπικού στα τμήματα Άργους και Κρανιδίου». Αργότερα, με βάση το ΠΔ 6/21.8.98 (άρθρο 4, παράγρ. 4), προβλέφθηκε με απόφαση του νομάρχη η συγκρότηση επιτροπής σε κάθε πολεοδομική υπηρεσία και, εν όψει του ότι

«εκκρεμούν από πολλά έτη ενστάσεις περί αυθαιρέτων στα Τμήματα Άργους και Κρανιδίου και ουδέποτε εκδικάστηκαν», προτάθηκε στις 9.4.2001 η σύσταση τριών επιτροπών για εκδίκαση των ενστάσεων.

Στις 10.4.2001, η προϊσταμένη του Πολεοδομικού Γραφείου Άργους ενημέρωσε τον Συνήγορο του Πολίτη ότι ανέλαβε τα καθήκοντα της από τον Μάιο του 2000 και ότι δεν γνωρίζει ποιες ενέργειες έγιναν τα τελευταία πέντε χρόνια. Στις 6.7.2001 αποφασίστηκε η συγκρότηση των επιτροπών, πλην όμως στο Άργος δεν έγινε εφικτή η συγκρότηση επιτροπής. Στις 15.11.2001 κλιμάκιο του Συνηγόρου του Πολίτη μετέβη στο Άργος, προκειμένου να διενεργήσει αυτοψία σχετικά με τη γενικότερη δυσλειτουργία του Πολεοδομικού Γραφείου Άργους, όπου το σοβαρότερο πρόβλημα εντοπίζεται στην έλλειψη υπαλλήλων. Στη συνέχεια, ύστερα και από σχετική συνεννόηση με τον Νομάρχη Αργολίδας, ο Συνήγορος του Πολίτη πληροφορήθηκε ότι αυξήθηκε το προσωπικό του Πολεοδομικού Γραφείου για την κάλυψη των αναγκών και την προώθηση των εκκρεμών υποθέσεων. Ταυτόχρονα με τη διαμεσολάβηση του Συνηγόρου του Πολίτη, ο αρμόδιος εισαγγελέας διενεργούσε προκαταρκτική εξέταση για τη συγκεκριμένη υπόθεση, για την εξακρίβωση τυχόν οικοδομικής παράβασης.³

3.4.3 Αυθαίρετη κατασκευή σε κοινόχρηστο χώρο

Φορείς: Πολεοδομικό Γραφείο Άρτας - Επιτροπή Κρίσης Νέων Αυθαιρέτων Κτισμάτων Δήμου Αρταίων - Δημοτική Επιχείρηση Ανάπτυξης Δήμου Αρταίων

Σε ξύλινη κατασκευή, η οποία βρίσκεται σε κοινόχρηστο χώρο του τουριστικού περιπτέρου του Δήμου Αρταίων στον λόφο του Προφήτη Ηλία δίπλα στην ομώνυμη εκκλησία, λειτουργεί νυχτερινό κέντρο-ντισκοτέκ (υπόθεση 11210/2000).

Στις 25.8.1998 διενεργήθηκε αυτοψία από το Τμήμα Πολεοδομίας του Δήμου Αρταίων και συντάχθηκε έκθεση αυτοψίας, η οποία χαρακτηρίζει το συγκεκριμένο κτίσμα, εμβαδού 290,11 τ.μ., αυθαίρετη κατασκευή. Κατά της έκθεσης αυτοψίας κατέθεσε ένσταση η Δημοτική Επιχείρηση Ανάπτυξης Δήμου Αρταίων (ΔΕΑΔΑ), που είναι και ιδιοκτήτης της κατασκευής, στην οποία αναφέρει μεταξύ άλλων τα ακόλουθα: «Στο σημείο του υπόστε-

γο λειτουργεί υπαίθρια ντίσκο και ο κλειστός χώρος δεν ήταν απαραίτητος, κρίθηκε όμως αναγκαίο να τοποθετηθούν τα ξύλινα κατακόρυφα στοιχεία για να αποτελέσουν ηχομονωτικό φράγμα, ώστε η μουσική να μην ενοχλεί καθόλου το παρακείμενο Νοσοκομείο».

Η ένσταση κρίθηκε από την Επιτροπή Κρίσης Νέων Αυθαιρέτων, η οποία γνωμάτευσε ότι η κατασκευή είναι νόμιμη, διότι προφυλάσσει το Γενικό Νοσοκομείο Άρτας από την ηχορύπανση. Η απόφαση της Επιτροπής Κρίσης Νέων Αυθαιρέτων βασίστηκε στο άρθρο 19, παράγρ. 1 του ΓΟΚ 1577/1985, το οποίο επιτρέπει στους κοινόχρηστους χώρους κατασκευές για την εξυπηρέτηση του προορισμού των χώρων αυτών. Η ίδια παράγραφος, στο β εδάφιο, ορίζει ότι «με απόφαση του ΥΠΕΧΩΔΕ καθορίζονται οι κατηγορίες των πιο πάνω κατασκευών ή εγκαταστάσεων για τις οποίες δεν απαιτείται οικοδομική άδεια». Ο Συνήγορος του Πολίτη, ύστερα από πολλές επαφές που είχε με τους ΟΤΑ της περιοχής, απευθύνθηκε τελικά προς τον πρόεδρο της Επιτροπής Κρίσης Νέων Αυθαιρέτων, επισημαίνοντας ότι πρόκειται για αυθαίρετη κατασκευή και ότι η αιτιολογία της ένστασης της ΔΕΑΔ Αρταίων πάσχει, διότι, σύμφωνα με την αρ. 78753/14573/1986 απόφαση του ΥΠΕΧΩΔΕ που εκδόθηκε και αφορά σε «κατασκευές και εγκαταστάσεις στους κοινόχρηστους χώρους οικισμού για τις οποίες δεν απαιτείται άδεια οικοδομής», οι εν λόγω κατασκευές δεν έχουν καμιά απολύτως συνάφεια με τη συγκεκριμένη κατασκευή. Ο ισχυρισμός δε ότι η κατασκευή έγινε ως ηχομονωτικό φράγμα για την προστασία του νοσοκομείου δεν βρίσκει κανένα νομικό έρεισμα και επιπλέον δεν συνάδει με την ένσταση της ΔΕΑΔΑ, η οποία αποδέχεται ότι η κατασκευή έγινε λόγω της ηχορύπανσης που δημιουργεί η στεγαζόμενη ντισκοτέκ. Η εξαίρεση αυθαίρετου κτίσματος από κατεδάφιση αποφασίζεται από το Συμβούλιο Χωροταξίας Οικισμού Περιβάλλοντος και όχι από την εν λόγω επιτροπή. Επομένως, η ίδια η ένσταση της ΔΕΑΔΑ θα έπρεπε να απορριφθεί ως απαράδεκτη από την επιτροπή. Επισημαίνεται ότι σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγρ. 1 της υπουργικής απόφασης Α5/ 1985/Β-593 «για τα υπαίθρια Κέντρα Διασκέδασης ισχύουν οι παρακάτω περιορισμοί: α) η απόστασή τους από την πλησιέστερη νόμιμη κατοικία, ... ξενοδοχείο, ναό, σχολείο, νοσο-

³ Στις 8.3.2002 ο Συνήγορος του Πολίτη ενημερώθηκε ότι έχει ασκηθεί ποινική δίωξη κατά του αυθαιρετούντος και έχει οριστεί δικάσιμος για τις 10.6.2002. Οπότε, λόγω εκκρεμοδικίας, ο Συνήγορος του Πολίτη απέχει από περαιτέρω διερεύνηση της υπόθεσης.

κομείο ... και γενικά εγκατάσταση που απαιτεί ειδική προστασία, κατά την αιτιολογημένη κρίση της αρμόδιας Υγειονομικής Υπηρεσίας, πρέπει να είναι τουλάχιστον 300 μέτρα...».

Στο πλαίσιο της διαμεσολαβητικής του προσπάθειας, ο Συνήγορος του Πολίτη ζήτησε από τον Δήμαρχο Αρταίων να προβεί στην ανάκληση της άδειας λειτουργίας της υπαίθριας ντισκοτέκ, αφού αυτή δεν λειτουργεί νόμιμα.

Στις 22.10.2001 η Πολεοδομία Δήμου Αρταίων απέστειλε έγγραφο προς τον Συνήγορο του Πολίτη, με το οποίο γνωστοποιεί ότι τηρήθηκαν όλες οι διαδικασίες περί αυθαίρετων κατασκευών, όπως είχε προτείνει η Αρχή. Στη συνέχεια συντάχθηκε απόφαση του Δημάρχου Αρταίων για την κατεδάφιση του αυθαιρέτου, η οποία, όπως διαπιστώθηκε από αυτοψία της Αρχής, εκτελέστηκε από τον ιδιοκτήτη (ΔΕΑΔΑ).

3.4.4 Οικοδομικές παραβάσεις μέσα στην ευρύτερη περιοχή προστασίας του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου στη Ζάκυνθο

Φορέας: Πολεοδομία ΝΑ Ζακύνθου

Στον Συνήγορο του Πολίτη καταγγέλλθηκαν παρανομίες κατά την κατασκευή οικοδομής σε οικόπεδο που ανήκει σε γερμανό πολίτη, στο δημοτικό διαμέρισμα Λιθακιάς του Δήμου Λαγανά Ζακύνθου (υπόθεση 8780/2000). Το οικόπεδο υπάγεται στην ευρύτερη περιοχή προστασίας του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου του κόλπου Λαγανά Ζακύνθου, η οποία, κατ' εφαρμογήν της Οδηγίας 92/43 ΕΟΚ, έχει περιληφθεί στον εθνικό κατάλογο προτεινόμενων περιοχών για ένταξη στο Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο Natura 2000. Κατά τον χρόνο έκδοσης της οικοδομικής άδειας για την προαναφερόμενη οικοδομή ίσχυε το ΠΔ της 5.7.1990, που καθορίζει τη ζώνη οικιστικού ελέγχου της Ζακύνθου.

Ειδικότερα, στη σχετική αναφορά καταγγέλλεται ότι:

α) Η απόσταση της οικοδομικής γραμμής από τη γραμμή του αιγιαλού δεν υπερβαίνει στο μέγιστο σημείο της τα 25 μέτρα, παραβιάζοντας έτσι τις σχετικές διατάξεις του ΠΔ του 1990, το οποίο απαιτεί ελάχιστη απόσταση 30 μέτρων.

β) Δεν έχει τηρηθεί η απαιτούμενη ελάχιστη απόσταση της συγκεκριμένης οικοδομής από παρακείμενο ρέμα (τουλάχιστον 10 μ. από την οριογραμμή, εάν δεν έχουν κατα-

σκευαστεί τα έργα διευθέτησης του ρέματος). γ) Στο οικόπεδο υπάρχει ιστορικό εύρημα χρονολογούμενο από τον 16ο αιώνα.

Ειδικοί επιστήμονες του Συνηγόρου του Πολίτη διενήργησαν αυτοψία στη Ζάκυνθο τον Οκτώβριο του 2001, όπου και διαπίστωσαν τις προαναφερθείσες παραβάσεις. Στη συνέχεια ζητήθηκε αναστολή των οικοδομικών εργασιών από την Πολεοδομία Ζακύνθου, η οποία και δόθηκε αμέσως. Στην περίπτωση αυτή δεν υπάρχει δυνατότητα αναστολής της οικοδομικής άδειας, διότι πλέον ισχύει το νέο ΠΔ της 22.12.1999, σχετικά με τη δημιουργία του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου του κόλπου Λαγανά, το οποίο επιβάλλει απόσταση 50 μ. από τη γραμμή του αιγιαλού (περιοχή ωστοκίας της χελώνας caretta-caretta). Με την προϋπόθεση ότι η τήρηση των προαναφερθέντων αποτελεί υποχρέωση της διοίκησης, ο Συνήγορος του Πολίτη ολοκλήρωσε τον διαμεσολαβητικό του ρόλο στη συγκεκριμένη υπόθεση.

3.4.5 Αυθαίρετη παραβίαση νόμιμων χρήσεων γης από δημοτική αρχή

Φορέας: Δήμος Γλυκών Νερών

Η αναφορά καταγγέλλει την εκ μέρους του Δήμου Γλυκών Νερών αυθαίρετη παραβίαση των νόμιμων χρήσεων γης του εγκεκριμένου πολεοδομικού σχεδίου Γλυκών Νερών, στο οικοδομικό τετράγωνο (ΟΤ) 260, το οποίο έχει χαρακτηριστεί κοινόχρηστος χώρος πρασίνου και στάθμευσης (υπόθεση 3648/2001). Έπειτα από τη διερεύνηση της υπόθεσης, ο Συνήγορος του Πολίτη διαπίστωσε ότι με απόφασή του το Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου Γλυκών Νερών κίνησε το 1998 τη διαδικασία για την αλλαγή των χρήσεων γης μέσω της δημιουργίας ενός νέου ΟΤ 260Α, εμβαδού 150 τ.μ., το οποίο, προκειμένου να χαρακτηριστεί χώρος «ενοριακού πνευματικού κέντρου» και να ανοικοδομηθεί σε αυτόν παρεκκλήσι, αποχωρίστηκε από το ΟΤ 260. Η πρόταση του δημοτικού συμβουλίου απορρίφθηκε μέσα στο 2000 από την αρμόδια υπηρεσία Διεύθυνσης ΠΕΧΩ της Περιφέρειας Ατικής, επειδή κρίθηκε ότι η προτεινόμενη τροποποίηση του πολεοδομικού σχεδίου «αντιβαίνει στις διατάξεις του άρθρου 29 του Ν. 2831/2000 λόγω της μείωσης του εγκεκριμένου κοινόχρηστου χώρου που προτείνεται». Στη συνέχεια, και παρά την άρνηση των υπηρεσιών της περιφέρειας, ο δήμος προέβη σε μια σειρά ενεργει-

ών με σκοπό την άρση του κοινόχρηστου χαρακτήρα του ΟΤ 260. Συγκεκριμένα, διαμόρφωσε τον χώρο και εγκατέστησε σε τμήμα του ένα λυόμενο παρεκκλήσι. Το εν λόγω κτίσμα χαρακτηρίστηκε αυθαίρετο κατά την αυτοψία που διεξήγαγε η Πολεοδομία στις 29.5.2001. Η απόφαση αυτή διαβιβάστηκε στο Αστυνομικό Τμήμα Γλυκών Νερών, χωρίς ωστόσο να επακολουθήσει διακοπή των οικοδομικών εργασιών.

Στις 3.9.2001 η Επιτροπή Κρίσης Αυθαιρέτων εκδίκασε και απέρριψε την ένσταση του Δήμου Γλυκών Νερών κατά της πράξης χαρακτηρισμού του παρεκκλησίου ως αυθαίρετης κατασκευής. Κατά την εκδίκαση της ένστασης η αρμόδια επιτροπή έλαβε υπόψη τις ακόλουθες θέσεις που διατύπωσε ο Συνήγορος του Πολίτη:

- Η διαμόρφωση του χώρου στο ΟΤ 260 και η εγκατάσταση ενός λυόμενου παρεκκλησίου σε τμήμα του συνιστούν σοβαρή παραβίαση της πολεοδομικής νομιμότητας, υπό την έννοια της αυθαίρετης κατάληψης κοινόχρηστου χώρου, της παράνομης τροποποίησης των χρήσεων γης και της ακύρωσης του ισχύοντος πολεοδομικού σχεδιασμού.

- Οι εργασίες διαμόρφωσης του χώρου που πραγματοποιήθηκαν από τη δημοτική επιχείρηση, δηλαδή η ανύψωση της στάθμης του εδάφους, οι επικωματώσεις και η τοποθέτηση του λυόμενου κτίσματος σε ταμπεντένια βάση δεν εμπίπτουν, σε καμία περίπτωση, στις εργασίες που προβλέπονται στο άρθρο 19 του ΓΟΚ 1985, αλλά συνιστούν ενέργειες που παραβιάζουν ευθέως τις νόμιμες χρήσεις γης.

- Η φύση, η έκταση και το μέγεθος της αυθαιρεσίας επιτάσσουν την υποχρεωτική κατεδάφιση του κτίσματος, δεδομένου ότι η πολεοδομική νομιμότητα δεν μπορεί να αποκατασταθεί με άλλο τρόπο, καθώς η νομιμοποίηση του κτίσματος είναι ανέφικτη με βάση τον ισχύοντα πολεοδομικό σχεδιασμό.

Ο Συνήγορος του Πολίτη εκτιμά ότι η έκδοση πρωτοκόλλου κατεδάφισης των αυθαιρέτων κατασκευών και η επαναφορά του περιβάλλοντος χώρου στην προτεραιά κατάσταση αποτελούν δέσμια αρμοδιότητα της διοίκησης. Η Διεύθυνση Πολεοδομίας της ΝΑ Ανατολικής Αττικής έχει ήδη βεβαιώσει το πρόστιμο αυθαίρετου και ζήτησε την έγκριση του νομαρχιακού συμβουλίου για να προβεί στην κατεδάφιση του αυθαίρετου παρεκκλησίου. Η υπόθεση εκκρεμεί.

3.4.6 Παράνομες οικοδομικές εργασίες και μη ολοκλήρωση διαδικασίας κατεδάφισης αυθαιρέτων

Φορείς: Πολεοδομικό Γραφείο Δήμου Κερκυραίων - Πολεοδομία ΝΑ Κερκύρας

Η παρούσα υπόθεση (203/1998), αν και εκκρεμεί από το 1998, εντάσσεται στην έκθεση του Συνηγόρου του Πολίτη για το έτος 2001 και παρουσιάζεται στη συνέχεια εκτενώς, αφενός λόγω της σπουδαιότητάς της –αφού καταδεικνύει τη μακροχρόνια άρνηση της διοίκησης να εφαρμόσει τις αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας– και αφετέρου διότι αποδεικνύει την έντονη δυσλειτουργία και αντίδραση των αρμόδιων υπηρεσιών στην εφαρμογή του νομοθετικού πλαισίου που αφορά στη διαδικασία χαρακτηρισμού και κατεδάφισης αυθαιρέτων.

Πρόκειται για τη μη κατεδάφιση οικοδομής η οποία κτίστηκε με οικοδομικές άδειες που εκδόθηκαν τα έτη 1972 και 1973 από το Γραφείο Πολεοδομίας Κερκύρας και οι οποίες δεν είχαν εκδοθεί νόμιμα, όπως διαπιστώθηκε στη συνέχεια από το ίδιο Πολεοδομικό Γραφείο, τη Γενική Διεύθυνση Περιφέρειας Ιονίων Νήσων, τις υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού, της Επιθεώρησης του τότε Υπουργείου Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος (ΥΧΟΠ) και του Σώματος Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης.

Η οικοδομή βρίσκεται στο κέντρο της Κερκύρας, μέσα στον παραδοσιακό ιστό και, όπως συγκεκριμένα αναφέρεται σε έγγραφο του ΥΠΠΟ, βρίσκεται «εγγύτατα ιστορικών μνημείων του μεγέθους και της σημασίας των Ενετικών οχυρώσεων της Κερκύρας» (απόφαση ΣτΕ 4/1995), σε άμεση γειτνίαση με οικοδομή που έχει χαρακτηριστεί ως διατηρητέα από το ΥΠΠΟ.

Παρ' ότι οι σχετικές καταγγελίες είχαν υποβληθεί στο Τμήμα Πολεοδομίας της ΝΑ Κερκύρας και στην Εφορεία Κλασικών Αρχαιοτήτων, ήδη από το έτος 1973, λόγω της ασυνέπειας των πράξεων της Πολεοδομίας, της καθυστέρησης των ενεργειών των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και των διαδοχικών παρανομιών, αποπερατώθηκε ο φέρων οργανισμός και οι τοίχοι πλήρωσης του κτιρίου, το οποίο στη συνέχεια εγκαταλείφθηκε, με αποτέλεσμα να μετατραπεί σε ρυπογόνο εστία, ενώ υπάρχουν πλέον και επιφυλάξεις για τη στατική επάρκειά του.

Η αρχική οικοδομική άδεια έπασχε διότι:

α) εκδόθηκε χωρίς την υποχρεωτική έγκριση της Εφορείας Κλασικών Αρχαιοτήτων, η οποία, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 50 του Ν. 5351/1932 «περί αρχαιοτήτων» και στο άρθρο 5 του Ν. 1469/1950 «περί προστασίας ειδικής κατηγορίας οικοδομημάτων», έπρεπε να συνοδεύει την αίτηση για την έκδοση της οικοδομικής άδειας. Η αρ. 201/7.2.74 απόφαση της Εφορείας Κλασικών Αρχαιοτήτων, η οποία εξ αρχής είχε λάβει αρνητική θέση για το υπόλοιπο της οικοδομής, είχε εκδοθεί μόνο για το ισόγειο της οικοδομής, και

β) δεν είχαν σημειωθεί στο τοπογραφικό διάγραμμα, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, οι περιβάλλουσες τα οικόπεδα ιδιοκτησίες. Ειδικότερα, δεν αναφερόταν η γειτνίαση με το ενετικό φρούριο, ούτε με την όμορο διατηρητέα οικοδομή, με αποτέλεσμα κατά την έκδοση της οικοδομικής άδειας να παραπλανηθεί το Τμήμα Πολεοδομίας.

Παρά τη διαφωνία της Εφορείας Κλασικών Αρχαιοτήτων, το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο γνωμοδότησε (1978) και η Διεύθυνση Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων εξέδωσε απόφαση (1979) για την έγκριση των σχεδίων της οικοδομής, με τον όρο να κατεδαφιστούν τμήματα τα οποία είχε επισήμανει η ίδια η Εφορεία Κλασικών Αρχαιοτήτων και έθιγαν την όμορο οικία, δηλαδή τμήματα της υπό ανέγερση οικοδομής, όπως ο τελευταίος όροφος, τα μπαλκόνια, η πόρτα και η σκάλα. Επειδή όμως η Διεύθυνση Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων διαπίστωσε νέα παράβαση στην υλοποίηση της οικοδομικής άδειας (1988), καθώς και μη εφαρμογή της απόφασης έγκρισης που είχε εκδώσει, ζήτησε την ανάκληση της οικοδομικής άδειας του έτους 1973, χωρίς όμως να ακολουθήσει την τυπική διαδικασία ανάκλησης της απόφασής της, εφόσον αυτή είχε εκδοθεί με όρους που δεν τηρήθηκαν.

Το 1975, το Τμήμα Πολεοδομίας της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Κερκύρας διαπίστωσε ότι κατά τη χορήγηση της άδειας είχε εφαρμοστεί με λανθασμένο τρόπο την ερμηνεία της Περιφερειακής Διεύθυνσης Δημοσίων Έργων Ιωαννίνων σχετικά με την πολεοδομική νομοθεσία. Ύστερα από αυτό εξέδωσε απόφαση κατεδάφισης του πέμπτου ορόφου και επέβαλε το σχετικό πρόστιμο.

Στη συνέχεια, έως το 1990 συντάχθηκαν αλληπάλληλες εκθέσεις αυθαιρέτων, υποβλή-

θηκαν ενστάσεις των ενδιαφερομένων, έγιναν ακυρώσεις εκθέσεων αυτοψίας –χωρίς επαρκή αιτιολογία– από την επιτροπή εκδίκασης ενστάσεων, εκδόθηκαν νομαρχιακές αποφάσεις εξαιρέσης από την κατεδάφιση, αποφάσεις κατεδάφισης αλλά και αναστολής αυτών, καθώς και αποφάσεις του ΣτΕ. Οι παραπάνω εκθέσεις αφορούσαν μόνο σε τμήματα της οικοδομής, αποσιωπώντας το σημαντικότερο, ότι δηλαδή η οικοδομή ήταν αυθαίρετη στο σύνολό της, παρά την επισήμανση του ΥΠΠΟ ήδη από το 1983, ότι η οικοδομή είχε τοποθετηθεί σε απόσταση μικρότερη από εκείνη που προβλεπόταν με την οικοδομική άδεια προς την πλευρά του διατηρητέου κτιρίου, καθώς και την από 1989 αυτοψία του Τμήματος Πολεοδομίας, με την οποία είχε διαπιστωθεί μη εφαρμογή της στατικής μελέτης και κατάργηση του υποστυλώματος.

Το έτος 1990 εκδόθηκε έκθεση αυθαιρέτου που αφορούσε σε όλο το κτίριο, λόγω υπέρβασης των συνολικών διαστάσεων του και μη εφαρμογής της οικοδομικής άδειας ως προς την απόσταση της οικοδομής από τις πλευρές του οικοπέδου, η οποία όμως και πάλι δεν έθιγε το σύνολο του προβλήματος. Επισημαίνεται ότι στην έκθεση αυτή δεν δόθηκε συνέχεια αφότου απορρίφθηκε εν μέρει η ένσταση των ενδιαφερομένων. Μάλιστα, το Πολεοδομικό Γραφείο της ΝΑ Κερκύρας δηλώνει άγνοια ως προς την ύπαρξη της ένστασης.

Παρ' ότι μπορούσε να βρεθεί λύση για την οριστική επίλυση του θέματος, το Τμήμα Πολεοδομίας της ΝΑ Κερκύρας δεν προέβη σε καμία ενέργεια προς αυτή την κατεύθυνση, παρά μόνο στην ανάκληση των οικοδομικών αδειών 356/1972 και 750/1973, προς προάσπιση γενικού κοινωνικού συμφέροντος, μόνο για τα τμήματα του κτιρίου στα οποία αφορούσαν οι επιμέρους εκθέσεις αυθαιρέτου. Επισημαίνεται ότι η ισχύς των επίμαχων αδειών είχε λήξει από τα έτη 1975 και 1976 αντίστοιχα.

Το 1997 ανατέθηκε με εργολαβία από τη Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών της Νομαρχίας Κερκύρας η κατεδάφιση των αυθαιρέτων κατασκευών που περιγράφονταν στην έκθεση αυτοψίας του έτους 1983. Η ανάθεση αυτή για κατεδάφιση πραγματοποιήθηκε, α) ύστερα από τρεις αποφάσεις του ΣτΕ των ετών 1987, 1990 και 1995, με τις οποίες ακυρώθηκε η αρ. 8514/27.9.85 απόφαση του Νομάρχη Κερκύρας με την επισήμανση ότι

«...η Διοίκηση παραλείπει νόμιμη υποχρέωση συμμόρφωσης προς την προαναφερθείσα ακυρωτική απόφαση 3634/1987 του Συμβουλίου της Επικρατείας, η οποία συμμόρφωση ολοκληρούται διά της κατεδάφισης των κατασκευών τούτων», και

β) αφού κρίθηκε ότι «η Διοίκηση δεν συμμορφώθηκε προς την ακυρωτική απόφαση 3634/1987 του ΣτΕ». Μετά την κατεδάφιση παρέμειναν τμήματα του στατικού φορέα του έκτου ορόφου, ενώ το Τμήμα Κατασκευών της Διεύθυνσης Τεχνικών Υπηρεσιών εξόφλησε την εργολαβία.

Κατά το διάστημα 1999-2001, ύστερα από αίτηση πραγματογνωμοσύνης και τρεις αλληπάλληλες τεχνικές εκθέσεις του ΤΕΕ,

α) επιβεβαιώθηκε η υφιστάμενη κατάσταση, β) επισημάνθηκε από τον πραγματογνώμονα η μη δυνατότητα ελέγχου των μελετών των οικοδομικών αδειών λόγω μη επάρκειας στοιχείων και αδυναμίας εύρεσης των φακέλων των οικοδομικών αδειών,

γ) διαπιστώθηκε ότι στο αρχείο της Διεύθυνσης Πολεοδομίας υπάρχουν ελάχιστα στοιχεία μόνο σε έναν από τους δύο φακέλους, ότι στο Πολεοδομικό Γραφείο του δήμου δεν ανευρέθηκαν στοιχεία και ότι ο εκπρόσωπος των ιδιοκτητών αρνήθηκε να προσκομίσει τα διαθέσιμα στοιχεία, και

δ) το κόστος για την ολοκλήρωση της κατεδάφισης των τμημάτων που απέμειναν από την υλοποιηθείσα εργολαβία προσδιορίστηκε σε 2.000.000 δρχ. Εν τω μεταξύ, τον Δεκέμβριο του 2000 η Γενική Γραμματέας της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων ζήτησε από το ΥΠΕΧΩΔΕ τη διάθεση πίστωσης 100.000.000 δρχ. προκειμένου να συσταθεί συνεργείο κατεδάφισης αυθαιρέτων στον νομό.

Έως τις 31.12.2001 το Τμήμα Πολεοδομίας της Νομαρχίας δεν είχε επιβάλει τα απαιτούμενα πρόστιμα που αφορούν στις αυθαίρετες κατασκευές, επικαλούμενο ότι δεν γνωρίζει τους σημερινούς ιδιοκτήτες του ακινήτου.

Μετά τη μεταβίβαση αρμοδιοτήτων στο Πολεοδομικό Γραφείο του Δήμου Κερκυραίων, η οποία έγινε το 1994 (ΦΕΚ 178/Α), παρατηρήθηκε μετατόπιση ευθυνών μεταξύ των δύο πολεοδομικών γραφείων, που έχει ως αποτέλεσμα να συνεχίζονται οι καθυστερήσεις και να μην ολοκληρώνεται η κατεδάφιση του κτιρίου. Από το έτος 1983 μέχρι σήμερα τη σοβαρότητα του προβλήματος έχουν επισημάνει το ΣτΕ και πλήθος υπηρεσιών, όπως το Υπουρ-

γείο Προεδρίας της Κυβέρνησης, η Διεύθυνση Σχέσεων Κράτους-Πολίτη και το Σώμα Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης του Υπουργείου Εσωτερικών, οι Διευθύνσεις Οικοδομικών και Κτιριοδομικών Κανονισμών και Διοικητικού του ΥΠΕΧΩΔΕ, η Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Χωροταξίας Περιφέρειας Ιονίων Νήσων, αλλά και ο ίδιος ο Δήμος Κερκυραίων, ο οποίος αναφέρει ότι η εκκρεμότητα είναι απαράδεκτη, προσβάλλει το δημόσιο αίσθημα και το κτίριο αποτελεί άσχημη εικόνα για την παλιά πόλη.

Οι ένορκες διοικητικές εξετάσεις που έχουν πραγματοποιηθεί έχουν επιβεβαιώσει την ύπαρξη του προβλήματος, έχουν καταλογίσει ευθύνες σε υπαλλήλους, αλλά ουδέποτε έχουν επιβληθεί κυρώσεις.

Η Διεύθυνση Χωροταξίας και Περιβάλλοντος της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Κερκύρας αποδέχεται (έγγραφο ΕΜΠ/9/27.9.90) ότι «από το 1973 ... μέχρι σήμερα έχει γίνει σωρεία αυτοψιών στην οικοδομή ... από διαφόρους υπαλλήλους, χωρίς να υπάρχει συντονισμός μεταξύ τους με συνέπεια να αγνοεί ο ένας τις ενέργειες του άλλου».

Στην έκθεση-πόρισμα του Επιθεωρητή ΥΧΟΠ (10.2.1983), καθώς και στην έκθεση των Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης (1995), επισημαινεται η σοβαρότητα του θέματος, η ευθύνη του δημοσίου, οι παρατυπίες των υπηρεσιών και οι αδικαιολόγητες καθυστερήσεις, ενώ διατυπώνονται προτάσεις για την προώθηση του θέματος.

Έως τον Σεπτέμβριο του 2001 ο Συνήγορος του Πολίτη είχε διαβιβάσει συνολικά 15 έγγραφα προς τη Γενική Γραμματέα Περιφέρειας Ιονίων Νήσων, τον Νομάρχη Κερκύρας, τον Δήμαρχο Κερκυραίων, τη Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών και τη Διεύθυνση Πολεοδομίας της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης. Παρά ταύτα, σε γενικές γραμμές το ζήτημα παραμένει σχεδόν στο σημείο από όπου ξεκίνησε. Για την οριστική επίλυσή του οι υπηρεσίες της νομαρχίας και του δήμου θα πρέπει να εφαρμόσουν τις διατάξεις που προβλέπονται από την ισχύουσα νομοθεσία. Ειδικότερα:

α) Το Πολεοδομικό Γραφείο της Νομαρχίας οφείλει να φροντίσει άμεσα να εντοπίσει τους φακέλους των οικοδομικών αδειών και της καταγραφής και της διαδικασίας κατεδάφισης των αυθαιρέτων κατασκευών και να επιβάλει τα αναλογούντα πρόστιμα.

β) Ο Νομάρχης Κερκύρας οφείλει να φροντίσει για τη συγκρότηση του κατάλληλου συνεργείου κατεδάφισης για το σύνολο της οικοδομής. Επισημαίνεται ότι για να συγκροτηθεί το συνεργείο δεν απαιτείται χρηματοδότηση, διότι αυτό αποτελείται από το κατάλληλο προσωπικό και τον αναγκαίο εξοπλισμό της αρμόδιας πολεοδομικής υπηρεσίας και ενισχύεται με προσωπικό άλλων υπηρεσιών, ενώ παρέχεται κάθε δυνατή αρωγή. Σε περίπτωση δε που ο Νομάρχης διαπιστώσει αδυναμία συγκρότησης συνεργείου κατεδάφισης λόγω έλλειψης του κατάλληλου προσωπικού και του αναγκαίου εξοπλισμού στις υπηρεσίες της Νομαρχίας, οφείλει ύστερα από αιτιολογημένη πρότασή του να αποταθεί στην αρμόδια Γενική Γραμματεία της Περιφέρειας.

γ) Στην περίπτωση αυτή, η Γενική Γραμματέας της Περιφέρειας οφείλει να φροντίσει για τη συγκρότηση του συνεργείου από τις περιφερειακές υπηρεσίες, με την έκδοση σχετικής απόφασης.

δ) Σε περίπτωση που η Γενική Γραμματέας της Περιφέρειας επιθυμεί να προμηθευτεί μηχανήματα για τη συγκρότηση συνεργείου κατεδάφισης αυθαιρέτων στον νομό, με προσωπικό της Περιφερειακής Υπηρεσίας Χωροταξίας Οικισμού και Περιβάλλοντος, θα πρέπει να απευθυνθεί στη Γενική Γραμματεία Εμπορίου του Υπουργείου Ανάπτυξης, από το οποίο ρυθμίζονται όλες οι προμήθειες της δημόσιας διοίκησης.

Το αίτημα της Γενικής Γραμματέως της Περιφέρειας για τη χορήγηση πίστωσης 100.000.000 δρχ. από το ΥΠΕΧΩΔΕ δεν αναφέρεται στην πιο πάνω διαδικασία, αλλά αφορά σε χρηματοδότηση για ανάθεση εκτέλεσης των κατεδαφίσεων με εργολαβία.

3.5 ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

3.5.1 Ταφή τοξικών αποβλήτων και ρύπανση του περιβάλλοντος από τη λειτουργία εγκαταστάσεων αποθήκευσης υγρών καυσίμων

Φορείς: ΝΑ Λέσβου - Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου - ΥΠΕΧΩΔΕ

Η υπόθεση αφορά στις αρνητικές επιπτώσεις που έχει για το περιβάλλον η λειτουργία εγκαταστάσεων αποθήκευσης υγρών καυσίμων στην περιοχή Σκάλα Λουτρών Μυτιλήνης, για τις οποίες το ΣτΕ έχει εκδώσει μία ακυρωτική απόφαση και μία απόφαση

αναστολής λειτουργίας, χωρίς ωστόσο η διοίκηση να συμμορφωθεί με αυτές (υπόθεση 781/2000).

Συγκεκριμένα, με την αρ. 4633/1997 απόφαση του ΣτΕ ακυρώθηκαν η αρ. 30931/20.5.96 κοινή απόφαση του Γενικού Γραμματέα ΥΠΕΧΩΔΕ και του Γενικού Γραμματέα Ενέργειας του Υπουργείου Ανάπτυξης περί έγκρισης περιβαλλοντικών όρων για εγκατάσταση αποθήκευσης στη θέση Σκάλα Λουτρών κόλπου Γέρας της Λέσβου, και η αρ. 14/21.2.96 απόφαση του Νομαρχιακού Συμβουλίου της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Λέσβου. Όπως ορίζεται στο σκεπτικό της απόφασης, «δεν είναι δυνατή η εγκατάσταση και λειτουργία δεξαμενών αποθήκευσης και διακίνησης υγρών καυσίμων στην εν λόγω περιοχή». Παρά την παρέλευση πέντε ετών από την έκδοση της απόφασης του ΣτΕ, η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Λέσβου δεν έχει ακόμη σφραγίσει τις εγκαταστάσεις.

Με νέα κοινή υπουργική απόφαση των Γενικών Γραμματέων ΥΠΕΧΩΔΕ και Ανάπτυξης (7.6.2001) εκδόθηκαν νέοι περιβαλλοντικοί όροι. Και για αυτήν την απόφαση όμως το ΣτΕ εξέδωσε διαταγή αναστολής της εκτέλεσής της. Παρ' όλα αυτά και παρά την πολύμηνη και αδιάλειπτη διαμεσολαβητική προσπάθεια του Συνηγόρου του Πολίτη τόσο προς τη Νομαρχία όσο και προς το ΥΠΕΧΩΔΕ, οι εγκαταστάσεις συνεχίζουν να λειτουργούν.

Επιπλέον επιβαρυντικό στοιχείο που αφορά στην υπόθεση αποτελεί και το γεγονός ότι η ρύπανση του περιβάλλοντος εντείνεται από την ταφή των τοξικών αποβλήτων των συγκεκριμένων εγκαταστάσεων. Το γεγονός αυτό έχει πιστοποιηθεί στο παρελθόν και από το Κέντρο Ελέγχου Ποιότητας Περιβάλλοντος, το οποίο, ύστερα από αυτοψία, εκτίμησε ότι «...πρόκειται για απόβλητα από καθαρισμό δεξαμενών αποθήκευσης πετρελαιοειδών που υπάγονται στην κατηγορία 1607 των επικινδύνων αποβλήτων και αποτέθηκαν εκεί χωρίς άδεια και χωρίς έγκριση περιβαλλοντικών όρων». Τέλος, μελέτη που εκπονήθηκε από ιδιώτες στην περιοχή ταφής των τοξικών αποβλήτων επιβεβαίωσε την ύπαρξη ρυπογόνων ουσιών στο υπέδαφος των εγκαταστάσεων.

Ήδη από τις αρχές του 2000, ο Συνήγορος του Πολίτη ζήτησε με αλληπάλληλες επιστολές του τη συνδρομή της ΝΑ Λέσβου και του ΥΠΕΧΩΔΕ για την άμεση αντιμετώπιση των σοβαρών αυτών προβλημάτων. Διατύπωσε

μάλιστα και την άποψη ότι, εκτός από τη μετακίνηση των εγκαταστάσεων από την εν λόγω τοποθεσία, απαιτείται και περαιτέρω διερεύνηση των περιβαλλοντικών συνθηκών της περιοχής, με αναλύσεις δειγμάτων εδάφους και νερού.

Η ΝΑ Λέσβου δεν έχει υιοθετήσει μέχρι σήμερα τις απόψεις του Συνηγόρου του Πολίτη. Σε ό,τι αφορά την παράνομη λειτουργία των εγκαταστάσεων, η ΝΑ Λέσβου θεωρεί ότι δεν είναι σκόπιμη η σφράγιση τους, διότι αυτό θα δημιουργήσει πρόβλημα τροφοδοσίας του νησιού με καύσιμα. Θεωρεί επίσης ότι δεν συντρέχει λόγος για πρόσθετη διερεύνηση των περιβαλλοντικών συνθηκών της περιοχής στην οποία λειτουργούν οι επίμαχες εγκαταστάσεις. Ωστόσο, με δεδομένα α) τις αποφάσεις του ΣΤΕ για ακύρωση της έγκρισης των περιβαλλοντικών όρων, β) την απόφαση αναστολής εκτέλεσης εφαρμογής των νεότερων περιβαλλοντικών όρων, και γ) το μεγάλο χρονικό διάστημα –τουλάχιστον από το 1997– κατά το οποίο η διοίκηση γνωρίζει τα εν λόγω προβλήματα, δεν συγχωρείται πλέον η αναβολή της διακοπής της λειτουργίας των εγκαταστάσεων στη συγκεκριμένη περιοχή και της μεταφοράς τους.

Με βάση τα παραπάνω στοιχεία και επιχειρήματα, ο Συνήγορος του Πολίτη, με επιστολή του της 28.9.2001, διαβίβασε τον φάκελο της υπόθεσης στον εισαγγελέα Λέσβου. Η υπόθεση εκκρεμεί.

3.5.2 Ρύπανση περιβάλλοντος από βιομηχανική μονάδα που λειτουργεί χωρίς άδεια

Φορέας: ΝΑ Ανατολικής Αττικής

Με την απόφαση αρ. 2763/2.3.99 του Νομάρχη Ανατολικής Αττικής διακόπηκε προσωρινά η λειτουργία του εργοστασίου της εκδοτικής επιχείρησης «ΓΡΑΜΜΗ ΑΕ» λόγω έλλειψης μελέτης μηχανολογικού εξοπλισμού, πιστοποιητικού πυρασφάλειας και απόφασης έγκρισης περιβαλλοντικών όρων. Ωστόσο, στη συγκεκριμένη απόφαση δεν γίνεται μνεία της έλλειψης της άδειας λειτουργίας (υπόθεση 4528/2001).

Αν και έχει εξαντηθεί η διαδικασία των ενστάσεων, ανεστάλη η σφράγιση της μονάδας, που αποφασίστηκε από τη Διεύθυνση Βιομηχανίας της ΝΑ Ανατολικής Αττικής για τις 2.3.2001, δηλαδή δύο χρόνια μετά την απόφαση.

Στο σχετικό έγγραφο αρ. 731/1.3.01 της Διεύθυνσης Ορυκτού Πλούτου και Βιομηχανίας της ΝΑ Ανατολικής Αττικής ζητήθηκε «να εξεταστεί αν εξέλιπαν οι λόγοι για τους οποίους εκδόθηκε η απόφαση [σφράγισης]». Με νεότερο έγγραφό της στις 14.3.2001 η ίδια υπηρεσία ανέστειλε τη σφράγιση «μέχρι νεωτέρας», με την αιτιολογία ότι υποβλήθηκαν τα σχετικά δικαιολογητικά και ότι το Τμήμα Περιβάλλοντος της ΝΑ Ανατολικής Αττικής, ύστερα από «μακροσκοπικό» έλεγχο, διαπίστωσε πως «η μετάκαυση ήτο αποτελεσματική». Ο Συνήγορος του Πολίτη θεωρεί ωστόσο τον έλεγχο αυτόν ανεπαρκή, διότι η διαδικασία αφύγρανσης των φύλλων των εντύπων (μετάκαυση), που έχει ως συνέπεια την απελευθέρωση πτητικών ενώσεων, δυνητικά τοξικών, δεν ελέγχθηκε στην ουσία ως προς το μέγεθος των εκλυόμενων ρύπων.

Τέλος, η σφράγιση ανεστάλη για τρίτη φορά, στις 18.12.2001, με το αιτιολογικό της ανάγκης να διενεργηθούν μετρήσεις και μετά την υποβολή αίτησης θεραπείας εκ μέρους της επιχείρησης, που ωστόσο δεν αποτελεί λόγο αναστολής της σφράγισης.

Θέση του Συνηγόρου του Πολίτη είναι ότι οι αρμόδιες υπηρεσίες κωλυσιεργούν συστηματικά και ότι οι αποφάσεις αναστολής σφράγισης είναι παράνομες, διότι σε κάθε περίπτωση η επιχείρηση λειτουργεί επί μακρόν χωρίς έγκριση περιβαλλοντικών όρων και χωρίς προηγουμένως να έχει διαπιστωθεί αν ολοκληρώθηκαν οι εργασίες βελτίωσης του ηλεκτρομηχανολογικού εξοπλισμού με βάση τις εγκεκριμένες μελέτες, γεγονός που παραβιάζει κατάφωρα κάθε διάταξη που αφορά στην προστασία του περιβάλλοντος. Εξάλλου, η σφράγιση είναι άμεσα εκτελεστή πράξη, η οποία δεν απαιτεί άλλη διαδικασία για την υλοποίησή της. Αντίθετα, για την ανάκλησή της απαιτείται να έχουν εκλείψει οι λόγοι για τους οποίους εκδόθηκε, γεγονός που δεν ισχύει στη συγκεκριμένη περίπτωση. Στα επιχειρήματα αυτά, η Διεύθυνση Ορυκτού Πλούτου και Βιομηχανίας της ΝΑ Ανατολικής Αττικής αντέτεινε, με το αρ. 3211/25.9.01 έγγραφό της, ότι είχε παρέλθει το δίμηνο μέσα στο οποίο έπρεπε, σύμφωνα με τον νόμο, να εγκριθούν οι περιβαλλοντικοί όροι που προτείνει η μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, και συνεπώς, σύμφωνα με την παράγραφο 9 του άρθρου 4 του Ν. 1650/

1986 και την παράγραφο 4 του άρθρου 7 του Ν. 2516/1997, η μελέτη θεωρείται κατά την υπηρεσία ως εγκριθείσα.

Η άποψη του Συνηγόρου του Πολίτη είναι ότι η εκ των υστέρων αδειοδότηση δραστηριοτήτων χωρίς προηγούμενο ουσιαστικό και τεκμηριωμένο έλεγχο των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, η απουσία έγκρισης περιβαλλοντικών όρων και η σιωπηρή έγκριση ελλιπούς μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων λόγω μη απάντησης των αρμοδίων έχουν ως συνέπεια τη μειωμένη προστασία του περιβάλλοντος, καθώς και την παραβίαση του δικαιώματος των πολιτών να ζουν σε βιώσιμο περιβάλλον, να γνωρίζουν τη διαδικασία λήψης των αποφάσεων της διοίκησης και να συμμετέχουν σε αυτήν. Η υπόθεση εκκρεμεί.

3.5.3 Λειτουργία βιοτεχνίας επεξεργασίας ξύλου μέσα σε περιοχή γενικής κατοικίας

Φορείς: Διεύθυνση Πολεοδομίας και Περιβάλλοντος ΝΑ Χίου - Διεύθυνση Ορυκτού Πλούτου και Βιομηχανίας ΝΑ Χίου

Η ΝΑ Χίου εξέδωσε άδεια λειτουργίας ξυλουργείου εντός περιοχής γενικής κατοικίας στον Βροντάδο Χίου. Το ξυλουργείο χαρακτηρίστηκε επαγγελματικό εργαστήριο που υπάγεται στην κατηγορία Β' της κοινής υπουργικής απόφασης αρ. 69269/1990 και εξομοιώνεται με δραστηριότητα χαμηλής όχλησης, με βάση την υπουργική απόφαση αρ. 10537/1993 (υπόθεση 10650/2000). Ωστόσο, η σχετική απόφαση έγκρισης της μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων χαρακτηρίζει ρητά το ξυλουργείο ως «βιοτεχνία επεξεργασίας ξύλου», ενώ διαχωρίζει τα εργαλεία στο εσωτερικό του ξυλουργείου σε «θορυβώδη και μη θορυβώδη», διάκριση που δεν υφίσταται στη σχετική νομοθεσία ούτε είναι δόκιμη από τεχνική άποψη. Αντίθετα, σύμφωνα με τον μεταγενέστερο και ειδικότερο Ν. 2516/1997, το ξυλουργείο χαρακτηρίστηκε ως βιοτεχνία-βιομηχανία και όχι ως επαγγελματικό εργαστήριο, γιατί διαπιστώθηκε πως η ισχύς των μηχανημάτων του υπερβαίνει τα 12 kW. Πρόκειται επομένως για χρήση μη συμβατή με τα περιεχόμενα της γενικής κατοικίας, όπως αυτά ορίζονται στο ΠΔ 2302/6.3.87, που αφορά στις κατηγορίες και στα περιεχόμενα των χρήσεων γης.

Το γενικό πολεοδομικό σχέδιο (ΓΠΣ) χαρακτηρίζει την περιοχή στην οποία είναι εγκατεστημένο το ξυλουργείο ως περιοχή γενικής

κατοικίας, ο δε οικισμός υφίσταται πριν από το 1923. Σύμφωνα με πάγια νομολογία του ΣτΕ, στις περιπτώσεις αυτές απαγορεύεται η λειτουργία ανάλογων εγκαταστάσεων, ακόμη και χαμηλής όχλησης. Ως επιχείρημα για τη μη ανάκληση της άδειας λειτουργίας η διοίκηση αντέταξε την πιθανή απαίτηση της επιχείρησης για αποζημίωση, ισχυρισμός ο οποίος δεν είναι νόμιμος. Ακόμη, επικαλέστηκε το άρθρο 4, παράγρ. 9 του Ν. 2508/1997, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 28, παράγρ. 1 του Ν. 2545/1997, όπου ορίζεται ότι «οι απαγορεύσεις που προβλέπονται στην προηγούμενη παράγραφο δεν ισχύουν στις περιοχές ΓΠΣ εγκεκριμένων κατά τη δημοσίευση του παρόντος νόμου» ως επιχείρημα για τη μη ισχύ των δεσμεύσεων σχετικά με τις χρήσεις γης του εν λόγω ΓΠΣ.

Είναι γεγονός ότι η συγκεκριμένη διάταξη, όπως ερμηνεύεται από την υπηρεσία σε αυτήν την περίπτωση –και ενδεχομένως και σε άλλες–, αποτελεί βάση για τη μη εφαρμογή των περιορισμών χρήσεων γης στις περιπτώσεις των ΓΠΣ που εγκρίθηκαν πριν από την έκδοση του Ν. 2508/1997. Ωστόσο, ο Συνήγορος του Πολίτη υποστηρίζει ότι με τη νομοθετική αυτή ρύθμιση (τροποποιημένη παράγραφος 9, άρθρο 4 του Ν. 2508/1997) ισχύουν οι όροι και οι προϋποθέσεις που προβλέπει ο Ν. 1337/1983 για τις περιοχές που έχουν εγκεκριμένα ΓΠΣ (πριν από τον Ν. 2508/1997), όπως αναφέρει και η εισηγητική έκθεση της τροποποιημένης παραγράφου του άρθρου. Το ίδιο σκεπτικό, που αφορά στα ΓΠΣ που εγκρίθηκαν με βάση τον Ν. 1337/1983, παρουσιάζεται και στην απόφαση αρ. 4047/1999 του ΣτΕ, ότι δηλαδή από τη δημοσίευση της εγκριτικής του ΓΠΣ υπουργικής απόφασης επιτρέπονται μόνον οι χρήσεις που αυτό προβλέπει. Η διοίκηση δεν έχει ανταποκριθεί μέχρι στιγμής στο αίτημα της ανάκλησης της άδειας λειτουργίας ούτε στο γενικότερο θέμα που αφορά στην εν γένει εφαρμογή των ΓΠΣ.

3.5.4 Προστασία υγροτόπου

Φορέας: Γραφείο Πολεοδομικών Εφαρμογών και Περιβάλλοντος Κω της ΝΑ Δωδεκανήσου

Με αναφορά της προς τον Συνήγορο του Πολίτη, οικολογική οργάνωση κατήγγειλε την αυθαίρετη κατασκευή ξενοδοχειακής μονάδας, έκτασης περίπου 1800 τ.μ., στη ζώνη

οικιστικού ελέγχου απόλυτης προστασίας του υγροτόπου της Αλυκής στην Κω (υπόθεση 6806/2001). Η εν λόγω περιοχή έχει θεωρηθεί ως ζώνη χρήζουσα ιδιαίτερης προστασίας στο πλαίσιο της Οδηγίας 92/43 (Δίκτυο Natura 2000). Ο νομοθέτης είχε επιχειρήσει να προστατεύσει την περιοχή από επεμβάσεις τέτοιου είδους ήδη από το 1994, με την έκδοση δύο διαδοχικών υπουργικών αποφάσεων, οι οποίες ανέστειλαν τις οικοδομικές εργασίες και τη χορήγηση οικοδομικών αδειών.

Είναι πάντως αξιοσημείωτο ότι ο ιδιοκτήτης του ξενοδοχείου έλαβε οικοδομική άδεια από το Γραφείο Πολεοδομίας της Κω για ανέγερση καταστημάτων έκτασης 600 τ.μ. μέσα στο χρονικό διάστημα που μεσολάβησε από τη λήξη της ισχύος της τελευταίας σχετικής υπουργικής απόφασης (Δεκέμβριος 1996) έως την έκδοση του προεδρικού διατάγματος (Νοέμβριος 1997) που καθόρισε τις επιτρεπόμενες για την περιοχή χρήσεις, δηλαδή κατά το χρονικό διάστημα κατά το οποίο η περιοχή έμεινε νομοθετικά απροστάτευτη.

Το Γραφείο Πολεοδομίας της Κω ενήργησε αυτοψία κατά την οποία διαπιστώθηκαν οι αυθαίρετες κατασκευές στην εν λόγω ξενοδοχειακή μονάδα καθ' υπέρβαση της οικοδομικής άδειας, καθώς και η αυθαίρετη αλλαγή χρήσης από κατάστημα σε ξενοδοχείο. Στη συνέχεια επέβαλε τα χρηματικά πρόστιμα που προβλέπει ο νόμος.

Ο Συνήγορος του Πολίτη, με έγγραφό του το οποίο απηύθυνε προς το εν λόγω Γραφείο Πολεοδομίας και κοινοποίησε σε όλους τους αρμόδιους φορείς, επισήμανε την υποχρέωση της διοίκησης να εφαρμόσει τη διάταξη του άρθρου 22, παράγρ. 5 του Ν. 1650/1986, σύμφωνα με την οποία, σε περίπτωση που διαπιστωθούν χρήσεις των ακινήτων διαφορετικές από εκείνες που προβλέπονται από τις ισχύουσες στην περιοχή πολεοδομικές διατάξεις, επιβάλλεται η σφράγιση τους.

Η Διεύθυνση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού του ΥΠΕΧΩΔΕ, με σχετικό έγγραφο της επισήμανε την ιδιαίτερη μέριμνα η οποία θα πρέπει να επιδεικνύεται από τα όργανα της πολιτείας για έργα και δραστηριότητες σε προστατευόμενες περιοχές, τονίζοντας μάλιστα ότι, όταν πρόκειται για αυθαίρετες κατασκευές, πρέπει να ενεργοποιείται το σύστημα κυρώσεων του Ν. 1650/1986, πέραν

των διατάξεων περί αυθαιρέτων.

Επίσης, το Τμήμα ΠΕΧΩ Δωδεκανήσου της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, σε σχετικό ερώτημα του Γραφείου Πολεοδομίας της Κω, απάντησε ότι θεωρεί επιβεβλημένη την εφαρμογή του άρθρου 22 του Ν. 1650/1986. Στις 30.10.2001, το Γραφείο της Πολεοδομίας της Κω, λαμβάνοντας υπόψη τη θέση του Συνηγόρου του Πολίτη και των προαναφερόμενων υπηρεσιών, αποφάσισε τη σφράγιση και τη διακοπή της λειτουργίας της συγκεκριμένης ξενοδοχειακής μονάδας. Στις 31.12.2001 ο Συνήγορος του Πολίτη απηύθυνε νέα επιστολή στο Γραφείο Πολεοδομίας της Κω, ζητώντας να πληροφορηθεί σχετικά με την εκτέλεση της εν λόγω απόφασης. Επιπροσθέτως, η Αρχή ζήτησε την άμεση κατεδάφιση των αυθαίρετων κτισμάτων, τη διερεύνηση της δυνατότητας ανάκλησης της οικοδομικής άδειας, καθώς και τη συνδρομή όλων των συναρμόδιων υπηρεσιών (ΥΠΕΧΩΔΕ, Νομαρχία Δωδεκανήσου, Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου), προκειμένου να προστατευθεί αποτελεσματικά ο υγρότοπος.

3.5.5 Διενέργεια παράνομων εκσκαφικών εργασιών

Φορείς: Δήμος Καλλιθέας Ρόδου - ΝΑ Δωδεκανήσου - Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου
Στην περιοχή Τσαϊρι Ρόδου διενεργούνται παράνομες εκσκαφικές εργασίες αμμοληψίας και εκμετάλλευσης αδρανών υλικών από εργολάβο, στον οποίο ανατέθηκε η κατασκευή και η ασφαλτόστρωση δημοτικής οδού από τον Δήμο Καλλιθέας (υπόθεση 1206/2001).

Ειδικοί επιστήμονες του Συνηγόρου του Πολίτη πραγματοποίησαν αυτοψία στη Ρόδο στις 12.10.2001, κατά την οποία διαπιστώθηκαν τα ακόλουθα:

1. Η διενέργεια των παράνομων εργασιών από τον εργολάβο έχει πάρει μεγάλες διαστάσεις (εκσκαφικές εργασίες, επίκωση ρέματος, εκμετάλλευση αδρανών υλικών, διάνοιξη δρόμων στη γύρω περιοχή, κατάληψη της κτηματομερίδας 151 [ιδιοκτησίας του ελληνικού δημοσίου, η οποία έχει μετατραπεί σε λατομείο], ρύπανση της περιοχής με υπολείμματα πύσσας και άλλων υλικών, εγκατάσταση μηχανημάτων, φορτηγών κ.λπ.). Με τον τρόπο αυτόν και με την ανοχή του εμπλεκόμενου δήμου έχει προκληθεί σοβαρή αλλοίωση και υποβάθμιση του πε-

ριβάλλοντος και των όμορων ιδιοκτησιών.
2. Ο κρίσιμος χώρος είναι δασική έκταση, στην οποία γίνονται αυθαίρετα παρεμβάσεις, χωρίς τις απαιτούμενες αδειοδοτήσεις.
3. Το Τμήμα Γεωργίας της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Δωδεκανήσου προέβη στη σύνταξη πρωτοκόλλου διοικητικής αποβολής λόγω αυθαίρετης κατάληψης δημόσιου χώρου από τον συγκεκριμένο εργολάβο. Το πρωτόκολλο αυτό δεν έχει ακόμη εκτελεστεί, αφού έχει ασκηθεί ανακοπή επ' αυτού και η συζήτησή της έχει αναβληθεί δύο φορές χωρίς νόμιμη δικαιολογία.
Ο Συνήγορος του Πολίτη ενημέρωσε εγγράφως τον Δήμο Καλλιθέας επί του θέματος και, με κοινοποίηση του ίδιου εγγράφου, ζήτησε την παρέμβαση του Εισαγγελέα Πρωτοδικών Ρόδου, στην περίπτωση που οι αρμόδιες δημόσιες αρχές δεν προβούν στις νόμιμες ενέργειες.

3.5.6. Διάθεση Βιομηχανικών Αποβλήτων

Φορείς: ΝΑ Πέλλας - ΥΠΕΧΩΔΕ

Καταγγέλθηκε στον Συνήγορο του Πολίτη η ρύπανση που προκαλούν οι μονάδες επεξεργασίας γεωργικών προϊόντων στη Σκύδρα του Νομού Πέλλας και το έντονο πρόβλημα που παρουσιάζεται στον αποδέκτη όλων των υγρών βιομηχανικών αποβλήτων της περιοχής, στην Τάφρο 66 (υπόθεση 11914/2000). Πρέπει επιπλέον να επισημανθεί ότι, σύμφωνα με τα σχετικά έγγραφα των αρμόδιων υπηρεσιών αναφορικά με την ποιότητα του νερού στην Τάφρο 66, «...τα νερά είναι βεβαρημένα με υψηλό φορτίο ακατέργαστων λυμάτων που χύνονται κυρίως από τα κονσερβοποιεία της περιοχής...».

Έχοντας υπόψη τα στοιχεία αυτά, ο Συνήγορος του Πολίτη απευθύνθηκε στο Τμήμα Περιβάλλοντος της Νομαρχίας Πέλλας και στο Τμήμα Υδάτων της Διεύθυνσης Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού του ΥΠΕΧΩΔΕ, θέτοντας, μεταξύ άλλων, συγκεκριμένα ερωτήματα σχετικά με τα ποιοτικά και ποσοτικά χαρακτηριστικά των βιομηχανικών αποβλήτων που διοχετεύονται στην Τάφρο 66, καθώς και με την τήρηση των εγκεκριμένων περιβαλλοντικών όρων των γεωργικών βιομηχανιών, που έχουν ως αποδέκτη αποβλήτων την Τάφρο 66.

Η ανταπόκριση των υπηρεσιών υπήρξε μεν άμεση, αλλά από την αξιολόγηση των απαντητικών εγγράφων διαπιστώθηκαν τα εξής:

α) Τα παραπάνω εξειδικευμένα ερωτήματα παρέμειναν αναπάντητα.

β) Οι ίδιες ποιοτικές και ποσοτικές παράμετροι, που είναι απαραίτητες για την αξιολόγηση της περιβαλλοντικής επιβάρυνσης του αποδέκτη, ζητήθηκαν και στο παρελθόν από το ΥΠΕΧΩΔΕ, χωρίς όμως να δοθεί επίσημη απάντηση.

γ) Η ΝΑ Πέλλας επιβεβαίωσε ότι «...κατά τη διάρκεια της παραγωγικής περιόδου ... προκαλείται σημαντική υποβάθμιση της ποιότητας των νερών της Τάφρου 66 ... με συνέπεια τη δημιουργία συνθηκών σήψης, δύσσομων αερίων και αφανισμό κάθε είδους υδρόβιου οργανισμού...». Επιβεβαίωσε επίσης ότι «...το παραπάνω πρόβλημα υφίσταται τουλάχιστον για δύο δεκαετίες...». Αξίζει να σημειωθεί ότι όλα αυτά συμβαίνουν επί 17 χρόνια από την έκδοση της απόφασης του Νομάρχη Πέλλας (ΦΕΚ 912Β/31.12.84), η οποία καθορίζει τους όρους διάθεσης λυμάτων και υγρών αποβλήτων στον συγκεκριμένο αποδέκτη.

δ) Είναι εμφανώς αντιφατικές οι πληροφορίες της ΝΑ Πέλλας ότι «...η συντριπτική πλειοψηφία των βιομηχανιών μεταποίησης Σκύδρας έχουν συστήματα επεξεργασίας υγρών αποβλήτων...», ότι «...όλες οι γεωργικές βιομηχανίες που έχουν υδάτινο αποδέκτη την Τ66, λειτουργούν με νέα ολοκληρωμένα συστήματα αντιρύπανσης ...», αλλά «...εν τούτοις το πρόβλημα [της ρύπανσης] παραμένει...».

Έχοντας υπόψη του τα παραπάνω, ο Συνήγορος του Πολίτη διενήργησε αυτοψία στην περιοχή –και μάλιστα τη χρονική περίοδο κύριας λειτουργίας των βιομηχανιών–, κατά την οποία διαπίστωσε την κρισιμότητα του χρονίζοντος αυτού προβλήματος. Η Αρχή γνωστοποίησε το πόρισμα της αυτοψίας της στις αρμόδιες υπηρεσίες του ΥΠΕΧΩΔΕ και της ΝΑ Πέλλας, επισημαίνοντας την ανάγκη για άμεση λήψη αποτελεσματικών μέτρων.

Από τον δεύτερο κύκλο συναντήσεων που είχε ο Συνήγορος του Πολίτη με τους εμπλεκόμενους φορείς και την αξιολόγηση των στοιχείων καθίσταται σαφές ότι, ενώ η διαδικασία αδειοδότησης για τη διάθεση των υγρών βιομηχανικών αποβλήτων είναι πλήρως θεσμοθετημένη (υγειονομική διάταξη Ε1Β/221/65, Ν. 1650/1986, ΥΑ 69269/1990, ΥΑ 19661/1999), η διασφάλιση της συμμόρφωσης με αυτήν παρουσιάζει σημαντικά προβλήματα.

Επίσης, η επιβολή προστίμων συνεπάγεται πολύπλοκες διοικητικές διαδικασίες, με αποτέλεσμα να ατονεί η ισχύς του μέτρου. Ωστόσο, ο Συνήγορος του Πολίτη επιμένει στην τήρηση του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου και συγκεκριμένα της νομαρχιακής απόφασης αρ. 3610/1984 για τα επιτρεπόμενα όρια συγκέντρωσης ρύπων στον αποδέκτη, η οποία αποτελεί και το βασικό στοιχείο των εγκεκριμένων περιβαλλοντικών όρων για τη λειτουργία των εν λόγω βιομηχανιών. Επίσης, αναμένει από τους εμπλεκόμενους φορείς τα συγκεκριμένα, άμεσες προτεραιότητας μέτρα που θα πρέπει να ληφθούν πριν από την έναρξη της επόμενης μεταποιητικής περιόδου (περίοδος κύριας λειτουργίας) και μέχρι να υλοποιηθεί ένα νέο σύστημα για κοινή επεξεργασία των βιομηχανικών αποβλήτων. Η υπόθεση εκκρεμεί.

3.6 ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΔΑΣΩΝ

3.6.1 Κοπή δένδρων για τη διαπλάτυνση λεωφόρου

Φορείς: **ΝΑ Ανατολικής Αττικής - Δασαρχείο Πεντέλης - ΥΠΕΧΩΔΕ**

Με αναφορά του προς τον Συνήγορο του Πολίτη, τοπικός σύλλογος της Δροσιάς Αττικής έθεσε το ζήτημα της επικινδυνότητας στροφής στη λεωφόρο Διονύσου στην περιοχή Ρέα, όπου έχουν σημειωθεί θανατηφόρα τροχαία ατυχήματα (υπόθεση 16678/2000). Για τη βελτίωση της κατάστασης προγραμματίστηκε διαπλάτυνση της στροφής, με εργολαβία της Διεύθυνσης Κατασκευών Έργων Συντηρήσεως Οδοποιίας του ΥΠΕΧΩΔΕ. Ωστόσο, δεν είχε διαπιστωθεί από τη διοίκηση ποια υπηρεσία είχε την αρμοδιότητα για την προβλεπόμενη κοπή 54 δένδρων στο κρίσιμο σημείο. Συγκεκριμένα, η αμφισβήτηση αρμοδιοτήτων σχετικά με τη χορήγηση άδειας κοπής δένδρων αφορούσε στο Δασαρχείο Πεντέλης και στην Πολεοδομία Καπανδριτίου, καθώς και οι δύο αυτές υπηρεσίες θεωρούσαν ότι είναι αρμόδιες.

Με μια σειρά επιστολών του, ο Συνήγορος του Πολίτη αποσαφήνισε στις αρμόδιες υπηρεσίες την υποχρέωσή τους να διαπιστώσουν και να αποφανθούν κατ' αρχήν για το δασικό ή μη χαρακτήρα της εν λόγω έκτασης, ώστε να κριθεί ποια από τις δύο είναι αρμόδια για την κοπή των πεύκων. Κατά την έρευνα της υπόθεσης, ο Συνήγορος του

Πολίτη επισήμανε την παράκαμψη και την υποτίμηση κρίσιμων νομικών και πραγματικών δεδομένων, με αποτέλεσμα να υπάρχουν αντιφατικές επίσημες εκτιμήσεις των αρμόδιων υπηρεσιών για την επίμαχη έκταση. Είναι χαρακτηριστικό ότι η λύση της διαπλάτυνσης επιλέχθηκε αυθαίρετα από το ΥΠΕΧΩΔΕ, που ενέταξε το έργο σε ευρύτερη εργολαβία για την περιοχή, χωρίς να ενημερωθεί η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Αττικής, που είναι η αρμόδια υπηρεσία, εφόσον πρόκειται για επαρχιακή οδό. Επιπλέον, κρίθηκε σκόπιμη η κοπή όλων των δένδρων χωρίς καμία, έστω και υποτυπώδη, αιτιολόγηση και μελέτη, σε αντίθεση με όσα προβλέπει η νομοθεσία για την κοπή δένδρων σε δημόσιο κοινόχρηστο χώρο. Τέλος, δεν έχει ληφθεί αρμοδίως μέριμνα για πρόσθετα μέτρα ασφαλείας με ειδική σήμανση.

Σε αυτοψία που έκαναν οι χειριστές της υπόθεσης διαπιστώθηκε ότι στο κρίσιμο σημείο υπήρχαν μόνο δύο προειδοποιητικές πινακίδες, οι οποίες προφανώς δεν επαρκούσαν, λόγω της επικινδυνότητας της επίμαχης στροφής. Επίσης, από τον μεγάλο αριθμό των δένδρων, το μέγεθος και τη μορφή του χώρου, προκύπτει ότι αυτός έχει αξιόλογο δασικό χαρακτήρα, ως φυσική δασική φυτεία εντός πόλης, σύμφωνα με το άρθρο 4 του Ν. 998/1979. Αυτά τα δεδομένα επισημάνθηκαν στα έγγραφα του Συνηγόρου του Πολίτη, όπου διατυπώθηκε το συμπέρασμα ότι αρμόδιο γενεί για την τυχόν κοπή δένδρων είναι το δασαρχείο αλλά και ότι, σύμφωνα με τη νομολογία του ΣτΕ, η επαχθής για το περιβάλλον λύση της κοπής δένδρων επιλέγεται αφού εξαντληθούν οι άλλες δυνατότητες και ύστερα από πλήρη και ειδική αιτιολογία για το σκόπιμο και το νόμιμο αυτής της ενέργειας (λ.χ. ως προς τον αριθμό των δένδρων). Μέριμνα δε των εμπλεκόμενων υπηρεσιών πρέπει να είναι κατ' αρχήν η κατά το δυνατόν διατήρηση του δασικού χαρακτήρα της έκτασης, ακόμη και σε περίπτωση που ανατεθεί νέα σχετική εργολαβία, καθώς στο μεσοδιάστημα έληξε η τρέχουσα χωρίς να πραγματοποιηθεί τελικά το έργο της διαπλάτυνσης. Μετά τις παρεμβάσεις του Συνηγόρου του Πολίτη, το ΥΠΕΧΩΔΕ αποδέχθηκε ότι αρμόδια για κάθε πράξη συντήρησης και κατασκευής της οδού είναι η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ανατολικής Αττικής και δεσμεύθηκε ότι δεν θα ορίσει σχετικές νέες εργολαβίες. Σε ό,τι

αφορά το ζήτημα του δασικού χαρακτήρα, το μεν Υπουργείο Εσωτερικών έκρινε ότι αρμόδια για την κοπή των δένδρων είναι η Πολεοδομία, διότι η περιοχή βρίσκεται εντός σχεδίου πόλεως, το Υπουργείο Γεωργίας όμως δέχθηκε κατά βάση τη θέση του Συνηγόρου του Πολίτη για την ύπαρξη φυσικής δασικής φυτείας και την εφαρμογή της δασικής νομοθεσίας, επομένως και τη σχετική αρμοδιότητα του δασαρχείου. Στην παρούσα φάση, ο Συνήγορος του Πολίτη έχει πληροφορηθεί ότι η Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Ανατολικής Αττικής δεν διαθέτει κατάλληλο προσωπικό και κονδύλια για τη λήψη πρόσθετων μέτρων ασφαλείας στο κρίσιμο σημείο (όπως π.χ. φωτεινό σηματοδότη, πινακίδα για μείωση του ορίου ταχύτητας), έχει πάντως καταθέσει σχετική πρόταση στην Περιφέρεια Αττικής για σύσταση μελέτης κυκλοφοριακών ρυθμίσεων με χρηματοδότηση από το Γ' Κοινωνικό Πλαίσιο Στήριξης. Με βάση τα παραπάνω εκπονείται πόρισμα. Η υπόθεση εκκρεμεί.

3.6.2 Χαρακτηρισμοί εκτάσεων ως δασικών ή μη σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 14 του Ν. 998/1979

Φορέας: Πρωτοβάθμια Επιτροπή Επίλυσης Δασικών Αμφισβητήσεων Ανατολικής Αττικής
Σοβαρά προβλήματα δημιουργούνται από την πρακτική της πρωτοβάθμιας Επιτροπής Δασικών Αμφισβητήσεων της Ανατολικής Αττικής, η οποία αρνείται πάνω από τρία χρόνια να συζητήσει τις νόμιμα υποβληθείσες αντιρρήσεις πολιτών κατά πράξεων χαρακτηρισμού συγκεκριμένων περιοχών ως δασικών ή μη, πράξεις που έχουν εκδοθεί από δασάρχες (υποθέσεις 1207/2001, 2810/2001).

Με έγγραφο του προς την πρωτοβάθμια Επιτροπή Δασικών Αμφισβητήσεων, τη Διεύθυνση Δασών Ανατολικής Αττικής και τον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας Αττικής, ο Συνήγορος του Πολίτη επισήμανε τη δέσμια αρμοδιότητα της επιτροπής να αποφαινεται αιτιολογημένα επί των αντιρρήσεων μέσα σε τρεις μήνες από την υποβολή τους. Άλλωστε, η παράλειψη έκδοσης της απόφασης συνιστά παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας, η οποία προσβάλλεται αυτοτελώς ενώπιον των δικαστηρίων.

Η διοίκηση αιτιολόγησε την εν λόγω καθυστέρηση επικαλούμενη φόρτο εργασίας και έλλειψη ειδικευμένου προσωπικού. Θα πρέ-

πει να σημειωθεί ότι ο Συνήγορος του Πολίτη είχε λάβει μέσα στο έτος 2001 επιστολή από τον Υπουργό Γεωργίας, σύμφωνα με την οποία «τα ζητήματα των Δασαρχείων (καθυστερήσεις απαντήσεων σε αιτήματα πολιτών, διενέργεια αυτοψιών) ή των Επιτροπών, για έκδοση πράξεων χαρακτηρισμού, δεν είναι θέματα του Υπουργείου Γεωργίας αλλά των Περιφερειών και του εποπτεύοντος τις Περιφέρειες, Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης».

Ο Συνήγορος του Πολίτη απύθυνε νέα επιστολή (αρ. πρωτ. 1207.2.3 και 2810.2.3/3.7.01) προς τους υπουργούς Εσωτερικών και Γεωργίας καθώς και προς τον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας, επισημαινοντας τα προβλήματα λειτουργίας των επιτροπών και τη μη εφαρμογή των οικείων νομοθετικών διατάξεων. Στις 5.12.2001 ο Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Γεωργίας, με έγγραφο του προς όλες τις υπηρεσίες του υπουργείου, υπογράμμισε την υποχρέωσή τους να απαντούν στον Συνήγορο του Πολίτη. Μεταξύ άλλων, ο Γενικός Γραμματέας τόνισε το θεμελιώδες καθήκον των υπηρεσιών, το οποίο πηγάζει από τις διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας αλλά και από τις αρχές της υπαλληλικής δεοντολογίας, να απαντούν άμεσα και τάχιιστα στα αιτήματα των πολιτών και, κατά μείζονα λόγο, στον Συνήγορο του Πολίτη, έτσι ώστε να μην επιτρέπεται «μερικές περιπτώσεις κακοδιοίκησης να αμαυρώνουν την εικόνα του υπουργείου με συνέπεια τη δημιουργία δυσμενών σχολίων εις βάρος του».

Εν τω μεταξύ, οι αντιρρήσεις ενός από τους δύο πολίτες συζητήθηκαν τελικά ενώπιον της πρωτοβάθμιας Επιτροπής Δασικών Αμφισβητήσεων μετά τη διαμεσολάβηση του Συνηγόρου του Πολίτη. Αντίθετα, η εξέταση των αντιρρήσεων του δεύτερου αναφερόμενου εκκρεμεί ακόμη.

3.7 ΣΧΕΔΙΑ ΠΟΛΕΩΝ - ΖΩΝΕΣ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

3.7.1 Διάνοιξη δρόμου

Φορέας: Δήμος Κορινθίων

Η μη διάνοιξη απαλλοτριωθέντος δρόμου στην πρώην Κοινότητα Εξαμιλιών (νυν Δήμου Κορινθίων) του Νομού Κορινθίας προκάλεσε τη διαμαρτυρία πολιτών (υπόθεση 354/1999), οι οποίοι αρχικά απευθύνθηκαν στον Δήμο Κορινθίων, στη δικαιοδοσία του

οποίου ανήκει πλέον ο δρόμος. Στην απόφασή του, ο δήμος διατύπωσε την άποψη ότι «...μετά τον συμβιβασμό που επιτύχατε την 12.5.1993 ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου με την τότε Κοινότητα Εξαμιλιών, ο δρόμος διαμορφώθηκε σε 3 μέτρα και παρέλκει άλλη παρέμβασή μας».

Κατά τη διερεύνηση της υπόθεσης, ο Συνήγορος του Πολίτη διαπίστωσε κατ' αρχάς ότι κηρύχθηκε αναγκαστική απαλλοτρίωση και ότι τηρήθηκαν οι νόμιμες προϋποθέσεις για τη συντέλεσή της. Το Μονομελές Πρωτοδικείο Κορινθίου με την αρ. 660/1986 απόφασή του καθόρισε προσωρινές τιμές μονάδας, με βάση τις οποίες καταβλήθηκαν στους δικαιούχους οι σχετικές αποζημιώσεις, το δε κύρος της απαλλοτρίωσης επισημασμένη με την απόφαση 4205/1986 του ΣΤΕ, το οποίο έκρινε ότι νόμιμα ελήφθησαν οι αρ. 15/5/20.3.84 και 33/10/21.6.84 αποφάσεις του Κοινοτικού Συμβουλίου των Εξαμιλιών περί διάνοξης του δρόμου, οι οποίες κυρώθηκαν με την αρ. 17981/9.10.84 απόφαση του Νομάρχη Κορινθίας.

Ακολούθως, ο Συνήγορος του Πολίτη ενημέρωσε τον Δήμο Κορινθίων για το αποτέλεσμα της έρευνάς του και ζήτησε, σύμφωνα με την αρχή της νομιμότητας και εφόσον ο δρόμος που απαλλοτρίωθηκε ανήκει πλέον στην κυριότητα του δήμου, να τηρηθούν τα όρια της απαλλοτρίωσης, όπως καθορίστηκαν με τις παραπάνω αποφάσεις της διοίκησης και επικυρώθηκαν από τα δικαστήρια. Οποιοσδήποτε συμβιβασμός μεταξύ των εμπλεκόμενων στην απαλλοτρίωση πολιτών και της Κοινότητας Εξαμιλιών, που θα στόχευε στην αλλοίωση των ορίων της απαλλοτρίωσης, μπορεί να χαρακτηριστεί αυθαίρετος και καταχρηστικός, γιατί εν προκειμένω δεν διευθετούνται ιδιωτικού δικαίου υποθέσεις, αλλά με τη διαπλάτυνση του δρόμου στο κατάλληλο πλάτος διασφαλίζεται για λόγους κοινής ωφέλειας και δημόσιας τάξης η εξυπηρέτηση των μαθητών του Δημοτικού Σχολείου και του Νηπιαγωγείου Εξαμιλιών (απόφαση ΣΤΕ 4206/1986).

Στη συνέχεια και ύστερα από συνεχείς διαμεσολαβητικές προσπάθειες του Συνηγόρου του Πολίτη, ο Δήμος Κορινθίων δέχθηκε τις απόψεις του και ξεκίνησε τη διαδικασία διάνοξης του δρόμου, κινώντας παράλληλα τη διαδικασία λήψης ασφαλιστικών μέτρων. Στις 21.3.2001 ο Συνήγορος του Πολίτη ενη-

μερώθηκε ότι πραγματοποιήθηκε η διάνοξη του δρόμου από συνεργεία του δήμου.

3.7.2 Μερική ανάκληση απόφασης περί μερικής κύρωσης πράξης εφαρμογής

Φορείς: Δήμος Φαρσάλων - ΝΑ Λάρισας - Διεύθυνση ΠΕΧΩ Περιφέρειας Θεσσαλίας

Δεκαεπτά εξ αδιαρέτου κληρονόμοι αγροτεμαχίου προέβαλαν το αίτημα της ανάκλησης της αρ. 2779/3.5.95 απόφασης του Νομάρχη Λάρισας, η οποία κύρωσε μερικώς την αρ. 2/1995 πράξη εφαρμογής (ΠΕ) και τους αναγνώρισε ως συνιδιοκτήτες κατά τα ποσοστά που αναλογούσαν στον καθένα (υπόθεση 7012/2001). Με δημοσίευση στον τοπικό Τύπο, οι ενδιαφερόμενοι πληροφορήθηκαν αφενός την ύστερα από σχετική εισήγηση του Δήμου Φαρσάλων έκδοση της αρ. 4938/4.8.00 απόφασης του Νομάρχη Λάρισας για μερική ανάκληση της παραπάνω πράξης εφαρμογής και αφετέρου το δικαίωμα προσφυγής τους κατά αυτής ενώπιον του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας Θεσσαλίας μέσα σε τριάντα ημέρες από τη δημοσίευση. Οι σχετικές προσφυγές ασκήθηκαν από τους ενδιαφερομένους αλλά απορρίφθηκαν με το αιτιολογικό ότι η αρ. 4938/2000 απόφαση του Νομάρχη Λάρισας στερείται εκτελεστού χαρακτήρα και δεν υπόκειται σε προσφυγή του άρθρου 8 του Ν. 3200/1955.

Ύστερα από τα παραπάνω, οι ενδιαφερόμενοι προσέφυγαν στον Συνήγορο του Πολίτη, ο οποίος απύθυνε επιστολή προς τη Διεύθυνση ΠΕΧΩ Θεσσαλίας, τον Νομάρχη Λάρισας και τον Δήμο Φαρσάλων, με την οποία ζήτησε τις απόψεις της διοίκησης σχετικά με τα ακόλουθα ζητήματα:

α) Τους λόγους για τους οποίους παρασχέθηκε αρχικά στους πολίτες το δικαίωμα να ασκήσουν προσφυγή και στη συνέχεια αυτή απορρίφθηκε ως απαραδέκτως υποβληθείσα.
β) Τον χρόνο ανασύνταξης της νέας ΠΕ από τον δήμο, μετά τη λήψη της απόφασης μερικής ανάκλησης.

γ) Τη διάταξη με βάση την οποία εκδόθηκε απόφαση μερικής ανάκλησης της αρ. 2/1995 ΠΕ που είχε ήδη κυρωθεί, δεδομένου ότι, σύμφωνα με το άρθρο 12, παράγρ. 7ε του Ν. 1337/1983, «Η πράξη εφαρμογής, μετά την κύρωσή της, γίνεται οριστική και αμετάκλητη».

δ) Τον χρόνο υποβολής των δηλώσεων ιδιοκτησίας, με βάση τις οποίες ο Δήμος Φαρ-

σάλων εισηγήθηκε τη μερική ανάκληση της αρ. 2/1995 ΠΕ, με δεδομένο ότι η αρ. 79881/3445/6.12.84 σχετική απόφαση του Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ ορίζει ότι οι δηλώσεις ιδιοκτησίας υποβάλλονται στον δήμο πριν από την κύρωση της ΠΕ. Τέλος,

ε) Ενημέρωση εάν τηρήθηκαν οι διαδικασίες του άρθρου 5 της παραπάνω απόφασης του Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ σχετικά με την πρόσκληση των ενδιαφερομένων, μέσω δημοσίευσης στον Τύπο της απόφασης του Νομάρχη που κυρώνει την ΠΕ.

Η Διεύθυνση Πολεοδομίας και Περιβάλλοντος της ΝΑ Λάρισας διευκρίνισε στον Συνήγορο του Πολίτη τα στοιχεία με βάση τα οποία εκδόθηκε η αρ. 4938/2000 ανακλητική απόφαση του Νομάρχη Λάρισας, καθώς και ότι ο Δήμος Φαρσάλων προέβη στη σύνταξη και την αποστολή φακέλου νέας ΠΕ (αρ. πρωτ. 3088/18.7.01) στην εν λόγω Διεύθυνση. Ωστόσο, όπως διαπιστώθηκε από τη Διεύθυνση Πολεοδομίας και Περιβάλλοντος της ΝΑ, μετά τη μελέτη των νέων στοιχείων, ορθώς μάλιστα έγινε μερική ανάκληση, καθώς όμως δόθηκε εντολή για τη σύνταξη νέας πράξης, δεδομένου ότι η ΠΕ αυτή αφορά σε ιδιοκτησίες που δεν έχουν ούτε σαφή όρια ούτε συγκεκριμένους ιδιοκτήτες. Στη συνέχεια, η υπηρεσία δεσμεύθηκε να προβεί στις απαραίτητες ενέργειες για την έκδοση νεότερης απόφασης του Νομάρχη, η οποία θα ανακαλεί την επίμαχη ανακλητική απόφαση. Πράγματι, γνωστοποιήθηκε στον Συνήγορο του Πολίτη η αρ. 4568/9.9.01 απόφαση του Νομάρχη Λάρισας, με την οποία ανακλήθηκε η αρ. 4938/2000 απόφασή του, ενώ κλήθηκαν «οι ενδιαφερόμενοι φερόμενοι ιδιοκτήτες να επιλύσουν τις ιδιοκτησιακές διαφορές τους και να γίνει δικαστική αναγνώριση δικαιούχων», προκειμένου να δοθεί εντολή σύνταξης νέας ΠΕ.

Η Διεύθυνση ΠΕΧΩ Θεσσαλίας ενημέρωσε τον Συνήγορο του Πολίτη σχετικά με τον λόγο που απορρίφθηκαν οι προσφυγές των ενδιαφερομένων, προσδιόρισε τις διατάξεις που λήφθηκαν υπόψη κατά τη σύνταξη διορθωτικής ΠΕ και, τέλος, έδωσε εντολή στον Δήμο Φαρσάλων να απαντήσει στα ερωτήματα που είχαν τεθεί από τον Συνήγορο του Πολίτη.

Από τη διαμεσολαβητική προσπάθεια του Συνηγόρου του Πολίτη αποδείχθηκε ότι η ανακληθείσα πλέον αρ. 4938/2000 απόφαση του Νομάρχη Λάρισας εκδόθηκε χωρίς να

έχει ληφθεί υπόψη ότι οι σχετικές ιδιοκτησίες προέκυψαν από κληρονομιά και οι δηλώσεις αποδοχής κληρονομίας έγιναν από τους κληρονόμους, ενδεχομένως για λάθος τμήματα, με λάθος εμβαδά και σε λάθος θέση. Κατά συνέπεια, δεν ήταν δυνατόν να συνταχθεί νέα ΠΕ προτού λυθεί το ιδιοκτησιακό καθεστώς και προτού γίνει δικαστική αναγνώριση των δικαιούχων. Οι αρμόδιες υπηρεσίες εντόπισαν το πρόβλημα και εισηγήθηκαν την ανάκληση της επίμαχης απόφασης του Νομάρχη Λάρισας. Τελικά, η απόφαση του Νομάρχη, για την οποία οι αναφερόμενοι προσέφυγαν στον Συνήγορο του Πολίτη, ανακλήθηκε, με συνέπεια να αρθεί το αδιέξοδο στο οποίο είχαν περιέλθει μετά την απόρριψη των προσφυγών τους από την περιφέρεια.

3.8 ΡΕΜΑΤΑ

3.8.1 Αυθαίρετες επεμβάσεις σε κοίτη ρέματος

Φορείς: ΥΠΕΧΩΔΕ - Γενικός Γραμματέας Περιφέρειας Αττικής - Νομάρχης Ανατολικής Αττικής - Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών Ανατολικής Αττικής - Πολεοδομικό Γραφείο Μαρκόπουλου

Από το Πολεοδομικό Γραφείο Μαρκόπουλου εκδόθηκε οικοδομική άδεια για 10 οικοδομές με πρόσοψη σε ήδη διαμορφωμένο δρόμο, σε παραρρημάτια ενιαία έκταση στην εκτός σχεδίου περιοχή της Κοινότητας Παλαιάς Φώκαιας (υπόθεση 12501/2001).

Από τη διερεύνηση του θέματος διαπιστώθηκε ότι κατά τις οικοδομικές εργασίες (με αρ. άδειας 493/1995 και αναθεώρησή της με αρ. 364/2001) έγινε προσπάθεια κατάτμησης της ενιαίας έκτασης, ώστε να δημιουργηθούν διακεκριμένες ιδιοκτησίες, χωρίς να τηρηθούν οι προϋποθέσεις που ορίζονται από τη νομοθεσία, καθώς και παρέμβαση στην κοίτη και τα πρανή του ρέματος για τη δημιουργία νέας αμαξιτής πρόσβασης στο οικοπέδο, ώστε να εξυπηρετηθούν οι οικοδομές που δεν διέθεταν άμεση πρόσβαση στον διαμορφωμένο δρόμο. Ύστερα από αυτοψία διαπιστώθηκε επίσης ότι η Κοινότητα Παλαιάς Φώκαιας έχει δημιουργήσει δρόμο νοτιότερα του προηγούμενου, μέσα στην κοίτη του ρέματος και χωρίς τις απαιτούμενες μελέτες.

Η Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών (ΔΤΥ) Ανατολικής Αττικής

α) δεν ακολούθησε τη νόμιμη διαδικασία για την επιβολή κυρώσεων,
 β) καθυστέρησε τη σύνταξη του πρωτοκόλλου,
 γ) αποδέχθηκε εκπρόθεσμες ενστάσεις, παρά το γεγονός ότι η σχετική νομοθεσία προβλέπει τη δυνατότητα κατάθεσης μόνο μίας, μετά την οποία η απόφαση καθίσταται οριστική,
 δ) εξέδωσε αλληπάλληλες αποφάσεις, παρέχοντας τη δυνατότητα άσκησης πολλαπλών ενστάσεων, χωρίς αυτό να προβλέπεται από την ισχύουσα νομοθεσία, και
 ε) συνέδεσε αυθαίρετα την υποχρέωση αποκατάστασης της κοίτης με τη δυνατότητα κατασκευής τεχνικού έργου από ιδιώτη. Με την πρακτική αυτή δόθηκε η δυνατότητα στον παρανομούμενο αφενός να αποφύγει την επιβολή κυρώσεων και αφετέρου να συνεχίσει να χρησιμοποιεί την κοίτη του ρέματος ως πρόσβαση στην ιδιοκτησία του.

Ο παρανομών πολίτης υπέβαλε στη ΔΤΥ αίτηση για να εγκριθεί η κατασκευή τεχνικού έργου, προκειμένου να αποκτήσει η ιδιοκτησία του και νέα πρόσβαση από την πλευρά του ρέματος. Στον σχετικό φάκελο όμως δεν περιείχονταν τα απαραίτητα δικαιολογητικά για τη χορήγηση της άδειας.

Το Πολεοδομικό Γραφείο Μαρκόπουλου δεν προέβη στις νόμιμες ενέργειες για την παρεμπόδιση των παρανομιών και δεν έχει ακόμη συντάξει πρωτόκολλο για τις υπερβάσεις της οικοδομικής άδειας, για τις οποίες είχε συντάξει στις 4.9.2001 απόφαση διακοπής οικοδομικών εργασιών και είχε δώσει προθεσμία μεγαλύτερη της προβλεπόμενης, για την περίπτωση που θα ήταν δυνατή η έκδοση άδειας.

Από την αλληλογραφία της Αρχής με τη ΔΤΥ, την επικοινωνία με υπηρεσίες της Γενικής Γραμματείας Περιφέρειας και του ΥΠΕΧΩΔΕ, καθώς και από τον φάκελο της υπόθεσης γενικότερα διαπιστώθηκε σύγχυση σχετικά με τις αρμοδιότητες οριοθέτησης και αστυνόμευσης των δημόσιων ρεμάτων. Αποτέλεσμα είναι η μη οριοθέτηση των ρεμάτων και η πλημμελής έως ανύπαρκτη αστυνόμευση, με συνέπεια συνεχείς παράνομες επεμβάσεις στις παραρεμάτιες –και όχι μόνον– ιδιοκτησίες και πρόκληση καταστροφών από την υπερχειλίση της κοίτης των ρεμάτων.

Το σχετικό πρωτόκολλο συντάχθηκε στις 13.7.2001, αν και η ΔΤΥ όφειλε να το συντάξει άμεσα, δηλαδή στις 25.4.2000, ημερομηνία κατά την οποία διαπίστωσε την παρανομία.

Στη συνέχεια δεν προέβη στις νόμιμα οφειλόμενες ενέργειες, προκαλώντας έτσι περαιτέρω καθυστέρηση στην πορεία της υπόθεσης. Συγκεκριμένα, στις 30.5.2001, η ΔΤΥ ζήτησε από τον παραβάτη την επαναφορά του ρέματος στην πρότερη φυσική του κατάσταση μέσα σε 15 ημέρες, παρ' ότι από την ισχύουσα νομοθεσία περί αστυνόμευσης ρεμάτων δεν προβλέπεται διαδικασία ειδοποίησης του παρανομούμενου για συμμόρφωση. Επίσης, ζήτησε από το Πολεοδομικό Γραφείο Μαρκόπουλου «να ελέγξει τις οικοδομικές άδειες ... οι οποίες έχουν πρόσβαση και από τον παράνομο δρόμο...». Επειδή η χορηγηθείσα προθεσμία των 15 ημερών παρήλθε άπρακτη, η ΔΤΥ συνέταξε το αρ. 3732/2001 πρωτόκολλο, με το οποίο διαπιστώνεται «κατασκευή από σκυρόδεμα δρόμου 30 μέτρων μήκους και πλάτους που κυμαίνεται από 5,00 έως 5,20 μέτρα, αποψίλωση της κοίτης, επικωμάτωση πρανών». Όπως συμπεραίνεται από το διαβιβαστικό έγγραφο της υπηρεσίας, το πρωτόκολλο απεστάλη με το αρ. 3732/27.7.01 έγγραφο στο αρμόδιο αστυνομικό τμήμα για επίδοση στους παρανομούμετους, χωρίς όμως και να διαβιβαστεί στον αρμόδιο εισαγγελέα, όπως προβλέπεται από τη νομοθεσία (ΠΔ 21/1924, άρθρο 20, παράγρ. 4).

Η ΔΤΥ παρέλαβε την ένσταση ύστερα από 24 ημέρες (αρ. πρωτ. 4474), δηλαδή εκτός της προθεσμίας των 10 ημερών που ορίζει ο Ν. 4423/1929. Ακολούθησαν δύο τουλάχιστον αυτοψίες, η πρώτη στις 7.9.2001, στην οποία παραβρέθηκαν και δύο ειδικοί επιστήμονες του Συνηγόρου του Πολίτη, και η δεύτερη στις 18.9.2001. Μολονότι κατά τις αυτοψίες αυτές δεν διαπιστώθηκε αποκατάσταση της φθοράς που είχε προκληθεί, η ΔΤΥ τροποποίησε το αρχικό πρωτόκολλο παράβασης και στις 21.9.2001 εξέδωσε την αρ. 4649 απόφαση του Διευθυντή ΤΥ, με την οποία «γίνεται αποδεκτή μερικώς η εκπρόθεσμη ένσταση».

Ενώ από καμία διάταξη δεν προκύπτει δυνατότητα επανυποβολής και επανεξέτασης ενστάσεων (και μάλιστα εκπρόθεσμων), όταν το πρωτόκολλο είναι έγκυρο, ούτε δυνατότητα διόρθωσης του πρωτοκόλλου, ούτε, τέλος, προκύπτει από τα υπάρχοντα στοιχεία δυνατότητα ακύρωσής του, η νέα απόφαση κοινοποιήθηκε στους παρανομούμετους και απεστάλη και στον αρμόδιο εισαγγελέα, όπως φαίνεται από την αλληλογραφία, και ο Διευθυντής Τεχνικών Υπηρεσιών, αποδεχόμενος την ένστα-

ση, εξέδωσε την αρ. 5855/13.11.01 απόφαση αποδοχής της και ακύρωσης της αρ. 4649/21.9.01 προηγούμενης απόφασής του. Παρ' ότι ο Συνήγορος του Πολίτη με την αρ. 12501.7.1/12.12.01 επιστολή προς τον Διευθυντή ΤΥ είχε επισημάνει την ανακρίβεια όσων αναφέρονται στην τελευταία απόφαση σχετικά με την αποκατάσταση της κοίτης του ρέματος και ενώ η ίδια η ΔΤΥ είχε κατ' αρχάς την άποψη ότι η συγκεκριμένη ενέργεια ήταν παράνομη και δήλωσε στις 27.11.2001 αδυναμία χορήγησης της σχετικής άδειας πριν από την άρση της παρανομίας, στη συνέχεια ενήργησε κατά τελειώς αντίθετο τρόπο, επιδεικνύοντας ιδιαίτερα ευνοϊκή μεταχείριση προς τον παρανομούντα.

Με το αρ. 1363/3.3.01 έγγραφό του προς το γραφείο Νομικού Συμβούλου του ΥΠΕΧΩΔΕ ο Διευθυντής ΤΥ είχε ζητήσει διευκρινίσεις «εάν η Νομαρχιακή Υπηρεσία εξακολουθεί να διατηρεί και σήμερα για το συγκεκριμένο έργο την κρατική της οντότητα, καθόσον σε αντίθετη περίπτωση είναι δυνατόν να προκύψουν διώξεις των υπαλλήλων μας από υπέρβαση καθηκόντων τους, αφενός αλλά και ταλαιπωρία των πολιτών λόγω των επισυρόμενων κυρώσεων και ποινικών ευθυνών αφετέρου». Ο Συνήγορος του Πολίτη απέστειλε έγγραφα προς τον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας και προς τον Υπουργό ΠΕΧΩΔΕ, στα οποία εξέθεσε το ζήτημα των ρεμάτων της περιοχής (μερικά από τα οποία είχαν υπερχειλίσει το προηγούμενο έτος) και επισήμανε την κρίσιμότητα του θέματος, ζητώντας τη συμβολή τους προκειμένου να προωθηθεί η διαδικασία επικύρωσης της μελέτης οριοθέτησης.

Στις 28.11.2001 ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας απέστειλε στην Αρχή έγγραφο το οποίο αναφέρεται στο θέμα των αρμοδιοτήτων για την οριοθέτηση και την αστυνόμευση των ρεμάτων γενικά και διευκρινίζει ότι για την αστυνόμευση αρμόδια είναι η ΔΤΥ. Έως τις 31.12.2001 το ΥΠΕΧΩΔΕ δεν είχε απαντήσει επισήμως στον Συνήγορο του Πολίτη. Η υπόθεση εκκρεμεί.

3.9 ΑΛΛΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ

3.9.1 Εκτεταμένη λαθροθηρία και έκδοση απαγορευτικής διάταξης θήρας Φορέας: Δασαρχείο Πεντέλης

Διεξάγεται εκτεταμένη λαθροθηρία μέσα σε κατοικημένη περιοχή στη Βάρη Αττικής, όπου οι λαθροκυνηγοί κάνουν χρήση όπλων κοντά σε οικίες και κυνηγούν σε περιοχή καταφυγίου θηραμάτων (υπόθεση 1196/2001). Το Δασαρχείο Πεντέλης δεν είχε προχωρήσει έγκαιρα στη λήψη των μέτρων που επιβάλλει η σχετική νομοθεσία. Πέραν τούτου, η αστυνόμευση της περιοχής από τον αρμόδιο θηροφύλακα σε συνεργασία με το οικείο αστυνομικό τμήμα κρίνεται ελλιπούς και εν μέρει αναποτελεσματική.

Κατά τη διερεύνηση της υπόθεσης, ο Συνήγορος του Πολίτη απύθυε μια σειρά επιστολών και είχε πυκνή επικοινωνία με το δασαρχείο, επικεντρώνοντας τις προτάσεις του στην εκ νέου σύνταξη χάρτη της περιοχής του καταφυγίου θηραμάτων στην περιοχή αυτή του Υμηττού, παράλληλα με την έκδοση απαγορευτικής διάταξης για τη θήρα. Επίσης, ζήτησε την τοποθέτηση πρόσθετης και επαρκούς σήμανσης στην περιοχή. Η συνεργασία με την υπηρεσία και ειδικότερα με τον υπεύθυνο θήρας υπήρξε θετική και σταθερή, καθώς ο Συνήγορος του Πολίτη δέχθηκε ανάλογες καταγγελίες από πολλούς κατοίκους της περιοχής. Επιπλέον, ασκήθηκε πίεση προς τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες της Διεύθυνσης Δασών Ανατολικής Αττικής και την Περιφέρεια Αττικής για την επίσπευση των ενεργειών που σχεδιάζει το δασαρχείο. Τελικά, εκδόθηκε η αρ. 3368/12.9.01 απόφαση του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας που επικυρώνει τη νέα δεκαετή απαγορευτική δασική διάταξη θήρας του Δασάρχη Πεντέλης, η οποία αφορά στη δυτική πλευρά του Υμηττού και συνοδεύεται από πρόσφατο χάρτη.

Στο έγγραφο της διάταξης και στον χάρτη αποτυπώνονται με ευκρίνεια τα όρια ολόκληρης της κρίσιμης περιοχής. Η ενέργεια αυτή αποτελεί αποφασιστικό βήμα για την καταπολέμηση της λαθροθηρίας στην περιοχή αλλά και σε όλη την Αττική. Ο Συνήγορος του Πολίτη γνωστοποίησε σε όλες τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες και στους φορείς τα εν λόγω έγγραφα που αφορούν στην πλήρη αστυνόμευση του χώρου, προκειμένου να λάβουν γνώση οι αρμόδιοι υπάλληλοι, οι κάτοικοι, αλλά και οι κυνηγετικοί σύλλογοι.